

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Nr.4

1975

Teoretisk tidsskrift for
Kommunistisk Forbund Marxister-Leninister.

STATSMONOPOLISMEN OG
STREJKEKAMPENE

PORTUGAL — FORTSAT
BORGERSKABETS DIKTATUR

DETTE NUMMERS INDHOLD

Dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT indeholder følgende artikler:

I *Lederen: Statsmonopolismen og strejkekampene* analyseres statens stadigt kraftigere betydning for monopolkapitalen, når krisen skal overvindes. Vi ser på DKPs »anti-monopoldistiske demokrati« i den sammenhæng, og den seneste tids strejker sættes i forhold til statsmonopolismen. Vi fremlægger de perspektiver, som kan uddrages af strejkerne.

I *B&W — kamplinien betød sejr* gøres der rede for én af strejkerne, klub 4's strejke på B&W. Selve strejken gennemgås og dens perspektiver trækkes op.

I *Bokaro: Et eksempel på socialimperialistisk udbytning* gennemgås et konkret eksempel på socialimperialismens udsugning af et land i Den tredje Verden — i dette tilfælde Indien.

I *Nederlag for Caetano-fascismen — men fortsat borgerskabets diktatur* analyseres baggrunden for den udvikling, der for tiden finder sted i Portugal. Artiklen kommer ind på den økonomiske struktur, klasseforholdene og de forskellige politiske kræfters sociale baggrund. Artiklen gennemgår udviklingen ind til foråret 1975.

I *Portugal-perspektiver* er der lagt vægt på en principiel stillingtagen til nogle af de vigtigste begivenheder, som har fundet sted i perioden under Goncalves-styret. Desuden berøres indsættelsen af den 6. provisoriske regering. Artiklen er samtidig et opgør med den nyrevisionistiske Portugal-propaganda, som kredse i og omkring KF og VS har lagt frem, først og fremmest i »Politisk Revy«.

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260896120

Tryk: Hustryk, okt. 1975

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Redigeres af et udvalg. Ansv. redaktør: Morten Meisner

Redaktionen afsluttet 14. oktober 1975

Abonnement: kr. 40,- for 4 numre om året. Pengene indsættes på
giro 9 214127, Marxistisk-leninistisk Forlag, Ravnsborg
Tværgade 7 st.tv., 2200 København N.

Løssalg : kr. 12,00

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Nr.4
1975

Teoretisk tidsskrift for
Kommunistisk Forbund Marxister-Leninister.

MARXISTISK · LENINISTISK FORLAG

1975

TIL LÆSERNE:

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 4, 1975, udkom ikke omkring 3 måneder efter nr. 3, således som det blev lovet i sidste nummer. Vi vil forsøge at råde bod på forsinkelsen ved så hurtigt som muligt at udsende et nyt nummer. KFML er for tiden inde i en kraftig udvikling; det er naturligvis godt, men det rejser nogle organisatoriske og ressourcemæssige problemer. Tidsskriftet er blevet offer for disse problemer. Men det ændrer ikke den kendsgerning, at det er en fejl, når redaktionen lover regelmæssig udsendelse af tidsskriftet — og så ikke holder, hvad den lover.

Vi opfordrer vore læsere til at indsende diskussionsindlæg. Tidsskriftet er ikke et organ for vedtagne og gennemtyggede resolutioner eller programmer. Redaktionen bringer artikler, som ud fra KFMLs grundlag analyserer klassekampen internationalt og i Danmark, og i artiklerne rejses også spørgsmål, som ikke i detaljer er blevet gennemdrøftet i forbundet.

Vi opfordrer derfor medlemmer, sympatisører og alle læsere til kritisk at studere og vurdere artiklerne — og til at yde bidrag til diskussionen.

Redaktionen

DETTE NUMMERS INDHOLD

Dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT indeholder følgende artikler:

I *Lederen: Statsmonopolismen og strejkekampene* analyseres statens stadigt kraftigere betydning for monopolkapitalen, når krisen skal overvindes. Vi ser på DKPs »anti-monopolistiske demokrati« i den sammenhæng, og den seneste tids strejker sættes i forhold til statsmonopolismen. Vi fremlægger de perspektiver, som kan uddrages af strejkerne.

I *B&W — kamplinien betød sejr* gøres der rede for én af strejkerne, klub 4's strejke på B&W. Selve strejken gennemgås og dens perspektiver trækkes op.

I *Bokaro: Et eksempel på socialimperialistisk udbytning* gennemgås et konkret eksempel på socialimperialismens udsugning af et land i Den tredje Verden — i dette tilfælde Indien.

I *Nederlag for Caetano-fascismen — men fortsat borgerskabets diktatur* analyseres baggrunden for den udvikling, der for tiden finder sted i Portugal. Artiklen kommer ind på den økonomiske struktur, klasseforholdene og de forskellige politiske kræfters sociale baggrund. Artiklen gennemgår udviklingen ind til foråret 1975.

I *Portugal-perspektiver* er der lagt vægt på en principiel stillingtagen til nogle af de vigtigste begivenheder, som har fundet sted i perioden under Goncalves-styret. Desuden berøres indsættelsen af den 6. provisoriske regering. Artiklen er samtidig et opgør med den nyrevisionistiske Portugal-propaganda, som kredse i og omkring KF og VS har lagt frem, først og fremmest i »Politisk Revy«.

INDHOLD:

Statsmonopolismen og strejkekampene	side 5
B&W — kamplinien betød sejr	side 23
Bokaro: Et eksempel på socialimperialistisk udbytning	side 31
Om Portugal	side 37
Nederlag for Caetano-fascismen, men fortsat borgerskabets diktatur	side 39
Portugal perspektiver	side 60
Kort om bøger	side 77

LEDER

Statsmonopolismen og strejkekampene

Stat, monopolkapital og fagligt bureaukrati gennemfører en stadigt hårdere statsmonopolistisk kurs. Man kan ikke længere klare krisen med lapperier. Socialdemokratiet er i dag bedst egnet til at føre statsmonopolistisk politik. DKP fungerer samtidig — under dække af strategien for det »antimonopolistiske demokrati« — som statsmonopolismens mest fremskredne fortalere. Strejkekampene og de enkelte strejkers perspektiv må ses i denne sammenhæng, som analyseres i denne artikel.

I valgkampen forud for januarvalget 1975 angreb socialdemokratiet den åbent borgerlige Hartling-regering for intet at gøre ved arbejdsløsheden.

Valget førte til, at Anker Jørgensen dannede regering, og denne regering blev som bekendt anbefalet af SF og DKP og »foretrukket« af VS. Siden indsættelsen har regeringens væsentligste gerninger været overenskomstdiktatet, lønstoppolitikken og de sociale nedskæringer.

Ingen af disse foranstaltninger har imidlertid ført til, at beskæftigelsessituationen er blevet forbedret. Og nu har regeringen så taget nye initiativer. Det er den gamle forslidte traver: udpumpning af købekraft, som nu skal være midlet mod krisen; samtidig er der pumpet et milliardbeløb direkte over til kapitalen til »nedbringelse af omkostningerne.«

Det vigtigste efterspørgselsfrem-

mende middel er nedsættelsen af moms'en for en begrænset periode. Fører moms-nedsættelsen til, at folk køber mere, så skulle det skabe betingelser for, at nogle af de hjul, der nu står stille, kommer til at køre igen. Samtidig søger regeringen sammen med sine forligspartnere at udnytte det forhold, at prisstigningerne er knapt så voldsomme som i 1974.

Pumper man købekraft ud nu, håber man, at det ikke får til følge, at priserne løber løbsk. Tidsbegrænsningen af moms-nedsættelsen skal også dæmpe en for ophedet efterspørgsel.

Alt dette er jo god borgerlig økonomi. Vi skal ikke forsværge, at moms-nedsættelsen og de andre foranstaltninger, såsom reparation af museer mv., kan føre til, at der kommer flere i arbejde, end der ville

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

være kommet, hvis man ikke havde lavet udpumpningen af købekraften.

STATSLIG DIRIGERING

Disse forsøg på at lappe på krisen kan naturligvis ikke erstatte et virkeligt effektivt forsøg fra monopolkapitalens side på at sikre sig højere profit. Overførslen af kontanter til kapitalen smager mere af direkte statslige hjælpeaktioner for at begrænse profittabet. Men endnu er den *statslige dirigering af løn, forbrug og investeringer ikke konsekvent*.

I et kapitalistisk samfund er det naturligvis i længden umuligt at planlægge produktion og løn og priser. Man kan fra kapitalens side satse hårdt på at anvende statens muligheder for at gribe ind, men kapitalen kan ikke afskaffe klassekampen. Den lader sig ikke planlægge af Industrirådet og regeringen.

Men det betyder ikke, at monopolkapitalen dermed blot lader de frie kræfters spil råde. Tværtimod er monopolkapitalen *tvunget til i stadig voksende omfang at forsøge en statsdirigering af løn, forbrug og investeringer*. Modsætningen mellem den samfundsmæssige produktion og den private tilegnelse af produktet bliver stadig grøllere, og for hver krise, der indtræffer, skærpes denne modsætning. Konkurrencens anarki kan naturligvis tjene monopolerne i den forstand, at de i kritesituationer kan sanere mindre kapital bort og indskrænke eget overforbrug af konstant kapital. Men monopolerne må samtidig — og det er det overordnede — tilstræbe, at den centrale planlæg-

ning, som de gennemfører inden for deres egne koncerner, også slår igennem i statens økonomiske politik. I stadigt voksende omfang må monopolerne sikre sig, at de kan »regne« med en nogenlunde fast pris på arbejdskraften, på de varer, de sælger, og på de penge, de låner.

Alt dette betyder, at statens rolle netop øges kraftigt i en kritesituation, og det betyder igen, at *den statsmonopolistiske kapitalisme slår mere og mere igennem*.

»SOCIALISTISKE« ØKONOMERS FORSLAG

Hvorledes monopolerne kan forsøge at ride krisestormen af, er utvetydigt forklaret af en forening af økonomer, der kalder sig »Socialistiske Økonomer«. De har udarbejdet et »notat« om krisen, hvori de slår fast, at det seneste forlig mellem Socialdemokratiet, Venstre og tre andre borgerlige partier er utilstrækkeligt, og i stedet foreslår de selv følgende:

»Markedsmekanismen og generel konjunkturpolitik er helt utilstrækkelige til at imødegå de problemer, dansk økonomi står overfor i de kommende år.

Hvis disse problemer skal bekæmpes uden uacceptable sociale og økonomiske byrder, er det nødvendigt at gennemføre en samfundsmæssig kapital- og investeringsstyring under arbejdernes medvirken og kontrol. Skal der være mulighed for, at den lykkes, må udenrigshandel og kapitalbevægelser over grænsen underkastes statslig regulering, så import af den kapitalistiske verdenskri-

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

se kan imødegås og en selvstændig aktiv udenrigshandel, som alene tager hensyn til, hvor vi opnår de gunstige handelsvilkår, kan gennemføres.» ("Notatet" er offentliggjort i politisk revy (nr. 274, s. 4-5) med kommentar.)

Det, som de »socialistiske« økonomer foreslår, er reelt en virkelig gennemført statsmonopolistisk »løsning« af krisen. Måske vil de betakke sig for at få deres ord fortolket på den måde, men det bliver deres sag. Kendsgerningen bag ordene, som påfaldende minder om DKPs og SFs kriseløsningspolitik, er imidlertid, at man opererer med »samfundsmæssig kapital- og investeringsstyring«, og snakken om »arbejdernes medvirken og kontrol« kan ikke være andet end snak, eftersom økonomernes samfundsmæssige kapital- og investeringsstyring forudsættes iværksat *inden for* det kapitalistiske samfunds rammer. Og så længe kapitalismen eksisterer, så må en sådan styring underordnes kapitalens profitbehov, og det betyder igen, at den stat, som skal varetage styringen, vil være en stat, som styrer ud fra kapitalens samlede, overordnede interesser; og disse interesser er idag monopolkapitalens interesser.

De »socialistiske« økonomers statsmonopolistiske løsningsforslag vil uundgåeligt kræve, at klassesamarbejdet styrkes. Dertil kan »arbejdernes medvirken og kontrol« naturligvis tjene, eftersom det reelt betyder samarbejde mellem kapital og lønarbejde om en »fælles« kriseløsning, og det kan naturligvis ikke ske »uden uacceptable sociale og økonomiske byrder«, eftersom en kriseløs-

ning, som kapital og arbejde er »fælles« om, uundgåeligt må betales af arbejderklassen — medmindre de »socialistiske« økonomer har sat værdiloven ud af kraft!

Spørgsmålet er så, hvem der er bedst egnet til at gennemføre en statsmonopolistisk kriseløsning?

I det modsætningsfyldte kapitalistiske samfund slår ingen tendens automatisk og mekanisk igennem. Selv om der er et skrigende behov for, at monopolkapitalen kan anvende staten som styringsmekanisme, så kommer klassekampen jo gang på gang på tværs af forsøg på at spænde arbejderklassen for den statsmonopolistiske vogn.

MODSÆTNINGER INDEN FOR BORGER- SKABET

Men for vi ser på klassekampens udvikling, er det væsentligt at se på udviklingen af modsætningerne *inden for* borgerskabet selv. Her gør følgende træk sig tydeligt gældende:

Der findes en monopolkapitalistisk kerne i borgerskabet. Denne kerne ønsker en politik, som de »socialistiske« økonomer er kommet for skade at ride op i ovenforstående citat.

Der findes et mindre borgerskab, som i stor udstrækning fungerer som underleverandører eller grossister for monopolkapitalen, og som er afhængigt af bankkapitalen; dette borgerskab klemmes kraftigt i den nuværende situation.

Der findes et statsbureaukratisk lag inden for borgerskabet, som

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

kontrollerer den statslige sektor — transport mv. Men i Danmark er den statslige sektor inden for produktionen så lille, at den reelt ingen betydning har. I Danmark findes ikke store statsejede eller delvist statsejede virksomheder, der kan sammenlignes med f.eks. den statslige sektor i Frankrig.

Endelig findes der et særligt lag af borgerskabet inden for det, man kalder den »kooperative« sektor: Brugsforeningerne med de virksomheder, som står bag dem, Arbejderens Landsbank, andre kooperative foretagender, andelsboligforeninger mv. Dette lag, vil sammen med fagbevægelsens bureaukrati, hvis det centralt dirigerede ØD-forslag gennemføres, få styrket sin økonomiske basis og blive en bureaukratmonopolistisk konkurrent til monopolkapitalen.

Når man skal vurdere de *langsigtede* perspektiver i forbindelse med løsningen af kapitalens nuværende krise, vil enheden og kampen mellem modsætningerne inden for disse forskellige lag af kapitalistklassen blive af væsentlig betydning.

Tager vi vort udgangspunkt i, at kapitalen er ude af stand til at løse krisen ved hjælp af trediversnes metoder, dvs. statslige indgreb uden egentlig statslig styring (som sidst moms-nedsættelsen, kapitaloverførsel fra stat til privatkapitalister mv.), så er der ingen vej uden om de løsninger, som de »socialistiske« økonomer har stillet op.

Denne statsmonopolistiske udvikling, som allerede har sat sine første spor i helhedsløsninger og indkomstpolitik, er i overensstemmelse med monopolkapitalens interesser.

Monopolkapitalen er således tvunget til at styrke statens økonomiske rolle. Men dermed fremmer monopolkapitalen skabelsen af en bureaukratkapitalistisk lag i selve statsapparatet, som vil varetage sine relativt selvstændige interesser, og som dermed kommer i modsætning til monopolkapitalen.

Men denne modsætning vil være en modsætning mellem et dominerende lag og et domineret lag, eftersom monopolkapitalens magt fortsat vil være udrørt, fordi monopolkapitalen kontrollerer den produktive sektor.

ØD

Men hvorledes er så forholdet mellem monopolkapitalen og det lag af borgerskabet, som findes omkring den »kooperative« sektor og fagbureaukratiet, og som ved gennemførelsen af det socialdemokratiske og LOs forslag til ØD med central fondsdannelse vil blive en væsentlig monopolkapitalistisk faktor?

Grundlæggende set har monopolkapitalen interesse i ØD. Ad den vej kan der pumpes kapital fra arbejderne over i virksomhederne. Problemet er imidlertid, at ØD-forslaget forudsætter kontrol med den oparbejdede kapital fra en uden for monopolkapitalen selv stående fond. Derfor ser man, at monopolkapitalens talsmænd i Industrirådet og arbejdsgiverforeningen nok er tilhængere af »en eller anden form« for ØD, men uforsonlige modstandere af den centrale fond. Dette genspejler modsætningen mellem monopolkapitalen og den fremvoksende bureaukratkapital.

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

Men eftersom monopolkapitalen for at løse krisen er tvunget til at gribe til statslig styring, så bliver den tvunget til at acceptere fremvæksten af det statsbureaukratiske lag, og den kan blive tvunget til at finde sig i ØD-fonden. Og selv om ØD-fonden for melt set er placeret *uden for* statsapparatet, så er det klart at ØD-fonden efterhånden vil smelte sammen med statsmagten, bl.a. fordi den skal kontrolleres af folk, som har deres ben plantet såvel i fagbevægelsen/Socialdemokratiet som i statsbureaukratiet, der samtidig er rekrutteringsgrundlag for den reformistiske topledelse.

ANDRE MODSÆTNINGER

Modsætningernes enhed og kamp i kapitalistklassen kommer naturligvis til udtryk i forskellige politiske linier. Vi har allerede nævnt kampen om ØD-fonden. Vi kunne nævne den mindre kapitals, gårdmændenes og dele af småborgerksbaets dobbelte kamp mod monopolkapitalen og staten, som bl.a. slår igennem i form af Venstres og Glistrups gammelliberalisme. Og man kunne nævne monopolkapitalens behov for at flytte presset fra lønningerne til statssektoren, således forstået, at man gennem nedskæringer på de sociale udgifter og en samtidig skattenedsættelse kan forsøge at fryse penge-lønningerne i det private erhvervsliv fast. Thi lykkes det at fordele byrderne *inden for* arbejderklassen på den måde, at de sociale udgifter skæres ned i et gennemsnitligt omfang, der svarer til skattelettelser-

ne, så vil der være en mulighed for at bilde folk ind, at de får mere i indkomst på grund af nedsat skat, mens de i virkeligheden selv betaler gildet. Men lykkes taktikken, så vil presset på lønningerne i den private sektor være mindre.

Under alle omstændigheder kan Venstres og Glistrups gammelliberalisme og skattelettelsespolitik tjene én side af monopolernes politik: Nemlig bestræbelserne for at fjerne presset på lønningerne.

Men alt dette er krusninger på overfladen. Skattelettelser, sociale nedskæringer, momsned sættelser, udbetaling af tvungen opsparing og enkeltoverførsler af kapital fra stat til private kapitalister er kun lapperier. Ingen af disse foranstaltninger *dirigerer* løn, pris og investeringer.

SOCIALDEMOKRATIETS ROLLE

Skal en sådan dirigering finde sted, må monopolkapitalen anvende staten til en virkelig *gennemgribende styring*, og dets politiske redskab hertil vil være socialdemokratiet.

Hvorfor?

Fordi socialdemokratiet på den ene side repræsenterer de statsbureaukratiske lag, som er interesseret i en styring, og på den anden side repræsenterer bureaukratlaget inden for fagbevægelsen og den kooperative sektor, som først og fremmest skal være garanten for et gnidningsfrit classesamarbejde.

I denne sammenhæng er modsætningen mellem monopolkapitalen og

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

ØD-bureaukraterne af helt underordnet karakter.

Når det siges, at socialdemokratiet er monopolkapitalens bedst egnede redskab til at gennemføre en dirigeret statsmonopolistisk kriseløsning, så betyder det ikke, at socialdemokratiet automatisk får politiske muligheder for at spille denne rolle.

På krisens tærskel, ved valget i december 1973, led Socialdemokratiet et stort nederlag. Vi påpegede dengang, at der var tale om reformismens krise. I stedet var vi vidne til en betydelig fremgang for småborgerlige »protestpartiet«, der drejede utilfredshed med den statsmonopolistiske udvikling ind i isolerede angreb på »det offentlige«. I den udstrækning, »protestpartierne« kunne vende opmærksomheden fra monopolkapitalen selv, var monopolkapitalen naturligvis tilfreds. Industriråd og arbejdsgiverforening istemte melodien om elendigheden ved de store statsudgifter, bureaukratiet, papir-nusseriet osv. Men grundlæggende set var Glistrup uegnet til at gennemføre den krisepolitik, som monopolerne fik mere og mere brug for. I sidste instans kunne det ikke nytte, at modviljen mod »det offentlige« gik så vidt, at den rettede sig mod en statslig dirigering, mod indkomstpolitik, mod helhedsløsninger, mod overenskomst-diktat. Modviljen mod »det offentlige« måtte ikke gå længere end til ønsket om skattenedsættelser og fyringer af offentligt ansatte. Og begge dele har monopolkapitalen fået gennemført. På de områder har den formået at udnytte Glistrup-tenden-sen til eget formål.

DKPS »ANTIMONOPOLISTISKE DEMOKRATI«

Reformismens krise førte imidlertid også til fremgang for DKP. Utilfredsheden med socialdemokratiets statsmonopolistiske politik førte mange arbejdere til at stemme på DKP.

Men hvilken funktion havde og har da DKP?

Netop når vi fremhæver den statsmonopolistiske udviklingstendens, skulle DKPs strategi for et »antimonopolistisk demokrati« vel egentlig være det logiske svar?

DKP siger selv, at alle klasser og lag minus monopolherrerne selv »holdes nede af statsmonopolismen og lider under dens krise.« Dette skaber basis for en antimonopolistisk alliance, som »vil have rod i det store flertal. Ved aktivt at hævde folkets interesser kan den bringe storkapitalen i politisk isolation og derigennem også svække dens muligheder for at anvende voldsmagt mod samfundsændringer.« (Dette og flg. cit. fra Diskussionsgrundlag til parti-program, DKP 1975)

Og videre:

»Støttet på stadig aktiv bevægelse i folket og arbejderklassen kan der vindes demokratiske rettigheder og politiske magtpositioner, som virkeligt kan tjene til at sætte folkets vilje igennem mod storkapitalens. Når arbejderklassen og dens forbundsfæller således erfarer, at de gennem aktivitet kan gøre sig til en selvstændig magt i samfundet, er der skabt forudsætninger for at sikre en sådan udvidelse og fornyelse af folkets demokratiske rettigheder, så et nyt antimonopolistisk demokrati kan oprettes.«

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

Og hvad er så dette antimonopolistiske demokrati?

»Et antimonopolistisk demokrati er endnu ikke socialisme, men heller ikke blot en afart af kapitalismen. Socialismen er først sikret, når det arbejdende folk ikke blot råder over visse politiske magtpositioner, men over hele den statslige magt på grundlag af det bredeste demokrati. Det er forudsætningen for at føre den socialistiske revolution igennem.« (Se note efter artiklen)

DKPs strategiske »tanker« er i al deres uklarhed følgende: Ved at udvide det eksisterende demokrati, ved at skaffe sig politiske *magtpositioner* inden for det bestående samfund, kan arbejderklassen og dens forbundsfæller få en *del* af statsmagten, hvorved det antimonopolistiske demokrati er realiseret; først når arbejderklassen og dens forbundsfæller derefter har fået *hele* den statslige magt, vil der være tale om socialisme.

DKP vil altså bilde folk ind, at der kan oprettes et overgangssamfund, hvor folket deler magten med kapitalen, dvs. sidder på en sådan måde på dele af statsapparatet, at den anden del af statsapparatet, som storkapitalen sidder på, holdes i skak af »den arbejdende befolkning«.

DKP OG STATEN

Denne »strategi« er en revision af den videnskabelige socialismes lære om staten. Kernespørgsmålet er nemlig ikke, om der er socialistiske *produktionsforhold* i den antimonopolistiske etape eller først efter denne etapes afvikling. Det centrale er, at DKP

påstår, at arbejderklassen *kan skaffe sig magten gennem en systematisk erobring af det eksisterende statsapparat, skridt for skridt*. Og denne overtagelse af magten sker i følge DKP ved at vinde magtpositioner inden for dette statsapparat. Derfor er det også kun en logisk følge af DKPs strategi, når partiet erklærer, at, »*folketinget bliver folkesuverænitetsens sæde og centrum for det politiske liv*« under socialismen.

Det gennemgående er således, at der eksisterer et demokrati, som omformes. Dermed bliver *demokratiet* det grundlæggende, som skal ændres fra at have en borgerlig form til at have en folkelig form.

Det er simpelthed at stille marxismen-leninismen på hovedet. For den marxistisk-leninistiske teori fremhæver netop, at demokratiet, det borgerlige demokrati, er en fremtrædelsesform for borgerskabets *diktatur*. Det er dette diktatur, som er borgerskabets stats *væsen*, og dette diktatur må omstyrtes, sønderknyttes, og erstattes med proletarietets diktatur, hvis fremtrædelsesform er det proletariske demokrati med demokrati for proletariet og dets forbundsfæller og med undertrykkelse af borgerskabet.

Når dette er trukket op her, er det for at slå fast, at en diskussion om, hvorvidt DKPs antimonopolistiske demokrati er en »halv« løsning, der er bedre end ingenting, er en diskussion, som ser bort fra det elementære forhold, at *DKPs strategi om det antimonopolistiske demokrati er svindel!* For denne strategi afblæser den uforsonlige kamp mellem proletariet og bourgeoisiet om selve

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

magten i samfundet. Denne strategi gør demokratiet til det overordnede aspekt ved det kapitalistiske samfund, mens diktaturet gøres til det underordnede aspekt. Det er direkte kapitulation over for borgerskabet og borgerlig ideologi.

Hvad fører denne konklusion igen til?

Den fører til, at DKPs egen konklusion, at *»et antimonopolistisk demokrati er endnu ikke socialisme, men heller ikke blot en afart af kapitalismen,«* naturligvis er falsk, for kendsgerningen er den, at dette *»antimonopolistiske demokrati«* rent faktisk er en afart af kapitalismen, hvor den statslige sektor er stærkt udvidet (gennem nationaliseringer mv.).

I virkeligheden er det »antimonopolistiske demokrati« det ideelle statsmonopolistiske samfund!

DKPS STATSMONOPOLISME

DKPs taktik i forhold til den antimonopolistiske strategi skal ses i denne sammenhæng. Bemærk følgende opfattelse af midlerne til at nå målet:

»Redskaberne for en demokratisk økonomisk politik må bestå i samfundsovertagelse og demokratisk kontrol med nøglestillingerne i det økonomiske liv. Det kræver demokratisk nationalisering af monopoler og storbanker, kreditinstitutioner og forsikringsselskaber i et omfang, så en effektiv styring af samfundsøkonomien i folkets interesse kan sikres. Den kan støtte sig på en udbygning af kooperation og andelsbevægelse.«

Og før vi går videre til næste citat, skal vi erindre om, at det er Folketinget, der som sæde for folkesuveræniteten inden for det bestående statsapparat skal gennemføre disse foranstaltninger gennem lovgivningen!

Hvorledes skal de nationaliserede foretagender ledes?

»Demokratisk nationalisering betyder... :

Demokratisk styring af de nationaliserede foretagender, som ikke med fremgang bare kan ledes ovenfra, af staten, men kun med aktiv deltagelse og kontrol af arbejdernes og personalets valgte repræsentanter, som udover deres eget kendskab til driften skal have adgang til alle nødvendige oplysninger om den.«

Og videre:

»Støttet på en nationaliseret sektor af vægt foruden på forskellige former for kooperation mellem det offentlige og andre erhvervsgrøner kan økonomien ledes inden for rammerne af en plan, som fastlægges ved politisk beslutning af folkerepræsentationen.« (altså af Folketinget!)

Og for at afrunde billedet af DKPs indretning af det *»antimonopolistiske demokrati«* vil vi bringe følgende lange, men sigende citat:

Under overskriften *»Virkelig medbestemmelse«* hedder det:

»Da produktionslivet er landets livsnerv, må der først og fremmest sikres de arbejdende mulighed for at øve indflydelse på og gribe ind i foretagendernes drift. Dette kan sikres ved lov i de nationaliserede eller offentlige virksomheder, som vil

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

omfatte nøglestillingerne i det økonomiske liv. Men derigennem gives der også arbejderne på privatejede virksomheder betingelser for at sikre sig tilsvarende rettigheder samt fuld oplysning om de økonomiske forhold og virksomhedernes drift.

De faglige organisationer og valgte bedriftsråd (bemærk disse. Vor anm.) kan på den måde komme til at spille en helt ny rolle på arbejdspladserne. De skal vide, hvem der ejer virksomheden, have fuld indsigt i regnskaberne, indflydelse på investeringer, ordregivning og -tagning, prisfastsættelse, ansættelse af arbejdsledere o. lign. Alle ansøgninger om eksportkreditter, egnsudviklingsstøtte m.v. skal ligeledes behandles.»

Vi har allerede påvist, at DKPs forestillinger om det antimonopolistiske demokrati bygger på en forfalskning af marxismen-leninismen, og at de foranstaltninger, som citerne remser op, derfor i realiteten indebærer en fremskyndelse af de statsmonopolistiske træk, som findes i det nuværende monopolkapitalistiske samfund, og det »demokrati«, de snakker om, er i virkeligheden det ideelle classesamarbejde.

Ser vi på DKPs antimonopolistiske foranstaltninger og sammenligner dem med de »socialistiske« økonomers forslag til kriseløsning, så er der et interessant, men næppe tilfældigt sammenfald. De »socialistiske« økonomer taler lige præcis om »en samfundsmæssig kapital- og investeringsstyring under arbejdernes medvirken og kontrol.«

Nu nævnte vi i forbindelse med behandlingen af de »socialistiske« økonomers forslag, at dette også passede som fod i hose til de krav,

som monopolkapitalen måtte stille til en kriseløsning, og vi nævnte, at socialdemokratiet var bedst egnet til at gennemføre den nødvendige styring.

Betyder det ikke, at der er en uforsonlig modsætning mellem monopolkapitalens krav og socialdemokratiets rolle som varetager af monopolkapitalens interesser på den ene side og DKPs strategi? DKP forestiller sig jo en kontrol med og direkte fjernelse af monopolerne!

Her er det man atter må gå under overfladen. Kendsgerningen er jo - som allerede fastslået i gennemgangen af DKPs strategi -, at denne strategi ikke fører ud over kapitalismen. Tilbage af den bliver det, som lader sig gennemføre under borger-skabets diktatur. Og det er lige netop den styring, som monopolkapitalen og socialdemokratiet arbejder for at effektivisere.

Det betyder ikke, at der ikke er en forskel på monopolkapitalens socialdemokratiets kriseløsning og DKPs. Forskellen er den, at DKP arbejder for en større udvidelse af den statslige sektor og indflydelse end socialdemokratiet gør det. Og det betyder reelt, at en virkeliggørelse af de foranstaltninger, DKP foreslar, og som er mulige inden for det borgerlige diktaturs rammer, nødvendigvis yderligere vil styrke det statsbureaukratkapitalistiske lag, både det egentlige, der er knyttet til den borgerlige stat, og det lag, som har sin rod i fagbureaukratiet og kooperationen.

Dermed peger DKPs strategi nok frem mod en skærpelse af modsætningen mellem de traditionelle dele af monopolkapitalen og de nye bærere

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

af den statsmonopolitiske udvikling, men sagens kerne er, at der dermed samtidig vil ske en yderligere befæstelse af kapitalismen, fordi statsmonopolismen svarer til de objektive udviklingstendenser, som fører bort fra den gammeldags privat- og liberalkapitalisme. Og det betyder atter, at revisionisternes rolle er at redde kapitalismen og give den en form, som er tidssvarende.

Enhver forestilling om, at en sådan politik skulle give arbejderklassen »bedre styrkepositioner«, og at det derfor kan være rimeligt at støtte DKP, fordi DKP fører en »klassekampslinie med begrænset mål« (således mener f.eks. KF), er åbent og kontant forrædderi mod arbejderklassens kamp. Tværtimod vil en øget indflydelse for revisionisterne skærpe den statsmonopolistiske undertrykkelse.

STREJKERNE 1975

Såvel monopolkapitalens som socialdemokratiets og DKPs taktik i den nuværende klassekampssituation er betinget af de forskellige variationer af statsmonopolistiske mål, som de opererer ud fra.

At dette er tilfældet, kan klart belyses ud fra deres stilling til dette års strejkekampe.

For at forstå monopolkapitalens, socialdemokratiets og DKPs stilling til strejkerne, er det nødvendigt først at se på nogle af de perspektiver, som har vist sig i forbindelse med strejkerne.

Sammenfatter man erfaringerne fra så forskellige strejker som UNIPRINT-strejken, strejkerne på

sabroe øst, NILFISK, B&W og STORNO, og HT- og pædagogstrejken, så har udgangspunktet for alle strejkerne været kamp enten for højere løn eller mod afskedigelser. Udgangspunktet har således været de strejkendes umiddelbare økonomiske interesser.

Strejkernes udgangspunkt adskiller sig således ikke fra så mange andre strejkers udgangspunkt igennem årene. Det nye er imidlertid, at nogle af strejkerne i større eller mindre udstrækning udviklede sig fra rene økonomiske kampe til også at omfatte politiske perspektiver. UNIPRINT-strejken satte spørgsmålstegn ved kapitalflugt, ved den samlede kapitalistklasses angreb på arbejderklassen og ved den private ejendomsret til produktionsmidlerne. Med parolen »Idag UNIPRINT – imorgen dig« gjorde UNIPRINT-arbejderne deres kamp til et led i hele arbejderklassens kamp mod kapitalen.

Sådanne perspektiver har også gjort sig gældende ved nogle af de andre strejker, men det var først og fremmest Klub 4s strejke på B&W, som udviklede det mest fremskredne perspektiv. Det er derfor ikke tilfældigt, at modstanden blev kraftigst ved den strejke.

Klub 4 fremhævede, at det var en strejke, der skulle ses som et led i arbejderklassens samlede kamp mod nulløsning og overenskomstdiktat; desuden skulle strejken ses som en kamp mod det faglige bureaukrati og dermed mod classesamarbejdet. Strejken blev dermed en trussel imod ikke alene arbejdsgiverforeningen og B&W-ledelsen, men imod staten og

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

den socialdemokratiske statslige og faglige politik.

Det var kampen mod undertryk-kerne inden for arbejdernes egen faglige masseorganisation, som kulminerende med den kolde skulder til Paulus Andersen blev strejkens faktiske hovedaspekt.

Op det er i lyset af dette hovedaspekt, at reaktionen mod strejken skal vurderes. Det er i lyset af de strejkendes kamp mod metaltoppen og dermed reelt imod den socialdemokratiske administration af det monopolkapitalistiske samfund, at såvel monopolkapitalens, som socialdemokratiets og DKPs reaktioner skal vurderes.

B&W-strejken var nemlig et udtryk for, at der er ved at vokse en bevidsthed frem om, at den samlede statsmonopolistiske kriseløsningspolitik er et sammenhængende angreb på alle fronter imod hele arbejderklassen, og at socialdemokratiet anvender classesamarbejdspolitikken som det bedst egnede middel til at styrke den statsmonopolistiske kurs.

Det er således ikke ejendommeligt, at arbejdsgiverne og regeringen sammen med det faglige bureaukrati satte hårdt imod hårdt med trusler om at stille »arbejdet frit« og endte med direkte at true arbejderne med at blive ekskluderet af deres fagfor-ening.

DKP OG STREJKERNE

Hvorledes har DKPs politik været i forhold til strejkerne alment — og specifikt i forhold til B&W-strejken?

Det har været karakteristisk, at DKP har haft liden eller ingen indflydelse på de mest fremskredne

strejkekampe i 1975. Tværtimod har vi set DKP kalde de strejkende pædagoger for »ekstremistiske splittelsesmagere«; i forbindelse med UNIPRINT kørte DKP en dobbelt-taktik: Ganske vist deltog de hist og her i strejkestøttearbejdet, men samtidig kritiserede de UNIPRINT-arbejderne for ikke at overlade kampens organisering til det Kartel, som i begyndelsen af strejken lagde ud med forhandlinger om at acceptere reduceret mandskabsstyrke.

Klub 4-strejken afslørede imidlertid ganske DKP. Endelig kom de ud af busken. Land og Folk interviewede 4.9.1975 DKP-fællestillidsmand Erik Hansen, B&W. Hansen bebrejdede de strejkende, at de ikke fulgte DKPs teser om »forhandling — mægling — aktion«, og disse teser skal forstås på den måde, »at man udnytter forhandlingssituationen til det yderste...« I stedet for strejker af B&W-typen anbefaler Hansen majstrejkerne sidste år, der sammen med de efterfølgende demonstrationer »var afgørende for, at Hartling-regeringen ikke kunne fortsætte«. Desuden har DKP vendt sig mod oprettelsen af strejkestøttekomiteer, og i dets B&W-blad »DOK OG BEDDING« har det angrebet klub 4 for at vælge et strejkeudvalg til at lede strejken. Endelig har samme »DOK OG BEDDING« angrebet KFML, for at vi har brugt udtrykkene »"jerngangsteren", — den "professionelle strejkeslagter!" om en Paulus Andersen, som vi heller ikke er enig med, men ikke ønsker at bruge sådanne betegnelser om...«. (DOK OG BEDDINGS skriblerier har været citeret i INFORMATION, 24.9.75, s. 5)

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

Kort sagt: DKP går *imod* valg af strejkeudvalg, går *imod* strejkestøttekomiteer (fordi man dermed *»så bort fra fagforeningerne«* (DOK OG BEDDING)), går *imod* at angribe metaltoppen for at slagte strejker, og anbefaler i stedet, at man udnytter forhandlingssituationen *til det yderste*; endelig anbefaler man i stedet strejker og demonstrationer, som blev drejet ind på at skifte én regering ud med en anden. Og for at fuldende billedet vender »DOK OG BEDDING« sig imod at *»gøre en almindelig (!) lønkonflikt til en politisk aktion...«*, hvilket svarer nøje til, at Hansen i Land og Folk — foruden at rose majstrejkerne i modsætning til B&W-strejken — også henviser til *»en-krones strejkerne i 1970, hvor arbejdsgivernes nej-politik blev brudt og førte til betydelige lønindrømmelser.«* Og det er ikke tilfældigt, at Hansen foretrækker 1-krones strejkerne, for det karakteristiske ved dem var, at DKP netop begrænsede disse strejker til at dreje sig om et rent økonomisk krav og forhindrede, at de fik et politisk perspektiv.

Der er god sammenhæng i hele denne linie, som endelig blev fulgt op på metalkongressen i september, hvor DKP undlod at stemme til beretningen. Ved ikke at stemme imod *accepterede DKP reelt metaltoppens politik.*

Lad os sætte DKPs aktuelle strejkefjendtlige og arbejderfjendtlige politik i forhold til DKPs faglige strategi.

DKP OM FAGBEVÆGELSEN

Om fagbevægelsens rolle skriver DKP i sit programudkast:

»Fagbevægelsen spiller en afgørende rolle for skabelsen af arbejderklassens enhed. Fagbevægelsen er hele klassens organisation. Det er en afgørende fordel, at fagbevægelsen i Danmark er en enhedsorganisation, og ingen af dens problemer bør løses på bekostning heraf.

Men tiden rejser nye krav til fagbevægelsen og pålægger den øget ansvar. Der er mere end nogensinde brug for en levende og kampduelig fagbevægelse. Derfor må dens indre demokrati udvikles og bureaukratisk stivhed overvindes. Den kan ikke blot begrænse sig til at varetage klassens umiddelbare økonomiske fordringer, men må også fremføre klassens fælles krav til statsmagtens politik. Derfor kan den heller ikke længere være ensidigt knyttet til eller underlagt et enkelt parti.«

Sammenholder man denne opfattelse af fagbevægelsens rolle med DKPs ovenfor beskrevne holdning til B&W-strejken, så er der fuldstændig overensstemmelse.

Hvad viser programmets udtalelse om fagbevægelsen?

Den viser, at det er simpelt revisionistisk svindel, når DKP påstår, at det arbejder for at gøre fagforeningerne til kamporganisationer! For hvad er kernen i DKPs fagforeningslinie? Kernen er, at DKP tager sit udgangspunkt i, at den eksisterende faglige enhedsorganisation, LO, grundlæggende set er et redskab for arbejderklassen. Det tager ikke

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

sit udgangspunkt i det, der er faktum, det, som er blevet bevist fra strejke til strejke, at fagbevægelsen idag anvendes som et undertrykkelsesapparat overfor arbejderklassen.

Man snakker uldent og løst om udvikling af »det indre demokrati« og om, at »bureaukratisk stivhed« skal overvindes. Det er skønhedsfejl, som skal fjernes. Det er ikke tale om et tilbundsgående opgør med den klassesamarbejdslinie, som gennemsyrrer hele fagbevægelsen.

Men hvilken opgave tiltænker DKP så fagbevægelsen?

Den skal ikke begrænse sig til klassens umiddelbare økonomiske fordringer, siger DKP, »men må også fremføre klassens fælles krav til statsmagtens politik.« Altså: Fagforeningerne skal ikke forvandles til kamporganisationer, for at de kan indgå i kampen for at styrte kapitalens magt, for at knuse statsmagten, nej, fagforeningerne skal fungere som pressionsgruppe over for den eksisterende statsmagt. Og denne linie fører igen til, at fagforeningerne skal underlægges DKPs antimonopolistiske — reelt: statsmonopolistiske — strategi, som går ud fra, at det er den eksisterende statsmagt, som skal omformes til at »tjene« arbejderklassens interesser.

Og forudsætningen for, at fagbevægelsen kan komme til at fungere efter DKPs mønster, er så igen, at Socialdemokratiets monopol i fagbevægelsen brydes, således at DKP og Socialdemokratiet kan få lige stor »indflydelse« inden for fagbevægelsen. Ikke et ord om, at det drejer sig om at knuse reformismen i fagbevægelsen, hvad et kommunistisk

partis opgave netop er; nej, revisionisterne vil blot ikke finde sig i socialdemokratiets eneherredømme over det faglige apparat!

Set i lyset af partiogramforslagets fagforeningslinje er det helt logisk, at DKP går imod strejker, som retter søgelyset mod statsmagten som sådan og mod klassesamarbejdet, således som det forvaltes af socialdemokrati og faglige bureaukrater. For DKP foretrækker strejker, som afspejles til at rette sig imod én del af statsmagten (den åbent borgerlige); dermed kan DKP fremme sin linie for borgfred med Socialdemokratiet og gøre fagforeningerne til redskab for en fælles reformistisk-revisionistisk statslig politik.

Og det er derfor kun en logisk konsekvens af DKPs egen linie, når det i voksende omfang direkte fungerer som modstander af strejker, åbent og utvetydigt, når disse strejker retter skytset mod statsmagten som sådan, især når denne statsmagt administreres af socialdemokratiet, som DKP ønsker at forene sig med i en fælles styrkelse af statsmonopolismen.

Denne DKPs politik genspejler fuldstændigt DKP-partibureaukratiets og ikke mindst DKP-fagforeningspampernes interesser. Og enhver revolutionær, som snakker om »enhed« med DKP'ere, der fremmer DKPs faglige linie, er således med til at splitte og bekæmpe arbejderklassen.

FØRSTE SAMMENFATNING

Lad os sammenfatte:

Den statsmonopolistiske udvikling fører grundlæggende set til stadigt

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

tydeligere samlede angreb på hele lønarbejderklassen; samtidig viser flere af den seneste tids strejker, at de strejkende erkender, at deres aktion er et led i hele arbejderklassens kamp imod et samlet statsmonopolistisk angreb.

Dette perspektiv i kampen er langt fra udbredt, men det er dette perspektiv, som peger fremad og modsvarer kapitalismens nuværende objektive udviklingstendens.

Forståelsen for den skærpede statsmonopolistiske udvikling, som den økonomiske krise yderligere aktualiserer, må endvidere føre til, at revolutionære skærper kampen mod de politiske kræfter, som fremmer og beforder den statsmonopolistiske udvikling. I denne sammenhæng har vi trukket frem, at socialdemokratiet er bedst egnet til i dag at administrere en statsmonopolistisk udvikling, og at DKP (ligesom SF, der på dette punkt har samme grundlæggende politik som DKP) under dække af en »antimonopolistisk« strateg i praksis repræsenterer den mest konsekvente statsmonopolistiske politik.

VOR POLITIKS UDGANGSPUNKT

Hvilke krav stiller det til en marxistisk-leninistisk politik?

Det stiller krav om, at den politik, der lægges frem, tager sit udgangspunkt i, at statsmagten ikke blot er et apparat, som i sidste ende må knuses for at proletariatet kan få magten. Den må tage sit udgangspunkt i, at *staten i stadigt voksende omfang fungerer som overkapitalist, der ikke blot er et redskab for*

monopolkapitalen, men samtidig og så selv varetager kapitalistiske funktioner, direkte som indirekte. I den forbindelse må politikken ligeledes tage sit udgangspunkt i, at der i den statslige sektor eksisterer et bureaukrat-kapitalistisk lag af bourgeoisiet, ligesom der mere eller mindre sammentvokset med dette lag findes et bureaukratkapitalistisk lag inden for kooperationen og fagbevægelsen.

For at udvikle den revolutionære politik er det således centralt at tage sit udgangspunkt i, at statens rolle er dobbelt: På den ene side har vi statsapparatet, undertrykkelsesapparatet, som er kapitalens redskab til bevarelse af udbytningen, og på den anden side har vi staten som statsmonopolistisk overkapitalist, der selv fungerer som arbejdskøber, og som i stadigt voksende omfang — i kamp og samarbejde med monopolkapitalen, som den i sidste ende er underlagt — styrer og organiserer den samlede udbytning.

Det betyder, at strejker inden for såvel den private sektor som inden for staten — for at vinde sejr — må rettes mod treenigheden monopolkapital — stat — klassesamarbejde. Og det betyder igen, at det bliver vanskeligere at vinde isolerede delsejre, samtidig med at det stiller særdeles store krav til en bredere solidaritet med de enkelte strejker.

Dette betyder naturligvis ikke, at det først er i året 1975, at strejker er stødt på både statsmagt, monopolkapital og klassesamarbejde; alene den kendsgerning, at alle strejker, som ikke finder sted i forbindelse med overenskomstfornyelse, reelt er »ulovlige«, viser, at monopolkapitalen anvender statslig undertrykkelse

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

via arbejdsret mv. Det nye er imidlertid, at monopolkapitalen og dens statsmagt i voksende omfang ser den enkelte strejke som en trussel ikke blot mod den enkelte arbejdsgiver eller mod det fagretslige system, men mod den samlede statsmonopolistiske udbytnings- og undertrykkelsespolitik.

Denne udvikling stiller krav til den marxistisk-leninistiske politik på to planer:

For det første må marxist-leninisterne fremlægge et perspektiv for den enkelte strejke, som netop tager højde for, at den enkelte strejke kan bidrage til at slå hul på den samlede statsmonopolistiske offensiv.

For det andet må marxist-leninisterne arbejde for, at dette perspektiv breder sig og forplanter sig til andre strejker og aktioner.

Med andre ord: Den enkelte strejkekamps perspektiv må uddybes, og samtidig må perspektivet fænge i bredden.

Hvilke politiske perspektiver bør fremlægges i forbindelse med strejker idag *ud over* de specifikke kampmål, som den enkelte strejke har?

Der er tre forbundne, men dog adskillelige kampfelter: Den almene kamp mod statsmonopolismens offensiv, den specifikke kamp mod fagbureaukratiet og spørgsmålet om formerne for strejkernes og aktionernes organisering. Det sidste spørgsmål er *afløst* af de to første.

KAMP MOD STATSMONOPOLISMEN

For at stille de korrekte politiske kampmål mod den statsmonopolistiske

offensiv op, må man naturligvis tage sit udgangspunkt i *masselinien*. Det er ikke enhver strejke, som vil udstikke samtlige kampmål; strejkerne er mere eller mindre politisk fremskredne. Det viser dette års strejker, men netop på baggrund af disse kan der opsummeres erfaringer, som vi strategisk og taktisk kan udmønte i en politisk linie, som en strejke på et enhedsklassekampsgrundlag må have, for at den kan vinde sejr dels i den umiddelbare kamp og dels i forhold til hele arbejderklassens kamp:

- Den må fremhæve kampen for at bryde overenskomstdiktatet.
- Den må bryde lønstoppolitikken.
- Den må være rede til at besvare arbejdskøbernes stillen »arbejdet frit« gennem blokade.
- Den må opfordre til dannelsen af strejkstøttekomiteer, som politisk kan udbrede kendskabet til strejken og samle penge ind. Strejkstøttekomiteerne må satse på at udvide strejkstøttearbejdet til at omfatte de arbejdere, som efter en stillen »arbejdet frit« nægter at tage strejkeramt arbejde.
- Den må oprette nært samarbejde med andre arbejdere på virksomheden, som ikke er i strejke.
- Den må forstå nødvendigheden af at være rede til at overtræde den borgerlige ejendomsretslige lovgivning gennem eventuel besættelse.

Og overordnet disse konkrete perspektiver må strejken fremhæve, at kampen er et led i arbejderklassens

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

samlede kamp mod stat, kapital og klassesamarbejde.

Erfaringerne fra en række af strejkerne 1975 viser, at det er muligt at give strejker dette perspektiv.

Det var den *almene* linie for kampen mod den statsmonopolistiske offensiv.

KAMP MOD DET FAGLIGE BUREAUKRATI

Den *specifikke* linie, kampen mod det faglige bureaukrati, kan formuleres således:

- De strejkende må kræve, at klub, afdeling, fagforening og fagforbund bakker strejken ubetinget op.
- De strejkende må afvise og boykotte arbejdsrettens forhandlinger og domme.
- De strejkende må kræve solidaritetstilkendegivelser fra andre klubber og fagforeninger, både politisk og økonomisk.
- De strejkende må bekæmpe eksklusionstrusler ved simpelthen at nægte at acceptere dem og eventuelt søge tilknytning til andre fagforeninger.
- De strejkende må ved eksklusionstrusler sørge for, at ikke-eksklusionstruede klubber og afdelinger solidariserer sig med dem, der trues af eksklusion.

STREJKE-ORGANISERING

Denne specifikke linie må ses i nøje sammenhæng med strejkeorganiseringen. Her må linien være den, at de

strejkende vælger et strejkeudvalg (en strejkekomite), som leder strejken på grundlag af stadige strejke-møder med demokratiske beslutninger. Ved at vælge et strejkeudvalg organiserer de strejkende sig på en sådan måde, at fagforeningsbureaukratiets regler truer dem mindst muligt. Samtidig organiserer de strejkende sig *som medlemmer af fagforeningen*; De stiller sig ikke udenfor, men organiserer sig tværtimod til kamp imod topledernes angreb. På den måde skabes der en situation, hvor de aktionerende »går på to ben«, dvs. på den ene side støtter de sig til egen indsats og til strejkestøttekomiteernes solidaritetsarbejde, og på den anden side sætter de samtidig organiseringen i forhold til den fagforening, de er medlem af.

Denne linie for den *enkelte* strejke *peger fremad* i kampen mod statsmagten, monopolkapitalen og det faglige bureaukrati; det er en linie, som gør den enkelte strejke til en hårdtslående aktion; og det er en linie, som skaber forudsætninger for, at strejkens forløb, de daglige taktiske vurderinger, ses i en fast sammenhæng.

UDBREDELSE AF KAMPMÅLENE

Men det er ikke nok at opsummere erfaringerne fra strejkerne og lægge et perspektiv frem for den enkelte strejke. Det er væsentligt, at de krav, som her er opstillet, *kommer til at gennemsyre andre strejker og aktioner*. Netop ved at lægge de nævnte grundlæggende perspektiver frem i den ene strejke og aktion efter

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

den anden, vil der skabes grundlag for en samlet modstand mod statsmonopolismens offensiv.

Dette betyder konkret, at marxist-leninisterne må arbejde for at få alle — eller de fleste — af kampmålene formuleret som grundlag for stadigt flere strejker og aktioner. Vi må arbejde for, at strejkerne organiseres på den måde, vi her har ridset op, og vi må arbejde for, at der ud af konfrontationerne mellem de strejkende og det faglige bureaukrati inden for fagbevægelsen vokser en opposition frem, som på baggrund af positive og negative erfaringer fra konkrete kampe kan rejse krav, der fremmer kampen for at gøre fagforeningerne til kamporganisationer.

Og det er videre vor opgave at forbinde kampene på arbejdspladserne med kampene på andre områder. Kampen mod statsmonopolismens offensiv foregår f.eks. også på uddannelsesområdet, hvor offensiven viser sig gennem nedskæringer af studie-støtten, huslejeforhøjelser på kollegierne, disciplinering af studierne, nedskæring af lærerkorps og undervisningsmateriale mv. Dette område vil vi imidlertid tage op i et senere nummer af **KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT**.

ANDEN SAMMENFATNING

Lad os sammenfatte:

Det er ovenfor påvist, at der finder en stadigt tydeligere samlet statsmonopolistisk offensiv mod lønarbejderklassen sted. Det er påvist, at statsmagt, monopolkapital og statsligt og fagligt bureaukrati forener sig i

denne offensiv. Det er påvist, at socialdemokratiet er bedst i stand til at forvalte offensiven på grund af dets statsmonopolistiske politik og dets kontrol over det faglige klasse-samarbejdsapparat. Og det er påvist, at DKP under dække af en »antimonopolistisk strategi« reelt fungerer som statsmonopolismens mest frem-skredne fortalere.

Vi har videre opsummeret nogle af erfaringerne fra dette års strejkekampe og påvist, at i voksende udstrækning sætter monopolkapital, stat og fagligt bureaukrati ind mod den enkelte strejke, alt efter denne strejkes perspektiv. Og det er yderligere påvist, at DKP mere og mere utilslørret stikker en kniv i ryggen på de strejkende.

Som det kan ses af denne sammenfatning, *er de kræfter, som sætter ind mod den enkelte strejke og iøvrigt mod enhver kamp på et klassekampsgrundlag, overordentligt magtfulde.*

KOMMUNISTISK LEDELSE

Skal den spirende kamp mod statsmonopolismen ikke knuses og isoleres, må den have det samlede perspektiv, som vi har trukket op ovenfor. Men et sådant perspektiv får kampen ikke af sig selv. Forudsætningen for, at perspektivet kan slå igennem, er, at det i praksis og i agitation og propaganda uophørligt lægges frem på organiseret vis. Kun, hvis den marxistisk-leninistiske opsummering af strejkekampene og alle andre kampe vinder frem og giver kampene en samlet, fremadvendt

STATSMONOPOLISMEN OG STREJKEKAMPENE

retning, vil kampene nå ud over det spontane niveau og undgå nederlagene.

Det betyder atter, at udviklingen af den kommunistiske ledelse af kampen er en forudsætning for udviklingen af kampenes perspektiv, og omvendt vil kampene blive isoleret og svækkede, hvis den kommunistiske ledelse ikke i voksende omfang slår igennem.

KFML har bestandigt fremhævet, at det revolutionære kommunistiske parti alene kan udfylde rollen: at lægge en samlet strategisk linie for arbejderklassens kamp og lede denne kamp til endelig sejr over monopolkapitalen og dens statsmagt.

KFMLs stadigt udvidede kamp-

praksis viser, at dette er korrekt. Vore erfaringer fra praksis bekræfter de historiske erfaringer, som klart og utvetydigt viser partiets nødvendighed.

Men ofte har vi talt abstrakt om partiet, som var det en ideel størrelse, der engang ad åre opstod fiks og færdig, parat til at knuse klassefjenden og gå i spidsen for kampen for proletariatets diktatur.

Den seneste tids kamperfaringer har vist os, at denne idealistiske forestilling må bekæmpes, og KFML har derfor sat en diskussion i gang, hvori vore sympatisører deltager, om skabelsen af et revolutionært kommunistisk parti inden for en overskuelig fremtid.

NOTE:

Efter at denne artikel er skrevet, og netop før den skal gå i trykken, har DKP udsendt en revideret udgave af forslaget til parti-program. Det har — såvidt vi har erfaret fra INFORMATION — ført til, at der er sket en ændring, som i hvert fald berører et af de her bragte citater.

Fra det gamle udkast har vi følgende citat:

»Et antimonopolistisk demokrati er endnu ikke socialisme, men heller ikke blot en afart af kapitalismen. Socialismen er først sikret, når det arbejdende folk ikke blot råder over visse politiske magtpositioner, men over hele den statslige magt på grundlag af det bredeste demokrati. Det er forudsætningen for at føre den socialistiske revolution igennem.«

Dette er ændret til følgende:

»Et antimonopolistisk demokrati er endnu ikke socialisme, men et brud på statsmonopolismen og storkapitalens magt. Det kan sikre afgørende fremskridt for det arbejdende folk og give det selvbevidsthed om, at det formår at lede samfundet. Det kan sikre sådanne betingelser for den politiske og samfundsmæssige kamp, at overgangen til socialismen kan foregå uden borgerkrig, men som resultatet af en aktiv demokratisk kamp.«

Kommentar: Denne ændring er helt uden betydning. Der er blot hældt lidt flere ord på. Det ændrer således intet ved vor analyse i artiklen.

B&W:

Kamplinien betød sejr!

Vi bringer her det indlæg, der blev holdt på KFML's offentlige møde den 4. september, dagen efter, at strejken på B&W sluttede. Indlægget er uændret, bortset fra mindre, sproglige rettelser. Vi mener, at det giver en udmærket foreløbig opsummering af strejken. Den endelige opsummering er endnu ikke foretaget af KFML.

Indlægget blev holdt af Peter Arctander, KFML, medlem af klub 4s strejkeudvalg.

DEN ØKONOMISKE BAGGRUND

Den umiddelbare anledning til strejken var forhandlinger i forbindelse med fastsættelse af bonus på det første skib i en række af 14. Værftet var ude på at tvinge os til en tempoforøgelse gennem en nedsættelse af lønstigningstakten. Det betød, at vi skulle svinge pisen over hinanden for at hente en ordentlig løn hjem.

Denne politik fra værftets side kan følges tilbage gennem hele året. Allerede ved nytårstid sendte firmaet os en hilsen, hvor de forklarede, at det var nødvendigt at stoppe lønudviklingen. Som bekendt forsøgte Bonde-Nielsen i foråret at gennemføre et lønstop under trussel om at

lukke værftet; Bonde-Nielsen fik følgeskab af ti ud af 16 tillidsmænd med fællestillidsmand Erik Hansen i spidsen. Men Bonde-Nielsens og de 10 tillidsmænds lønstoppolitik blev afvist af arbejdspladsen gennem en urafstemning, hvor et kæmpeflertal sagde nej til lønstoppet.

I forbindelse med forhandlingerne om bonusbetalingen på det skib, som jeg omtalte før, er det lykkedes firmaet at gennemtrumfe en så lav lønstigningstakt, at der reelt er tale om et lønstop. Alle klubber med undtagelse af klub 4 accepterede det mere eller mindre godvilligt.

Det ville klub 4 ikke. Klub 4 fastholdt kravet om lønstigning. Ganske vist gik kravet kun på en trediedel af, hvad vi plejer at få, men til gengæld fastholdt vi, at denne stigningstakt ikke skulle falde, men

B&W-STREJKEN

stige ved de kommende skibe.

Hvorfor blev kampen om denne lokale lønstigning så skærpet? Hvorfor blev kampen mod forringelsen af lønssystemet og mod hævelsen af arbejdstempoet så skærpet?

Det hænger sammen med den lønstoppolitik, som den socialdemokratiske regering i samarbejde med DA har gennemført, og hvis mest markante udtryk var Socialdemokratiets og Folketingets forlængelse af overenskomsterne gennem tvangsindgrebet.

Kampen mod lønstoppolitikken er en kamp mod monopolkapitalen og classesamarbejdet. Monopolkapitalen vil smide krisens byrder over på arbejderklassens skuldre. Allerede i efteråret snakkede Hartwell om, at der var nul ører til overenskomsterne. Det er denne politik, som monopolkapitalen, velvilligt administrerer af LO-toppen og regeringen, fører videre. Derfor sættes alt ind imod enhver aktion fra arbejdernes side for at bryde overenskomstdiktatet.

Derfor bliver enhver lokal kamp mod lønstoppolitikken hele arbejderklassens kamp mod kapitalens overgreb.

Det har arbejdsgiverne, fagforeningstoppen og regeringen også forstået. Det så vi ved Sabroe-strejken, ved HT-strejken og ved Nilfisk-strejken. Og det ser vi i forbindelse med vores aktion på B&W.

Og i den nuværende situation har regeringen og arbejdsgiverne og fagforeningstoppen i særlig grad ikke brug for aktioner, der bryder lønstoppet. Netop for tiden prøver man jo at

bage en rævekage på Christiansborg, der vil betyde en endnu mere effektiv udbytning af arbejderklassen.

Reaktionen søger at udnytte, at arbejderklassens kampe i 1974 blev ledt ind i parlamentariske baner af SF og DKP, således at arbejderklassen stod afvæbnet, da regeringen kom med tvangsindgrebet. De aktioner, som har fundet sted i foråret, og aktionen på B&W nu, må ses i lyset af, at arbejderklassen er i defensiven.

HVAD SKETE DER PÅ B&W

Strejken startede med en spontan protest mod firmaets elendige »tilbud«. Først på fjerdedagen om morgenen blev de egentlige årsager til, at vi ingenting fik, klarlagt; først da stod det klart for alle strejkende, at grunden til at vi ingenting fik, var kapitalens lønstoppolitik, kapitalens offensiv mod arbejderklassen. På denne baggrund blev det enstemmigt besluttet at sætte hårdt mod hårdt.

Linien for strejken blev lagt. Som det hed i parolerne:

Afvis arbejdskæbernes nulpolitik!

Bekæmp nedskæringerne og overenskomstindgrebet!

Lad kapitalen betale krisen selv!

Vi besluttede videre at organisere strejken på følgende måde:

Der blev valgt et strejkeudvalg på tolv personer. Det organiserede sig med aktionsudvalg, presseudvalg, praktisk udvalg og økonomiudvalg. Der blev startet indsamlingsarbejde, og alle klubbens medlemmer blev mobiliseret til at tage ud på andre

B&W-STREJKEN

arbejdspladser. Over 100 arbejdspladser blev besøgt på to dage. — Senere blev det vedtaget at opfordre til dannelsen af strejkestøttekomiteer, og i weekenden var der arrangementer for de strejkendes familier.

Da strejken gik ind i sin anden uge, blev det vedtaget at blokere for al varetransport til værftet. Blokadene blev iværksat for at lægge pres på firmaet ved at lamme produktionen.

Samtidig sørgede vi for gennemløbesedler dagligt at informere arbejdspladsen om aktionens udvikling, og bl.a. forklarede vi, hvorfor vi lavede blokade. På dette tidspunkt begyndte det også at strømme ind med sympatierklæringer fra andre arbejdspladser.

Hvordan stillede nu det faglige apparat på arbejdspladsen sig til strejken? Kun nødtvungent og utroligt spagfærdigt kunne man i ord fra fællesklubbens forretningsudvalg få bare den mest beskedne støtte. I realiteten har forretningsudvalget og flertallet af tillidsmændene fra starten i *praksis* modarbejdet såvel strejken som blokaden. Helt afgørende er det, at de ikke på nogen måde har mobiliseret medlemmerne i klubberne. De sørgede ikke for, at arbejdspladsen stod samlet bag klub 4 i den fælles kamp, da de afgørende angreb — f.eks. truslen om fyring — satte ind!

DKP'S OG PAMPERNES FORRÆDERI

(Og hvad gjorde DKP, dette såkaldte revolutionære parti, som skulle gå i

spidsen for arbejderklassens kamp? Hvad gjorde DKP på det B&W, som kaldes deres højborg?

De udsendte langt henne i strejkens forløb en løbeseddel med overskriften *Oldtidens slaver blev pisket ihjel*. Konklusionen var: »Vi må anbefale firmaets ledelse én enkelt ting: Se så at få fyret det engelske rationaliseringsfirma Maynard, og kom i fornuftige forhandlinger med arbejderne — om også Poul Madsen og hans kumpaner i jernet er imod.« Disse gode råd til firmaets ledelse i stedet for en utvetydig opbakning af strejken og aktionen, blev fulgt op af LAND OG FOLK, som på et af de mest kritiske tidspunkter af strejken i en stor forsideartikel giver gode råd til Bonde Nielsen om hvordan han bedst skal administrere sine foretagender, mens strejken blot omtales i en notits på bagsiden!

Det næste angreb kom fra METALTOPPEN. De krævede, at vi skulle gå i arbejde, og bag sig havde de naturligvis LO-toppen, der som sædvanlig medvirkede i den arbejdsret, der idømte os først en normal og senere en skærpet bod. Den udgør idag omkring 1500 kroner pr. mand. Men de fik os ikke i arbejde.

Så kom truslen om at ekskludere os fra fagforeningen. Det var et direkte angreb på vores eksistens. Det blev lagt op på en sådan måde, at det betød arbejdsløshed uden understøttelse! Og at det ville være næsten umuligt at få arbejde igen!

Dér viste metaltoppen sit sande ansigt. Det var et endnu kraftigere angreb på vores eksistens. Det blev lagt op på en sådan måde, at det betød arbejdsløshed uden understøt-

B&W-STREJKEN

telse! Og at det ville være næsten umuligt at få arbejde igen!

Dér viste metaltoppen sit sande ansigt. Det var et endnu kraftigere angreb end selv arbejdsgiverne kunne gennemføre!

Oveni blev så lagt arbejdsgivernes trussel om at stille arbejdet frit. Og hvem var det, som sendte os denne trussel?

Det var metalarbejderforbundets forretningsudvalg!

På baggrund af truslen om eksklusion krævede metalarbejderforbundet en afstemning blandt klubbens medlemmer om fortsættelse af aktionen. Med 136 mod 8 blev det besluttet at fortsætte, og der blev vedtaget en udtalelse, der på det kraftigste fordømte metaltoppens klassesamarbejde og forræderi — og som sluttede:

»Vi kræver, at vore faglige organisationer ikke modarbejder os, men tværtimod kæmper for medlemmernes interesser. Vi fortsætter strejken og fastholder blokaden på trods af Paulus Andersens sabotage.«

Nu blev hele metals hovedbestyrelse mobiliseret mod os, og man godkendte dér eksklusionstruslen. Det blev også besluttet at sende Paulus Andersen ud til et klubmøde, hvor han skulle splitte sammenholdet og presse os i arbejde.

Det skete i forgårs. Men Paulus blev totalt frosset ud af en enig forsamling. Ingen hilste på ham. Ingen tog ordet. Der sad blot to hundrede mand og stirrede i tavshed på ham i 45 minutter!

Det var på ingen måde Paulus, som flyttede stemmetallene ved det efterfølgende klubmøde, hvor Paulus var

draget bort igen. Det var en diskussion om taktikken for den videre kamp, hvor vi måtte vurdere styrkeforholdet, når vi vidste, at det faglige apparat på arbejdspladsen var imod os. Vi diskuterede, om vi skulle gå ind i 24 timer på arbejdet, mens der var forhandlinger. Der blev rejst stor tvivl om, at man kunne klare kampen mod arbejdets fritstilling, når man ikke kunne regne med støtte fra det faglige apparat på B&W.

Resultatet blev, at et spinkelt flertal besluttede at fortsætte strejken og blokaden. Så gjorde de alvor af fyringstruslen. Fyringssedlerne blev afsendt anbefalet tirsdag eftermiddag. Det blev meddelt i radio og TV, at vi var fyret.

Via forhandlinger tirsdag aften lykkedes det at få en aftale igennem om at tilbagekalde fyringerne, så fremt vi ville gå i arbejde igen onsdag morgen. Onsdag morgen blev hele spørgsmålet igen diskuteret på et klubmøde, og et flertal konstaterede, at vi ikke havde den fornødne opbakning på selve arbejdspladsen til at fuldføre kampen mod »arbejdet frit«, og mod topforhandlinger. Vi vurderede den taktiske situation således, at man på et timandsmøde var tvunget til at give os et resultat, som ville bryde lønstoppolitikken — og dét er rent faktisk, hvad der er sket!

ERFARINGERNE FRA STREJKEN — OG RESULTATERNE

Det var en kamp på mange fronter. Netop en strejke, som har som per-

B&W-STREJKEN

spektiv at bryde kapitalens krisepolitik, som vender sig mod classesamarbejdet, og som vender sig mod regeringens politik, en sådan strejke er en kamp på mange fronter.

Det var en kamp mod lønforringelse, en kamp mod metaltoppens eksklusionstrusler, mod truslen om fyring. Og det var en kamp mod topforhandlinger for lokale forhandlinger.

Hvilke resultater opnåede vi i denne kamp?

På det grundlæggende spørgsmål har vi utvetydigt brudt lønstoppolitikken. I kampen mod metaltoppens classesamarbejde har vi afvist eksklusionstruslen. Arbejdsrettens gentagne forsøg på at tvinge os i arbejde ved hjælp af bod og skærpet bod prellede af på os.

Men hvad angår arbejdet frit, så vil det fortsat være en effektiv trussel i arbejdsgivernes og fagforeningstoppens hænder. Og det lykkedes os ikke at gennemtvinge vores resultat uden om topforhandlinger, uden om et timandsmøde.

Var det så rigtigt at standse på dette tidspunkt? Eller skulle vi have afvist at gå i arbejde og have modtaget fyringerne?

Vi i KFML mener, at det var rigtigt at standse; det ville have været eventyrpolitik at fortsætte med det meget sandsynlige udgangspunkt, at aktionen var kørt totalt i sæk. Havde vi haft hele arbejdspladsen mobiliseret bag os, således at det havde ligget helt klart, at ingen arbejder på B&W ville kunne overtage vores arbejde, og at ingen strejke-bryder nogensinde ville komme ind

og røre så meget som en stump jern på arbejdspladsen, så havde vi kunnet trodsse fyringen. Så godt som hele det faglige apparat er ansvarlig for, at en sådan mobilisering ikke fandt sted!

I den givne situation, ud fra en vurdering af styrkeforholdet, mener vi, at strejken afsluttedes på det rigtige tidspunkt og med et godt resultat.

Men det var ikke alene klubbens kampvilje og sammenhold omkring strejkens virkelige perspektiv, at det var hele arbejderklassens kamp, som førte til det opnåede resultat. Det var i allerhøjeste grad den omfattende solidaritet og mobilisering af støttearbejdet, politisk og økonomisk, som gav strejken gennemslagskraft i store dele af arbejderklassen. Det førte til, at der kom utallige solidaritetserklæringer først og fremmest fra en række arbejdspladser, men også fra uddannelsesinstitutioner. Og det skal også huskes, at arbejderne i Københavns Havn gjorde blokaden effektiv ved 100% at nægte at røre blokaderamt gods.

STREJKENS PERSPEKTIVER

Strejken er altså slut nu. Men det betyder ikke, at diskussionerne om den og læren af den forsvinder med ét slag. Tværtimod rummer den afsluttede strejke en række meget vigtige politiske perspektiver, som vi må tage stilling til i forbindelse med udviklingen af linien for arbejderklassens kamp mod kapitalen og staten.

Vi har set, at strejken rettede sig

B&W-STREJKEN

mod statsmagten. Vi har set, at den rettede sig imod Arbejdsretten, imod overenskomstdiktatet og imod regeringens og Folketingets politik.

Vi har set, at strejken rettede sig imod kapitalen, imod lønstop og fyringstrusler.

Og vi har set, at strejken rettede sig imod fagforeningsbureaukratiet, imod dets eksklusionstrusler, imod dets samarbejde med arbejdsgiverne, imod topforhandlinger på de strejkendes vegne.

De strejkende havde stat, kapital og classesamarbejdsfolkene imod sig — Det var en hård nød at knække, — det krævede sammenhold. — Men det var også fordi de strejkende forstod, at det ikke blot var en kamp for en bedre bonusordning, men hele arbejderklassens kamp, at de trodsede de angreb, der blev rettet imod dem. Og det var på denne baggrund og i dette perspektiv, at solidaritetsarbejdet blev udviklet.

Strejkens forløb og de mangehånde midler, der blev brugt til at knægte den, viser, at det danske samfund er et monopolkapitalistisk samfund, hvor staten er underordnet monopolernes interesser, og hvor de faglige pampere, arbejderaristokratiet, arbejdsgivernes velplacerede og velbetalte pladshunde, er et redskab i hænderne på monopolkapitalen og staten i kampen mod arbejderklassen.

Det betyder, at skal arbejderne rundt på de danske arbejdspladser styrke kampen mod kapitalen og statsmagten, så må de tage kampen op imod de faglige bureaukrater, imod hele det faglige bureaukrati inden for deres egne faglige organisationer. Klub 4s medlemmer var og er

fortsat medlemmer af Metalforbundet. Deres øverste faglige chef hedder fortsat Paulus Andersen. Og det drejer sig heller ikke i første række om, at Paulus skiftes ud med en Anker eller Thomas eller hvad de nu hedder. Det er fagforeningernes binding til stat og arbejdsgiver, der må brydes. Det er kampen mod Arbejdsret, Forligsinstitution og Hovedaftale, det drejer sig om. Det er kampen mod Timandsmøder, der handler hen over hovedet på arbejderne, hvor repræsentanter for hovedorganisationerne handler på arbejderens vegne.

Klub 4s kamp under parolen FAGFORENINGERNE MÅ KÆMPE FOR MEDLEMMERNES INTERESSER! var i sidste ende en kamp for at gøre fagforeningerne til kamporganisationer.

Klub 4 stillede sig ikke uden for fagbevægelsen og erklærede, at det var håbløst at slås imod bureaukratiet og bindingerne til stat og arbejdsgivere. Men Klub 4 gennemførte under strejken demokratiet og masselinien i sine egne rækker. Den valgte en strejkeledelse, den mobiliserede alle medlemmerne, den sikrede gennem stadige arbejdermøder, at de vigtige beslutninger, der blev truffet, blev truffet af alle arbejdere.

Dermed fik klub 4 en vigtig erfaring i demokrati, en erfaring, som er et godt udgangspunkt for at videreføre den lange og seje kamp for at gøre arbejderens fagforeninger til arbejderens kamporganisationer. Netop ved at trodsede det faglige bureaukrati, ved at sætte det stolen for døren *indenfor* fagbevægelsen selv, opnåede de strejkende, at

B&W-STREJKEN

klassesamarbejdslinien afslørede sig og blev trængt tilbage. Viser dette ikke med al tydelighed, at kampen skal videreføres fra klub til klub, fra afdeling til afdeling, fra fagforening til fagforening i perspektivet: Bekæmp klassesamarbejdet — gør fagforeningerne til kamporganisatio-
ner.

PARTIET

Men det er kun én side af kampen. Strejken er kun ét af arbejderklassens kampvåben. KFML ved, at det er blålys at bilde arbejderklassen ind, at bare den fører det, man kalder en selvstændig kamp på arbejdspladserne, bare den strejker og besætter fabrikker, bare disse strejker breder sig som ringe i vandet, ja, så vil kapitalen og dens diktatur efterhånden blive rendt overende.

Vi ved, at kun hvis strejkekampen og alle andre kampe imod stat, kapital og klassesamarbejde samordnes og føres igennem for at styrte borgerskabets diktatur, så vil arbejderklassen endegyldigt kunne sikre sine interesser. Også i denne strejke viste forskellen på en revisionistisk og en rigtig linie sig. De samme såkaldte kommunister, som ledte arbejderklassens kampe ind i parlamentariske baner og smiskede for den socialdemokratiske regering, disse samme såkaldte kommunister spillede selv bureaukrater under vor kamp på B&W. De var reelt imod strejken. De fordømte gennem Erik Hansens mund blokadevåbnet. De prøvede at snakke monopolkapitalen til »fornuft«, de mobiliserede *ikke* arbejderne til kamp og solidaritet.

Hvor har disse revisionister befundet sig ved de fleste af dette års større og afgørende kampe? Hvor var de på UNIPRINT? Tilbageholdende og surmulende! Hvor var de ved Sabroestrejken? Intetsteds at finde. Hvor var de ved NILFISK-strejken? på den anden side af plankeværket.

Nej deres hovedindsats har været at snakke om »kinesere« og om »letbenede ekstremister«.

Og disse revisionister snakker videre om, at sammen med de socialdemokratiske klassesamarbejdsfolk kan man nå socialismen ad fredelig vej over det antimonopolistiske demokrati.

Også på dette punkt kan B&W-strejken give vigtig lærdom. Var der ved denne strejke nogetsomhelst, der tydede på, at man, som revisionisterne påstår det, kan løsgøre staten fra monopolerne og vende den mod monopolerne selv? Nej, viste strejken ikke netop - som jeg allerede har sagt - at staten fungerede som monopolerne redskab!?

Men skal kamp mod stat, monopoler og klassesamarbejde føres igennem til sejr, må kampen samordnes, den må bringes under revolutionær ledelse, den må bringes under en ledelse, som ikke bilder arbejderklassen ind, at folketing og socialdemokrati er vejen til socialismen.

Der må skabes et revolutionært parti, som kan udvikle sig til at blive denne ledelse, som forvandler den spontane kamp til en målrettet kamp.

Vi er blevet kritiseret for, at vi i enhver artikel og i ethvert indlæg slutter af med at snakke om det revolutionære parti! Er det ikke bare en besværgelse? Er det ikke bare

B&W-STREJKEN

tomme ord?

Vi indrømmer, at det sommetider kan virke vedhæftet. Det betyder ikke, at det dermed aldrig skal siges. Dermed skal perspektivet aldrig trækkes frem. Netop strejken på B&W med alle de perspektiver, der er trukket op, viser, at partiet må skabes og udvikles til at blive den ledende kraft. Skal strejkekampene, kampen mod monopoler, stat og classesamarbejde, og kampen mod revisionismen og reformismen udvikles og føres igennem, gøres det ikke ved hjælp af tom snak om arbejderklassens »selvstændige kamp«-som det kaldes af fx. VS.

Arbejderklassen er den klasse, som skal afskaffe klasseherredømmet. Den skal fjerne alle Anker Jørgensen'er, alle Paulus'er, alle Knud Jespersen'er, alle Hartwell'er... Er det da ikke forrædderi mod arbejder-

klassen, hvis man tror, at det kan gøres uden en ledelse, som på marxismen-leninismens grundlag fører kampen til sejr?

Den lære, vi i KFML drager af kampen på B&W, ses i lyset af kampen for partiet og socialismen!

Kammerater!

FORTSÆT KAMPEN MOD STAT,
MONOPOLKAPITAL OG
KLASSESAMARBEJDE!

FORTSÆT KAMPEN FOR AT
GØRE FAGFORENINGERNE TIL
ARBEJDERKLASSENS
KAMPORGANISATIONER!

FORTSÆT KAMPEN FOR AT
SKABE ARBEJDERKLASSENS
REVOLUTIONÆRE
KOMMUNISTISKE PARTI!

Bokaro:

Et eksempel på social-imperialistisk udbytning

Relationerne mellem de imperialistiske stater og den tredje verdens lande kendetegnes af de førstes udplyndring af de sidste. Udplyndringen indebærer, at værdier overføres fra den tredje verden til de imperialistiske stater. Dette sker i forskellige former. For det første gennem kapitaleksport - privat og statslig - til den tredje verden, hvor den eksporterede kapital afkaster profitter, som derefter overføres til de imperialistiske stater. Dette kan betegnes som *finansiel udplyndring*. For det andet gennem ulige vareudveksling. Den tredje verdens lande må betale mere i arbejdstid end de imperialistiske stater ved udveksling til verdensmarkedspriser. Dette »ulige bytte« forarsages først og fremmest af, at udsagningsgraden er højere i den tredje verdens lande end i de imperialistiske stater.

Når værdier forvandles til produktionspriser og merværdi til gennemsnitsprofit bliver den tredje verden nødt til at sælge til produktionspriser, som ligger under værdierne, medens de imperialistiske stater køber til produktionspriser, der ligger over værdierne. Dette kan betegnes som *kommerciel udplyndring*.

Da kapitalens organiske sammensætning (forholdet mellem på den ene side fast kapital etc. og på den anden side lønkapitalen) er lavere i den tredje verdens lande, forstærkes denne udplyndring. Den forstærkes yderligere gennem monopolistisk prisdannelse fra de imperialistiske stater. Dette viser sig i, at bytteforholdet for den tredje verdens varer på langt sigt er blevet forringet i forhold til de imperialistiske staters industrivarer siden slutningen af 1800-tallet, dvs. fra den tid da den moderne imperialism, monopolkapitalismen opstod i Vesteuropa og Amerika. Resultater af denne udplyndring har været, at den tredje verdens lande er blevet blokeret i deres økonomiske udvikling.

I dag deltager også det engang socialistiske Sovjetunionen i udplyndringen. Et eksempel på dette er Sovjetunionens forhold til Indien. Der er det siden begyndelsen af 1960'erne lykkedes Sovjetunionen at udmanøvrere USA. Men derved er Indien ikke blevet uafhængigt. Imperialistisk afhængighed er i stedet blevet erstattet med socialimperialistisk. Indiens finansielle og kommercielle afhængighed af Sovjetuni-

BOKARO - SOCIALIMPERIALISTISK UDBYTNING

onen er øget hurtigt de sidste år. Sovjetunionen udnytter dette forhold til sin fordel. Priserne på de varer, som Sovjetunionen sælger til Indien, ligger ikke sjældent 20-30 procent *over* verdensmarkedspriserne, mens omvendt priserne på de varer, som Sovjetunionen køber fra Indien ikke sjældent ligger 20-30 procent *under* verdensmarkedspriserne. I 1969 solgte Sovjetunionen fx. nikkel til Indien for 30.000 rupier pr. ton. Det år var verdensmarkedsprisen 15.000 pr. ton. I 1972 solgte Sovjetunionen 20.000 ton bomuld til Indien for at bearbejde den der, eftersom lønomkostningerne er lavere i Indien end i Sovjetunionen. For denne bomuld måtte Indien betale 2.600 rupier pr. balle, medens priserne på det indiske marked var 1.900 rupier pr. balle. Sovjetunionen udnytter også sin stilling som långiver til at kræve betaling i råvarer til lave priser. Sovjetunionen bearbejder derefter råvarerne og reeksporterer dem til andre lande.

Sovjetunionen har bevidst skaffet sig en stadig stærkere stilling i Indiens erhvervsliv ved hjælp af såkaldt bistandspolitik især inden for den tunge industri. De med sovjetisk »bistand« anlagte industrier udgør en betydelig del af den respektive erhvervsgren: stålindustri 30%, råolieproduktion 35%, olieaffinaderier 60%, kraftværker 20%, tung maskinindustri 85% og tung elektrisk industri 60%. Disse bedrifter er afhængige af Sovjetunionen med hensyn til lån, tekniske rådgive-re, reservedele osv.

STÅLVÆRKET I BOKARA

Et eksempel på sovjetisk »bistandspolitik« er stålværket i Bokara, som er blevet diskuteret offentligt i Indien i mange år. Det ligger i det nordøstlige Indien, og er det fjerde statslige stålværk og det andet stålværk, som er blevet opført med sovjetisk hjælp. Når det bliver fuldt udbygget, vil det have en kapacitet på 5,5 millioner tons og være et af de største i verden.

Da planerne for dette stålværk tog form i begyndelsen af tresserne, blev det stillet som mål, at stålværket skulle være billigt i opførelse, have en avanceret teknik, udnytte indendlandske resurser (for at gøre importafhængigheden mindre), financiere importbehovet gennem udenlandsk bistand og udformes, bygges og drives af indere. Derfor skulle et indisk firma, Dastur og co., stå som entreprenør. Efter udtalelser fra såvel sovjetisk som amerikansk side var dette firma fuldt kompetent til opgaven. Men firmaet blev udmannøvreret af Sovjetunionen. Hvordan det gik til og hvilke konsekvenser, det fik, er blevet kortlagt af en indisk videnskabsmand, Padma Desai i bogen »The Bokaro Steel Plant. A study of Soviet economic assistance«, (Amsterdam 1972). Bogen indeholder tilstrækkelige mængder fakta til, at det er muligt at opfatte grundtrækkene i forløbet.

USA HJÆLP AFVISES

Den indiske regering ville oprindeligt bruge USA som bistandsyder, og såvel præsident Kennedy som ambassadør Galbraith i New Delhi

BOKARO - SOCIALIMPERIALISTISK UDBYTNING

gjorde deres yderste for at få kontrol over projektet. Men den amerikanske stålindustri stillede for udfordrende vilkår. Den krævede, at stålværket skulle opføres med udrustning og personale fra USA og med amerikanere i ledelsen af det nye foretagende. Efter det tilbud som US Steel Corporation udarbejdede for AID (USAs Agency for International Development) ville stålværket desuden blive dyrere, få lavere kapacitet og tage længere tid at opføre end efter det tilbud, som det indiske firma Dastur præsenterede. I slutningen af 1963 trak den indiske regering derfor sin ansøgning om bistand fra USA til Bokaro tilbage.

SOVJETUNIONEN TAGER USAS PLADS

Dette gjorde det muligt for Sovjetunionen at erstatte USA som »hjælper«. Sovjetunionen stillede sine tjenester til rådighed i marts 1964. Da den sovjetiske delegation ankom til Delhi i august, krævede den, at Dastur skulle holdes udenfor forhandlingerne, til trods for at selskabet havde en seksårskontrakt med det indiske stålministerium. I januar 1965 undertegnedes kontrakten med Sovjetunionen, som stillede 200 millioner rubler til rådighed for at dække omkostningerne til den nødvendige importerede udrustning. Kreditten skulle anvendes til indkøb af sovjetisk udrustning og sovjetiske tjenesteydelser. Dasturs projekt for stålværket blev erstattet med et projekt, der var udarbejdet af det sovjetiske eksportagentur Tiazpromeksport.

Dette projekt var meget omfattende, det fyldte ikke mindre end 28 bind. Regeringens tekniske kommitte ofrede bindene fem uger, og derefter krævede det indiske stålministerium, at Dastur i løbet af 7 uger skulle fremlægge et forslag til omkostningsreduktioner. Dette indebar i praksis, at en ordentlig kontrol af det sovjetiske forslag var umuligt. Det havde Sovjetunionen ordnet ved at indføje en klausul i aftalen om, at »de sovjetiske rådgivere skulle godkende konkrete tekniske forslag til omkostningsreduktioner, som kan fremsættes fra indisk side inden tre måneder«. Allerede medens Dastur arbejdede med et forslag til omkostningsreduktioner, gennemtvang Sovjetunionen aftaler om leverancer af materiel og specialister fra Sovjetunionen.

»At de sovjetiske forhandlere anvendte energi for ikke at sige pression, synes tydeligt«, skriver Desai.

ET DYRT OG UMODERNE STÅL VÆRK

Den 29. maj godkendte Indiens regering det sovjetiske projekt for Bokaro. Samme dag gav den Dastur syv uger til at foreslå omkostningsreduktioner.

Hvad angår stålværkets teknik, godkendte Dastur smelteovnene, sinterværket og koksanlæggende. Derimod foreslog firmaet betydelige tekniske forandringer med hensyn til smelteværkstederne og valseværkerne. Fra sovjets side ville man i første omgang indføre fem 100 tons konvertere og to 250 tons i anden omgang.

BOKARO - SOCIALIMPERIALISTISK UDBYTNING

Som grund til ikke at indføre 250 tons konvertere allerede i første omgang, anførtes anvendelsen af så store enheder endnu ikke var fuldt afprøvet i Sovjetunionen.

Dastur fremhævede, at den sovjetiske teknik ville give både højere investeringsomkostninger og højere driftsomkostninger. Det blev påpeget, at anvendelsen af de større enheder ikke var anderledes end anvendelsen af mindre. Dastur påviste også, at de større enheder var ved at blive standard både i USA, Australien, Belgien, Tyskland og Italien, og at de ville have slået helt igennem, når Bokaro var færdigt, og at det østrigske firma Voerst allerede leverede store konvertere til flere lande, bl.a. Sovjetunionen. Hvis man ikke anvendte den nye teknik, ville projektet blive 186 millioner rupier dyrere alene i anlægsudgifter.

Desai viser desuden, at Sovjetunionen selv på samme tid indførte 250 tons konvertere ved stålværkerne Azovstal og Novo Lipetsk. Praktisk taget alle de tekniske forbedringer, som Dastur foreslog, havde det været muligt at realisere. Det ville Sovjetunionen imidlertid ikke gå med til. Forklaringen er, at man i første omgang ville reservere den moderne teknik til sig selv. Indien blev tvunget til at afstå fra dem, da det var Sovjetunionen, der stod for finansieringen.

Hvad angår konsulent- og specialtjydelser skulle Sovjetunionen betales bl.a. for 450-500 sovjetiske teknikere. Disse og deres familier skulle koste 123 millioner rupier, og deraf skulle Indien betale 15 millioner i sovjetisk valuta. Dastur påviste, at størstedelen af dette arbejde

kunne udføres af indere til lavere udgifter, og foreslog, at antallet af sovjetiske specialister skulle reduceres med i det mindste en tredjedel. Imidlertid tillagde Sovjetunionen sig samme politik som US Steel Corporation forsøgte. Følgende citat og kommentar i bogen er afslørende:

»Bokaro Steel var tvunget til at betale de sovjetiske specialisters løn i rubler, fra 116 til 380 pr. mdr., plus tillæg på 44-83 rubler pr. dag rejsetillæg til specialister på 400-750 rubler, første klasses fly til specialisterne og deres familier med op til 240 kg bagage pr. familie, første klasses ferierejser hvert andet år, hotel og rejseudgifter mellem Delhi og Bokaro på vej til og fra Moskva, forsikringer, samtlige forretningsrejser i Indien, telefon og telegraf i Indien, biler, luftkonditionerede og fuldt møblerede lejligheder, udgifter til sygepleje, fuld betaling ved sygdom, og adgang til skoler, klubber og udflygtsmuligheder osv., alt skattefrit.

Det er interessant, at personalet fra et socialistisk land insisterer på første klasses rejser og luftkonditionerede lejligheder og klubber, hvorved hjælpen til et underudviklet land fordyres på samme måde, som kapitalistiske lande praktiserer. Det er ligeledes ironisk, at den gennemsnitlige sovjetiske eksperts levestandard i Indien overstiger hans levestandard i Sovjetunionen; socialismen går ikke særlig langt i praksis. Det mest ulykkelige aspekt af dette forhold i tilfældet Bokaro er imidlertid, at man ville have undgået en stor del af sådanne udgifter, hvis man havde anvendt egne eksperter.»

Dastur fremlagde også en række

BOKARO - SOCIALIMPERIALISTISK UDBYTNING

andre forslag til omkostningsreduktioner og tekniske forbedringer. I alt beløb de mulige besparelser sig til mere end en milliard rupier. Fra sovjetisk side accepterede man mindre end en tiendedel heraf. Præcis som kapitalister gik de sovjetiske statsorganer ind for at sælge så meget som muligt af lavest mulige kvalitet til højeste pris.

HVAD INDIEN MÅ BETALE

Det er vanskeligt at foretage sammenligninger mellem forskellige lande af omkostninger for samme produktion. Formodentlig er visse omkostninger betydeligt højere i Indien end i andre, mere industrialiserede lande. Men dette kan ikke helt forklare, hvorfor Bokaro blev 2-3 gange dyrere end tilsvarende stålværker i andre lande. I de aktuelle år 1962-1966 opførtes der stålværk i Japan, USA og Italien, som kan sammenlignes med Bokaro. Disse producerede pladestål, og anlægsudgifterne pr. ton plade pr. år beløb sig til mellem 861 og 1.170 rupier. Tilsvarende tal for Bokaro er 2.860 rupier. Overført til indiske forhold ville de førnævnte stålværker have kostet mellem 1.50 og 200 millioner rupier. Bokaro kostede næsten 4.900 millioner rupier. Dette var engangsudgifter. Dertil kommer driftsomkostningerne i de kommende tiår. Deres niveau fremgår af en sammenligning mellem Bokaro og et andet indisk stålværk, der kan sammenlignes med det, Rourkela:

Produktionsudgifter i rupier pr. ton ved Rourkela og Bokaro stålværk i Indien.

	Rourkela	Bokaro
Takjern.....	347	379
Stålemner.....	411	629
Varmvalset tråd .	647	860
Koldvalset plade .	1.111	1.100

Beregningerne i tabellen for Bokaro er udført af det indiske stålministerium. De sovjetiske beregninger ligger betydeligt lavere. Det bør også tilføjes, at beregningen er udført på Bokaros nuværende kapacitet, 1,7 millioner tons, hvilket kan sammenlignes med Rourkelas. Ved fuldt udbygget kapacitet vil produktionskostningerne for Bokaro være lavere end omkostningerne ved Rourkela for alle produktioner i tabellen med undtagelse af stålemner. Dette er imidlertid klart, eftersom Bokaro ved fuldt udbygget kapacitet kan udnytte visse stordriftsfordele.

Efter Dasturs forslag kunne produktionsomkostningerne i første omgang være nedbragt ved at visse investeringer blev udskudt, indtil de var nødvendige. Men Sovjetunionen var interesseret i at få afsætning af sin udrustning så hurtigt som muligt, uanset om kapaciteten kunne tages i brug eller ej. Derved bliver nogle investeringer kun delvis udnyttet frem til 1980 og produktionsomkostningerne og risikoen for teknisk forældelse højere.

EN LÆRDOM

Det er i sidste ende det indiske folk,

BOKARO - SOCIALIMPERIALISTISK UDBYTNING

der må betale regningen for denne socialimperialistiske »hjælp«. Læren af dette kan for Indiens vedkommende — med Desais egne ord — formuleres på følgende måde:

»Man må håbe, at den lære, der ved visse udgifter er opnået ved tilfældet Bokaro, vil blive anvendt,

når fremtidig stålproduktion skal planlægges: Total afhængighed af hjælp for at financiere behovet af udenlandsk valuta til nye stålværker eller hvilket som helst større projekt, vil nødvendigvis resultere i, at nationale målsætninger som teknologisk selvstændighed går tabt.»

OM PORTUGAL

Klassekampen i Portugal er både skærpet og kompliceret. Den må ikke ses alene på baggrund af de økonomiske og politiske forhold, som er særegne for Portugal. Den må også ses på baggrund af supermagternes rivalisering og skærpelsen af kapitalismens permanente krise.

Den første artikel, Caetano-fascismens fald, men fortsat borgerskabets diktatur, går helt tilbage til forholdene under Salazar-regimet. Portugals ujævne økonomiske udvikling bliver belyst, og i den forbindelse redegøres der for klassestrukturen i landet. Artiklen ser MFAs magtovertagelse 25. april 1974 på denne baggrund, og den vurderer de politiske kræfter, som har vist sig i den portugisiske klassekamp efter Caetano-regimets fald. Artiklen er oversat fra »Røde Fane«, der udgives af »Arbejdernes Kommunistparti (ml) (AKPm-l), Norge.

Den anden artikel, Portugal-perspektiver, tager den seneste udvikling op. Den beskæftiger sig først og fremmest med den moderne revisionismes rolle i Portugal, behandler Goncalves-regimets politik og kommer desuden ind på omdiskuterede begivenheder som f.eks. Republica-

sagen. Denne artikel er samtidig en polemik imod den Portugal-linie, som kredse i og uden for VS og KF har lagt sig på. Netop denne polemik er vigtig, fordi den kan bidrage til at afsløre de højreopportunistiske synspunkter, som er mere og mere dominerende inden for dele af »venstrefløjen« uden for DKP. Reelt er dele af denne »venstrefløj« et halehæng til revisionisterne; det viser sig, når man trænger bag dens floskler om »arbejderklassens selvstændige kamp«, »arbejderklassens selvstændige organisering« mv. I forbindelse med Portugal-udviklingen har dette vist sig med al tydelighed.

Nederlag for Caetano-fascismen, men fortsat borgerskabets diktatur.

Mest overraskende ved kuppet og magtskiftet i Portugal i April 1974 var måske hvor let og smertefrit det gik. Hvorledes kunne et regime der uden alt for store problemer havde holdt sig ved magten i 48 år (1926-74) ramle sammen på et par dage, næsten uden at nogen forsvarede det?. Hvilke klasser og grupper støttede sig på det fascistiske diktatur?. Eller med andre ord: hvad var diktaturets klassekarakter?

Vi må for det første finde ud af, hvem der havde interesse i, at kuppet blev gennemført. Men det er ikke nok. Det afgørende er, hvilken klasse som politisk kontrollerede de ændringer kuppet førte med sig. Hvem var initiativtagere: monopolbargerne, småborgerne eller arbejderklassen? og til sidst: hvem sikrede sig statsmagten?

På overfladen kan man konstatere at selve kuppet var sat i værk af en løs gruppe officerer på mellem-niveau i hæren. »Kaptajnsbevægelsen« (MFA), der ikke selv tænkte på at tage statsmagten. Omvæltningen blev modtaget med begejstring af så godt som hele det arbejdende folk. Noget andet kunne man ikke vente sig efter det fascistiske diktatur. Samtidig var det klart at »folket«

spillede en rolle som tilskuer, det var ikke masserne, som gennem kamp drev udviklingen frem, selvom de støttede denne og efterhånden tog aktivt del i »oprydningen«, bl.a. med at fængsle agenter fra det hemmelige politi PIDE/DGS.

Revisionister og opportuniste — i kor med borgerne — hævder, at »hæren handlede som redskab for folkets interesser«. I den betydning, at hæren satte punktum for et forhandt diktatur, er dette banalt set rigtigt. Men det er alligevel helt galt. Det tjener bare som udgangspunkt for borgerskabets og revisionisternes egne formaninger om at »stole på hæren, — folkets hær«. Dette bliver propaganderet for at dække over, at det er borgerskabets hær, at det var hensynet til borgerskabets interesser, der drev kupmagerne frem, og at målet med omvæltningerne ikke var at svække borgerskabets diktatur over arbejderklassen, men tværtimod at styrke det.

Formen på dette diktatur — det åbne, fascistiske — havde overlevet sig selv og var ikke længere i samklang med udviklingen af den portugisiske monopolkapital. En ny form måtte forsøges.

For at underbygge disse påstande

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

vil vi i artiklen se på forhistorien til kuppet, d.v.s. udviklingen af samfundsøkonomien og klasserne i Portugal. Men først er det på sin plads at minde om, at den udløsende faktor, som gjorde det portugisiske magtspørgsmål akut, var det afrikanske folks befrielseskampe i de portugisiske kolonier. For at sikre afrika-profitterne var det portugisiske mo-

nopolborgerskab tvunget til at lægge taktikken om, men her stod det fascistiske og ultranationalistiske styre ivejen. Befrielsesbevægelserne var så stærke, at afrika-imperialisterne måtte skabe nye smidigere og mere effektive udbytningsformer.

Monopolborgerskabets taktik — sådan som f.eks. Spínola ønskede den — var at lade kolonierne få så

TIDSTAVLE

- 1926 — Militærkup, indførelse af fascistisk styre (1933). Statschef Salazar.
- 1961 — Befrielseskampene starter i Angola, Guinea Bissau og Mozambique.
- 1968 — Salazar afløses af Caetano.
- 1974 — 25. april: Militærkup afsætter Caetano. Der oprettes en provisorisk regering af borgerlige, socialdemokrater og revisionister. General Spínola præsident.
Juni/juli: Regeringskrise på kolonispørgsmålet. MFA overtager et par pladser i den provisoriske regering.
August: Anti-strejkloven vedtages.
10. sept.: Guinea Bissau frit.
28. sept.: Forsøg på at organisere reaktionært massemøde (og kup) blev standset af folkemasserne. Spínola går af og General Costa Gomes bliver ny præsident.
- 1975 — Jan.: Regeringskrise på spørgsmålet om en eller flere faglige landsorganisationer i Portugal. Det vedtages at oprette en. Flere militærpersoner i regeringen.
Febr.: Omfattende demonstrationer mod arbejdsløshed og mod NATO-øvelser. MFA lægger ny økonomisk plan frem.
11. marts: Højreorienteret kupforsøg mislykkedes, Spínola flygter til Brasilien.
12.-18. marts: MFA siger, at de vil fastholde magten i 3-5 år. »Revolutionsrådet« oprettes som øverste organ (kun officerer). To erklærede m-l organisationer AOC og MRPP suspenderes fra valget, MRPP forbydes totalt. Nationalisering af banker og forsikringsvæsen.
25. april: Valg til den grundlovsgivende forsamling, som kun vil få lidt at sige, efter at magten helt er samlet hos »revolutionsrådet« og MFA.
-

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

stor grad af selvstyre, under den forudsætning, at de »valgte« samarbejdsvillige, portugisisk-venlige og borgerlige regimer, således at udsugningen kunne fortsætte — og øges — i ny-kolonial form. Dette synspunkt blev støttet af imperialisterne i USA og Vest-Tyskland, som længe havde følt byrokratiet i Lissabon, som en hindring på vejen til Afrika, og derfor talte om »afkolonialisering«. Befrielsesbevægelserne og anti-imperialister i Portugal afviser selvsagt disse tanker, og afrika-spørgsmålet er derfor fremdeles nøglepunktet i portugisisk politik.

Med dette i baghovedet vil vi her koncentrere os om udviklingen i

KLASSERNE OG ØKONOMIEN I PORTUGAL

Efter en omtumlet tid som parlamentarisk republik (fra 1910), tiltog en alliance af storgodsejere og industrikapitalister sig diktatorisk magt i 1926, ved et militærkup. I 1933 indførte denne herskerklasse et korporativistisk diktatur efter Mussolinis model — som altså varede til 1974. I 30'erne var Portugal et underudviklet landbrugsland, med kapitalistisk storgods drift i de sydlige og centrale områder, og med udpinte, men selvejende småbønder i nord. Landet kunne regnes som en halvkoloni af engelsk imperialism (vin, kork, fisk, uld m.m.), mens udbytningen af kolonierne i Afrika var svagt udviklet. I hele Angola fandtes i hele denne periode kun 30-40.000 portugisere. Det fascistiske regime var i denne periode den

styreform, der tjente borgerskabet bedst.

Francisco Martins Rodrigues siger om dette. (I)

»Det "nationale diktatur" er typisk for et halvkolonialt land, hvor borgerskabet, dårligt rustet, går ind i den internationale konkurrence og forsøger at tage udbytningen af det nationale og koloniale marked i egne hænder.«

Borgerskabets tyngdepunkt lå i jordbrugssektoren, hvor over halvdelen af befolkningen arbejdede. Men der fandtes også industrier, koncentreret i Lissabon og Porto, med nøgleindustrier (vin, kork og fiskekonserver), som de vigtigste. Godt 20% af befolkningen var knyttet til industrien.

»HØJ FORTJENESTE FOR DE VIRKELIG DYGTIGE INDUSTRIFOLK«

Mens førkrigstiden var vanskelig for portugisisk eksport, kom omslaget under 2. verdenskrig. — F.M. Rodrigues siger således:

»Da landet brat gik over fra at være køber til at blive efterspurgt sælger, kunne borgerskabet øge sin rigdom under krigen ved at sælge mineraler, konserver, klæde og alle slags halvfabrikata til begge sider i krigen. Borgerskabet kastede sig ud i en intens dyrkning af bomuld, kaffe og fiber i kolonierne, industrien, (omend lille og dårligt udstyret) arbejdede for fuld kraft: arbejderne hjemme og i kolonierne, sammen med fattigbønderne, var underlagt en nådesløs

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

udbytning: bankprofitterne strøg til vejrs, store lag af småborgerskabet i byerne og på landet når op i mellemborgerskabet, og de mellemstore kapitalister bliver til store: der dukker nye/kaksar/ op i kolonihandlen, eksporten og industrien: det er en spekulationstid hvor svimlende rigdomme bliver akkumuleret«. (2)

Krigen betød altså stor ekspansion for industrien og koloniudbytningen. Grundlaget for monopolerne var lagt. Intet var nu mere naturligt for borgerskabet end at bygge videre på denne udvikling. Da krigen var slut lagde Portugal op til en stram protektionistisk politik. Meningen hermed var at sikre både det indenlandske — og kolonimarkedet for det nationale borgerskab, som dermed kunne investere i nye brancher og produktioner, samtidig med at landbruget stagnerede. Salazars økonomiminister udtrykte det således:

»Vi lagde op til en industrilovgivning, som sikrede det indenlandske marked for vore egne (...) med det praktiske resultat at hindre konkurrence, som vi mente kunne blive for hård, mellem de nationale producenter, (...) direkte og indirekte sikrede vi så høj fortjeneste på industriinvesteringer, at de virkelig dygtige industrifolk ikke blot kunne skabe sig stor fremgang og nye kilder til industririgdom, men også financiere denne fremgang og udvikle sig, med sin egen kapital. Og for de industrifolk, som ikke — eller kun svagt — har ønsket at udvikle sig, har dette værn betydet, at næsten alle har overlevet til nu (1966) og uden at de har mistet

chancen til at leve godt eller placere pengene i en eller anden ejendom.«

Og videre:

»...industriudviklingen var baseret på lave lønninger, og disse kunne holdes lave fordi vi holdt madpriserne nede ved at fryse dem fast i lange perioder. Vi betalte lidt for landbrugsprodukterne, men dette førte til at ingen ville investere i denne sektor« (3)

Her ligger kernen til udviklingen efter krigen. Landbruget stagnerede, mens industrisektoren voksede langsomt. Tilsammen betød dette en udvikling, hvor Portugal kom længere og længere efter de andre europæiske lande. Nationalproduktet omkring 1970 var 520 dollar pr. indbygger pr. år, mod f.eks. Spanien 770 og Grækenland 860 dollar.

To tendenser var tydelige i industrien. En del af virksomhederne var ikke internationalt konkurrencedygtige og levede udelukkende på toldbarrierene og monopolrettighederne som de — på korrump eller legal vis — havde skaffet sig på hjemmemarkedet. Andre var mere »dynamiske«. Enten det skyldes billigere råvarer, hårdere udbytning, bedre produktionsredskaber eller bedre ledelse, i alle tilfælde ekspanderede de.

Men i en relativ stillestående økonomi som i Portugal, med »svagt« hjemmemarked, d.v.s. lille købekraft hos folk, voksede kravet fra denne gruppe om en mere international økonomisk politik. Indenfor de grænser, som statsstyre landet satte fandtes der ikke muligheder for ekspansion, uden at gennemføre omfattende samfundsreformer samti-

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

dig, og dette satte de »beskyttende« monopolgrupper sig imod. Mellemkursen var at Portugal i 1958 gik med i EFTA og fra 1961 var grænserne åbne på vid gab for udenlandske investeringer, samtidig med at man reserverede visse sektorer for portugisiske grupper så længe det var muligt.

CAETANO: »FORANDRING I KON- TINUITET.«

Selvsagt var dette kun en mellemstation på vejen. Monopolborgergrupperne med international tilknytning fik bedre vækstvilkår, med nye markeder og kapital fra den internationale imperialisme, mens den nationale industri gik fra krise til krise. Før eller senere måtte dette føre til at den »moderne« storkapital var stærk nok til at knuse de stagnerende.

Efter at Marcelo Caetano kom til magten i 1968 forsøgte nye »teknokrater« med industriminister Rogerio Martins (4) i spidsen at reformere økonomien ved at udsanere det gamle og videreudvikle det nye. Men de »stagnerende« havde endnu et værn i statsapparatet, med kontakter til

byråkratiet fra top til bund, og de fleste af Martins reformforslag faldt til jorden eller standsedes i statsmaskineriet. Da Martins i 1973 blev smidt ud var det efter en hård magtkamp, hvor de »gamle« foreløbig havde vundet en sejr. Herfra kan man regne optakten til kuppet i 1974. Caetano's slagord »ændring i kontinuitet« rakte ikke længere til, der måtte stærkere midler til. Selve statsstyret måtte i støbeskeen. Fra dette tidspunkt findes der vigtige kapitalgrupper, som var indstillet på ændringer af omfattende karakter og dele af disse kapitalistgrupper så disse ændringer som en forudsætning for at sikre borgerskabets fortsatte diktatur i Portugal.

SAMFUNDSSTRUK- TUREN I PORTUGAL

Mens protektionismen efter 2. verdenskrig førte til at små- og mellemborgerskabet voksede i antal og økonomisk magt, vendte denne udvikling for småkapitalisterne i 50'erne. Siden den tid har tusindvis af mindre virksomheder måttet lukke, eller er blevet opsuget af de større kapitalister. Der udvikledes en meget stærk kapitalkoncentration omkring de store monopolselskaber. Talmæssigt kan udviklingen vises således.

UDVIKLINGEN I ANTALLET AF KAPITALISTER (5)

	1950	1970
1. Landbrug/skovbrug/fiskeri	142 131	18 545
2. Industri og minedrift	41 604	21 515
3. Tjenesteydelser	57 926	33 095
Total	241 661	73 155

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

Alt i alt er 168.506 kapitalister slået ud, eller over 2/3 af de som fandtes i 1950. Hårdest er det gået ud over kapitalisterne i primær-erhvervene, men antallet af industrikapitalister er også halveret på 20 år. Hovedtendensen har altså været at småkapitalisterne er blevet proletariseret, og denne bevægelse var stærkest i 60'erne. En del af disse er gået ind som personale med lederfunktioner i storvirksomheder, banker o.lign. I denne udvikling er tjenesteydelses-sektoren — talmæssigt — blevet styrket. D.v.s. alt indenfor handel, hotel, reklame, advokatvirksomhed o.a.

LANDBRUGET

Det portugisiske landbrug er stagneret totalt i de sidste 10-20 år. Både totalproduktionerne og produktionen

pr. jordenhed er lav og småbrugere og landarbejdere er flygtet i hundredtusindvis mens jordspekulanter har placeret pengene i opkøb af jord. Madvare importen til landet har måttet øges år for år. Idag regner man med at mellem 850.000 og 1 mill. portugisere (kilderne varierer noget) arbejder i denne sektor. Fortsat er hovedkarakteristikken af ejendomsstrukturen, storgodser i det sydlige og centrale område, og småbrug — ofte meget små — i nord. Storgodsjorden bliver udnyttet overmåde dårlig og ligger ofte helt brak. Men det samme gælder også mange småbrug. Hvor stor en procentdel af småbrugerne, der er sæson-arbejdere — eller fuldtidsbeskæftigede i Lissabon, Porto og EEC-landene er ikke kendt, men den er høj.

Brugsstørrelserne i landbruget fordeles sig således. (6)

FORDELING AF LANDBRUGSJORD EFTER STØRRELSE (6)

	Antal brug	i %	Procent af dyrket areal
1 - 50 ha	670 000	81	18,5
50 - 500 ha	134 000	17,9	30,0
over 500 ha	9 100	1,1	51,5

Af de 9.100 brug over 500 ha., er 488 godser på over 10.000 ha.. Disse 488 råder over mere jord tilsammen end de 670.000 småbrugere (7).

Et vigtigt træk ved landbruget er at omkring 40% af alle brug er forpagtede, efter et kompliceret mønster af kontrakter som går fra kapitalistiske udlejningsbrug til

halvfeudale forpagtningsforhold. Gruppen af selvejende bønder er dermed lidt over 15% af alle erhvervsaktive i landet. Brug som drives med betalt arbejdskraft er skrumpet ind til 18.500 og de fleste har mindre end 5 arbejdere. Landarbejderproletariatet er mindsket kraftigt. Godsejerklassen er svækket

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

talmæssigt og i magt, men det vil være fejlagtigt at tro, at denne gruppe er »ude af spillet«. I store dele af det indre Portugal har de fortsat stor magt over befolkningen.

INDUSTRIEN

98% af alle virksomheder i Portugal har under 100 arbejdere, og 86% har over 10. I 1964 var produktionsforholdene således i industrien: (8)

Virksomhedernes størrelse (ansatte)	Procent af antal virksomheder	Procent af industriarbejdere	Procent af hele industriproduktet
1 - 100 arb.	98,2	53	42,8
100 - 300 arb.	1,2		
300 - arb.	0,6	47	57,2

Senere er det gået hårdt ud over småvirksomhederne. Mellempakitalisterne — ca. 4-5.000 — havde længe en privilegeret stilling i den økonomiske politik. De eksisterede i ly af det statslige værn. Men efterhånden som de store kapitalister blev større, kom de i en vanskelig stilling. På den ene side måtte de stræbe efter at tilpasse sig de nye tider, forbedre konkurrenceevnen, finde allierede osv., samtidig med at de måtte klamre sig til det gamle byråkrati, som de tilfulde kendte og som sikrede dem fortsat eksistens.

Et eksempel på, hvordan dette gik for sig, kan vi finde i den strukturalisering som Caetano og industriminister Martins lagde op til i fiskeindustrien omkring 1970. Denne industrigren var spredt langs hele kysten, i små enheder med mange arbejdspladser, gamle maskiner og lille markedsføringskapacitet. Martins tilbød disse virksomheder en engangsbonus for at nedlægge virksomheden. Men hvis de fusionerede med en anden virksomhed var bonus-

en dobbelt så høj. På kort tid ændrede fiskeindustrien karakter. Tusindvis af virksomheder blev nedlagt eller flyttede til de store havne. Men samtidig var der ikke så få, for hvem det lykkedes både at opnå bonusen og fortsætte virksomheden. Effekten af reformforslaget var derfor ikke så stort som tiltænkt, men »kogte bort på vejen«. Lignende udslag af modsigelserne indenfor den herskende klasse i det fascistiske statsapparat var ikke usædvanlige. Men totalbilledet var alligevel at der udvikledes enorme kapitalkoncentrationer, med et meget lille antal monopolgiganter i toppen. Aller-øverst findes 3 familier med hver sin monopolgruppe: Jorge de Melo (CUF), Champalimaud og Espirito Santo (9). Disse grupper kontrollerede frem til 1974 — følgende.

CUF (Companhia Uniao Fabril) er størst og kontrollerede i 1972 186 virksomheder. 80 af disse havde alene 34.000 arbejdere. 10% af hele nationalproduktet skabes indenfor CUF's virksomheder, der spænder

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

over næringsmidler, tekstil, minedrift, cellulose og papir, skibsværft, metalvirksomheder, olieraffinaderier, petrokemi, sæbe, bank- og forsikringsvirksomhed, søfart, boligbyggeri, handel, hotel, restaurant og kunstgødning, omfattende desuden enehandel på Guinea frem til 1974: årssindtægt over 2 milliarder N.kr.

Champalimaud er mest betydende som finanskapitalist, men kontrollerer også 14 store virksomheder. Gruppen har fuldt herredømme over cement og stålindustrien i landet, men driver også bank- og forsikringsvirksomhed, elektricitetsværker, skibsfart osv. Aktierne i disse 5 største virksomheder var i 1972 vurderet til 10 milliarder N.Kr.

Espírito Santo er nr. 3 og råder over 20 virksomheder i forsikring og banker, olie, cellulose, gummi, tobak, øl, telegraf, hotel osv. og har store interesser i Mozambique og Angola.

Alle disse tre super-grupper er nært tilknyttet den europæiske og amerikanske monopolkapital, og er vest-imperialismens stærkeste talerør i Portugal, ved siden af imperia-

listerne selv.

UDENLANDSKE INVESTERINGER

De udenlandske interesser er vokset stærkt fra midten af 60'erne. Portugal har længe været i en mellemstilling: på den ene side engelsk (og belgisk) halvkoloni, på den anden side den største kolonimagt i verden. Det nye er, at vest-tysk, amerikansk og fransk kapital i stort mål har erstattet den engelske. Næsten alle de store multinationale selskaber er repræsenteret i Portugal, f.eks. ITT, Siemens, IG Farben.

Mange udenlandske investeringer er koncentreret i de arbejdsintensive industrier med relativt enkelt teknisk udstyr (tekstil, sko o.lign.) ofte baseret på toldfri import af råvare, billig arbejdskraft i Portugal og derefter toldfri reeksport. Det meste af investeringerne er direkte, således at investor kan kontrollere virksomheden, selvom han kun ejer en del af denne. Situationen i nogle vigtige brancher fremgår af denne tabel: (10)

Erhverv	Arbejdskraft (antal ansatte)	Del af produktionen kontrolleret af udlændinge, i procent af totalprod. for sektoren
Landbrug	969 000	4
Fiskeri	31 400	0
Minedrift	15 500	50
Industri	455 000	31
Madvarer	69 100	12
Tekstil	120 800	12 *
Kork, træ	84 600	14
Papir/masse	10 900	43

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

Grafisk.....	17 700	25
Gummi.....	5 100	72
Kemisk og olie	32 900	48
Metalurgisk og maskiner	153 400	38
Elektriske maskiner	15 600	81
Transport materiel	49 400	62
Bygning og anlæg	259 800	4
Elektricitet/gas	15 500	13
Handel.....	224 300	28 **
Bank og forsikring.....	42 600	3-34 ***
Hotel og personlige tjenesteydelser		44

* Konfektion og sko: 28%

** Næsten udelukkende i grossistledet

*** Bank: 3%, Forsikr.: 10%, Omsætning af fast ejendom: 34%

Udenlandsk kapital har således stor kontrol med nøglesektorerne i økonomien, selvom denne kontrol ikke er af ny dato, skal det noteres at den er stigende.

Men mange imperialistiske selskaber har etableret sig i Portugal udelukkende for at få indflydelse i kolonierne og det er uvist hvordan de vil reagere på et afkolonialiseret Portugal.

FORHOLDET MELLEM ERHVERVSGRENE

Ser vi på styrkeforholdet mellem de forskellige grene af erhvervslivet, viser det sig at industri og tjenesteydelser er blevet styrket på landbrugets bekostning. I 1950 arbejdede 47% af portugiserne i landbruget og fiskeriet. Nu er tallet 28%. Således har forholdet mellem erhvervsgrene udviklet sig de sidste år:

Erhvervsgrenenes andel af arbejdskraft og produktion

	Procent af alle erhvervsaktive		Procent af bruttonationalproduktet (BNP)	
	1968	1972	1968	1972
Landbrug	32,3	28	19,0	16,2
Skovbrug				
Fiskeri				
Industri	36,2	34	42,2	43,3
Tjenesteydelser	31,6	38	38,8	40,5

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

80 % af alle portugisere er lønarbejdere eller forpagtere. Den største klasse er arbejderklassen, med industriproletariatet som den ledende del. Halvdelen af industriproletariatet arbejder i virksomheder med over 300 ansatte. Samtidig er dette proletariat stærkt koncentreret i Lissabon- og Porto-området, hvor halvdelen af denne klasse og næsten alle store virksomheder befinder sig.

EMIGRATIONEN

Et særtræk for den portugisiske arbejdskraft er udvandringen. Landet havde i 1970 noget over 8,5 mill. indbyggere og samtidig boede der over 1 mill. fremmedarbejdere og deres familier rundt om i Europa. »Eksporten af arbejdsløse« er gået rasende hurtigt i de sidste år. Nogle har regnet med 150 emigranter om året. Befolkningstallet er gået voldsomt ned i landbrugs- og fiskeriområderne, nogle steder hurtigere end emigrationen skulle bevirke.

Emigrant-arbejderne repræsenterer et stort problem for stabiliteten i den kapitalistiske samfundsorden, særlig når kriser ude i Europa fører til, at de bliver sendt hjem. Portugal er nemlig ikke selv istand til at opsuge al denne arbejdskraft og resultatet af europæiske arbejdsløshedskriser bliver derfor at byrderne for den portugisiske arbejderklasse bliver ekstra tunge, som f.eks. tilfældet er i den nuværende kapitalistiske krise.

KRISE I BORGERSKABET

De store ændringer i den portugisiske erhvervsstruktur, som vi har peget på, førte til en langvarig og dybtgående krise i borgerskabet. Økonomisk var de sidste år af fascismen kendetegnet ved øget inflation (ca. 30 % pr. år) og øget underskud på betalingsbalancen med udlandet. Politisk mistede regimet tiltro, kritikken voksede i alle lag af befolkningen, strejkekampenes antal voksede og flere og flere indså, at der måtte drastiske ændringer til. Fascisterne forsøgte med en vis liberalisering af censuren, organisationsfriheden og lignende, men dette var kun lapperier og disse forsøg gravede blot grøfterne dybere.

Vi kan sammenfatte de mest grundlæggende kriseskabende faktorer i: kolonikrig, kapitalmangel og faldende profit.

KRIGEN

Kolonikrigen mod folkene og frihedsbevægelserne i Angola, Mocambique og Guinea-Bissau begyndte i 1961, og i begyndelsen af 70'erne var Portugal længere fra en sejr end nogensinde. Modstanden voksede og voksede, og det var tydeligt for alle at krigen var tabt. Samtidig blev krigen dyrere og dyrere for Portugal. I de sidste år gik halvdelen af statsbudgettet til krigsførelsen i Afrika. Mennesketabet var også stigende. Bortset fra en håndfuld kapitalister med interesser i Afrika, var der få der i Portugal så nogen

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

mening med krigen, trods regimets omfattende propaganda. Såvel nationalt som internationalt førte det til isolation af regimet.

Det var altså den kamp, de afrikanske folk førte som udløste krisen i fascismen. Når nogle påstår at magtskiftet i Portugal »gav« de afrikanske folk friheden, er det at sætte tingene på hovedet.

KAPITALMANGEL

Det var ikke hensynet til de afrikanske folk, eller de portugisiske soldater, som førte til, at en stor del af det portugisiske borgerskab efterhånden blev modstandere af krigen. Forklaringen ligger på det økonomiske plan.

Da krigen slugte så mange penge var der tilsvarende lidt til den civile økonomi. Dermed hæmmedes udviklingen af infrastrukturen (transport, energi, skoler, sygehuse osv.). Normalt er en sådan infrastruktur nødvendig for at udvikle en moderne kapitalisme. Men konkret og i første omgang har dette en anden funktion for borgerskabet: rådigheden over den kapital staten akkumulerer gennem skatter og afgifter. For monopolkapitalen er denne statskapital en af de vigtigste måder at financiere sin egen ekspansion på. Dels gennem de kontrakter som infrastrukturbygningen giver, dels ved direkte gaver og kreditter til udbygning af monopolkapitalens produktionsapparat, dels — og måske vigtigst — ved at statsligt akkumuleret kapital bliver stillet til rådighed for monopolkapitalens dispositioner, således at den kan dirigere hele erhvervslivet.

Hvis krigen fortsatte, kunne de portugisiske monopolkapitalister kun regne med en mindre stigning i denne del af den kapital, de råder over, og krigen havde tilmed været en bremse på deres ekspansionsmuligheder.

FALDENDE PROFIT

Arbejdslønningerne i Portugal var — og er — lave. Det var en bevidst politik fra fascist-staten at holde dem lave, samtidig med at arbejdernes organisationer var så undertrykte at arbejderklassen ikke var istand til at føre kamp for bedre leve og løn-forhold.

Den anden side af medaljen, set fra kapitalisternes side, var at købekraften derfor også var lille, hvilket igen satte grænser for kapitalisternes udvidelser af hjemmemarkedet. Samtidig kom så problemerne med den lave produktivitet. For at holde profitten oppe kan kapitalisterne øge priserne og tvinge produktionsomkostningerne pr. enhed ned. Men det »uelastiske« hjemmemarked satte grænser for hvor høje monopolpriser, der kunne tages. Og at sænke produktionsomkostningerne ved at lave flere enheder på samme tid, var et problem, som rørte ved selve grundlaget i den fascistiske stat. Noget af årsagen til lavproduktiviteten var nok at finde i produktionsudstyret, teknologien, men det afgørende var »effektiviteten hos arbejdskraften« dvs. udbytningen af arbejderne. Den fascistiske stat rådede ikke over det redskab, som var nødvendig for at få arbejderne til at arbejde hurtigere og bedre: de reformistiske fagforeninger.

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

LIBERALISERING OG KLASSESAMARBEJDE

Den åbne vold, pisk og bajonet, er metoder som borgerskabet tyr til, når det ikke kan stoppe arbejderklassens kamp på nogen anden måde. Denne metode tjener til at presse lønniveauet ned, men det hjælper kun lidt til at sætte arbejdstempoet op over et vist niveau. Hvis arbejderne istedet er organiserede i frivillige, legale organisationer med ledere, der står på en klassesamarbejdslinie og kontrollerer medlemmerne organisatorisk og politisk, da er vejen åben for rationaliseringer, tempoøgning, hovedaftale osv.

Nu er den korporativistiske stat i teorien en »klassesamarbejdsstat«. Arbejderne og kapitalisterne er ved lov pålagt at samarbejde »til bedste for nationen« i fælles organisationer, — de forskellige korporationer. I reglen er korporationerne kontrollerede af borgerskabet. I Portugal fandtes der ingen arbejdere, der lod sig lokke ind i de fascistiske »sindicatos« og disse fungerede mest som rene undertrykkelsesorganer. Samarbejde var der kun lidt af.

Problemet for monopolkapitalen var at få arbejderne ind i fagforeninger under ledelser, der havde autoritet over arbejderne og kunne lægge borgerskabets politik frem i fagbevægelsen. Caetano forsøgte i 1968-69 at »liberalisere« fagbevægelsen, men dette førte hurtigt til at arbejderne valgte ledere, der stod på en kamplinie, og liberaliseringen truede med at blive en trussel mod borgerskabet og deres stat. Caetano strammede derfor hurtigt tøjlerne

igen.

Også på dette punkt stod den korporativistiske stat iveren for udviklingen af produktionen i landet. Det åbne terror-diktators dage var talte. En eller anden form for borgerlig »demokrati« måtte findes, og det så meget mere som at diktaturet havde været »en tung politisk byrde« for de imperialistiske allierede. Etableringen af et sådant borgerligt »demokrati«, var vilkårene for at få nærmere tilknytning til EEC, struktureret af kolonierne, samtidig med at det kunne tage brodden af den voksende misfornøjelse i arbejderklassen og folket.

DE VÆBNEDE STYRKERS BEVÆGELSE OG »FEBRUAR«PROGRAMMET

De sidste to år for fasciststyret var som forklaret tidligere, præget at øgede modsætninger mellem fraktioner af borgerskabet, øget ustabilitet i økonomien, voksende socialuro og et stadig mere isoleret regime.

Dette genspejlede sig også i hæren, der indtil da var at regne som den mest trofaste garant for regimet. Fire forskellige linier dukkede op, med hver sin politiske profil.

1. En gruppe ekstremt højreorienterede officerer samlede sig omkring den tidligere guvernør i Mozambique, general Kaulza de Ariaga. De mente, at Caetano var for svag og »onskede« total krig i Afrika«. I december 1973 forberedte de et kup, men blev standset af MFA.

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

2. Caetanos loyale generaler, der stort set var udgellige folk, som havde fået deres placering i officers-korpset gennem familieforbindelser. MFA gav dem den lidet smigrende betegnelse »rheumatisme-brigaden«.

3. General Spinola, gammel hårdkogt fascist, fra den spanske borgerkrig. Han er nær ven af Champalimaud og De Melo-familien (CUF). Spinola skønnede at krigen i Afrika »ikke kunne vindes militært, men kun politisk«. Han lagde sin plan frem for Afrika: Portugal skulle give »selvstyre« til de afrikanske kolonier mod at de gik ind i en føderation med Portugal. Rent faktisk var dette en ny-kolonialistisk plan, som historien allerede var kørt forbi. Befrielsesbevægelserne var for stærke til at lade sig narre af en så åbenbar imperialistisk plan for at fortsætte plyndringen af Afrika.

4. Kaptajnsbevægelsen, senere omdøbt til MFA (De væbnede styrkers bevægelse).

Udgangspunktet for denne bevægelse var »rent faglig«. Det var en strid mellem krigsakademi- og befalingsmandsskole-officerer om forfremelsesreglerne. Fra Juni 1973 startede en protestbølge blandt akademi-officererne, med organiserede underskriftsindsamlinger, hemmelige møder osv.. Regeringen stod fast på sit, da det gjaldt om at råde bod på officersmangelen i hæren. MFA udviklede efterhånden en række mere vidtgående krav, og blev fastere organiseret. Hovedsynspunkterne var på det tidspunkt: — Krigen er meningsløs, den udplyndrer Portugal og kun nogle få storkapitalister

tjener på den.

— Hæren får ansvaret for krigen og det skader dens prestige. Denne prestige kan kun vindes tilbage ved at standse krigen og gennemføre »demokratiske reformer« i Portugal og i hæren (f.eks. valg af generaler ud fra deres militære dygtighed).

I december 1973 lykkedes det MFA at afsløre og standse et højrekup og samtidig blev kontakten til general Spinola oprettet. Efter dette tog planerne om en omvæltning af Caetano-regimet snart form. Der blev startet politiske sonderinger blandt alle oppositionelle kræfter, monopolborgere, revisionister, socialdemokrater, højrepolitikere. Sammen arbejdede disse kræfter på at sammmentømre et program for fred i Afrika og »demokratiske reformer« i selve Portugal. Caetano-klubben har sandsynligvis været vidende om udviklingen, men været så isoleret, at der ikke var nogen mulighed for at gribe ind. MFA kunne derfor i ro og mag fastsætte dagen og timen for magtovertagelsen, som altså blev den 25. april 1974.

MFA (DE VÆBNEDE STYRKERS BEVÆGELSE)

Fra denne dag er MFA den statsbærende gruppe i Portugal. Der er derfor god grund til at se nærmere på, hvad MFA står for, og hvem den repræsenterer. (12)

MFA har 2-300 medlemmer, officerer rekruteret fra mellemhøje officersgrader. Klassemæssigt kommer de næsten alle fra småborgerskabet og funktionærmiljøer i småbyerne uden-

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

for Lissabon og Porto, fra familier der ikke havde råd til at sende deres børn til universiteterne, og derfor valgte at sende dem til militærakademierne, hvor uddannelsen var gratis. Under Caetano-fascismen kunne de ikke regne med at rykke op i generalrækkerne, fordi disse var reserveret folk fra de øverste familier.

Politisk står MFA for en borgerlig, ofte småborgerlig radikalisme og liberalisme. De er »anti-monopolister« og »folkelige« i stilen. »Spontan-demokrater« har nogen kaldt dem. Samtidig kræver de »værn om standen«, og når de dyrker O povo (folket), er det med et klart paternalistisk drag. To særkendetegn er dog værd at pege på: ideer med at forsone klassekræfterne med hinanden, og ideen med at hæren står over klasserne og repræsenterer »folkets vilje«. I den storstilede reklame, de driver for sig selv er »25. april« blevet en myte, og de væbnede styrker en »hellig institution«.

Efter kuppet i fjor har statsmagten været i hænderne på MFA. I en periode talte de om at overgive magten til de civile politikere så snart, der var mulighed for det, men nu er fristen forlænget til 3-5 år. Der findes kun et karakteristika for dette, MILITÆRDIKTATUR. Indtil nu (April) har det ikke været et terroristisk højrediktatur, men med de tendenser, der er nævnt ovenfor vil det være naivt at tro, at det ikke kan blive det, og det måske meget hurtigt.

»MODERNISERING« AF KAPITALISMEN

MFA har lagt sin plan frem for »genrejsning« og »modernisering« af den portugisiske kapitalisme. En borgerlig plan med andre ord. Og den skal føres ud i livet med militærhjælp i yderste tilfælde. MFA har i den sidste tid (April) krævet »troskabsed for planen« fra alle, der ønsker at være med i portugisisk politik. Undertrykkelse af de, som ikke vil, er allerede started. De første skridt var at forbyde en venstrefløjsorganisation og nægte en anden at deltage i valget. Turen kommer sandsynligvis også til andre organisationer i det øjeblik, de aktivt stiller sig i opposition til MFA.

Problemerne med at gennemføre planen er masserne og arbejderklassen, modsætningerne mellem massernes krav og bjærgningsplanen for kapitalen bliver ikke på nogen måde løst af MFAs plan. Tværtimod vil de skærpes.

I planen bliver arbejderklassen manet til »sparsommelighed«, »disciplin« og »tilbageholdenhed«. Strejkeretten er blevet anerkendt, men... — og så følger lange regler om »historisk ansvar«, »offer«, »hårdt arbejde« og advarende ord mod »anarkistiske metoder«, »ultra ultra tålmodighed« osv.. Kort sagt: trusler mod arbejderklassen, krav om at arbejderne skal bøje nakken og godtage borgerskabets politik. Denne krise som borgerskabet er inde i, skal læsses over på arbejderne selv.

Samtidig er det klart, at MFA dårligt kan stille klokken helt tilbage til Caetano-fascismen. Fordi en vig-

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

tig del af planen er, at arbejderklassen tror på og accepterer planen, illusionerne om »medindflydelse« og »medbestemmelse« osv. holdes levende, ellers bliver det umuligt at få produktionen i vejret. Den ideologiske undertrykkelse må sikres, enten det så bliver gennem et »borgerligt« arbejderparti eller gennem MFAs propaganda. Lige i øjeblikket lader det til at MFA satser på begge dele. Hæren lægger ud med populariseringskampagne (rundrejser i landsbyer og byer). Mens »arbejderpartierne«, reformister og revisionister, skal tage sig af fagbevægelsen. Formålet med denne aktivitet er at fastslå massebevægelserne, først og fremmest ved ideologisk påvirkning, og dernæst — hvis dette ikke er nok — med militær vold.

»FEBRUAR«PLANEN.

I februar i år havde chefideologen i MFA, Melo Antunes, planen færdig. Her er nogle af de vigtigste punkter.

— Portugal skal gennemgå en tid med »dybe sociale reformer« og »demokratisering«. Forudsætningen for at dette kan lykkes, er »afkolonialisering«. Det gamle fascistiske statsapparat må bort og et nyt bygges op.

— Den overordnede rettesnor for økonomien er »national genrejsning« efter nedbrydningen af det »faldefærdige, udelige og korrupte« system. »Klassekampen må til og med underordnes denne nationale genrejsning«, sagde Melo Antunes i portugisisk fjernsyn, da planen blev fremlagt.

Alle, som ikke støtter planen, er »kontrarevolutionære«.

— Planen tager sigte på at skabe et »mere retfærdigt samfund«, med mere »lighed«, bedre »indtægtsfordeling«, mere balance »i det private forbrug«. Ejendomsretten og retten til »privat initiativ« skal fastholdes så længe det ikke strider mod landets interesser. »En sådan strategi betyder, at den politiske magt må styre den økonomiske«, siger planen.

— Genrejsningen af kapitalismen skal være »antimonopolistisk«, dvs. støtte til de mellemstore og små virksomheder og kontrol af de største.

— »MFA vil have rollen som avantgarde i denne omformningsproces«. Og videre: »Fra portugiserne vil der blive krævet meget arbejde i total opslutning om den nationale genrejsningssag. »Øgning i den nationale produktion er helt nødvendig. Men dette kan ikke nås uden den arbejdende klasse har en dyb og almen forståelse af, at frugterne af deres arbejde og deres indsats i sidste ende vil være til gavn for dem selv«. Derefter følger alle de opfordringer, vi allerede har nævnt. Hvis folket slutter op bag MFAs plan, vil der blive lovet bedring i »offentlig service« (transport, skoler, sygehuse osv.).

REFORMERNE FREM- MER STATS MONOPOL- KAPITALISMEN

Så langt den generelle del af planen.

Klassesamarbejdet er fællesnæv-

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

neren og politisk demobilisering af arbejderklassen en forudsætning for at modernisere kapitalismen. At målet er at gøre Portugal til en moderne kapitalistisk stat med kraftig vægt på det statsmonopolistiske ses af den konkrete udformning, planen har fået.

— »Det offentlige« skal have stor kontrol over økonomien. Dele af kredit- og bankvæsenet skal nationaliseres, særlige statsbanker for industri og landbrug skal etableres.

— Staten skal kontrollere mindst 51% af aktiekapitalen i virksomheder som disse: det meste af minedriften og olie, i jern- og stålværker, petrokemi, tobak, våben og elektricitetsproduktionen. I andre sektorer skal rene statsvirksomheder oprettes, f.eks. indenfor kunstgødning, møllerier og metalindustrier. Disse selskaber skal konkurrere på lige fod med de private selskabet.

— Alle landejendomme over 500 ha vandingsbar jord skal eksproprieres (mod betaling), hvis de ikke kan fremvise et passende produktionstal. Den eksproprierede jord skal drives som landbrug eller på kooperativ vis.

— Staten skal overtage det meste af kapitalen i transportvirksomheder og i fiskeindustrien skal der oprettes statslige foretagender.

— En offentlig virksomhed skal have monopol på import af korn, sukker, fisk, m.m. og skal endvidere engagere sig i eksport.

— Af andre indgreb for at sikre

statstyring kan nævnes: priskontrol, produktionsregulering, statslig intervention i nøgleindustrier, skibsværfter, samt et mere effektivt skatte og afgiftskontrol system.

— For arbejdskraften: gradvis indførelse af »bedriftsdemokrati«, indførelse af arbejdsløshedsforsikring og understøttelse til virksomheder, der truer med at lukke.

— Iøvrigt indeholder planen en lang række indgreb angående skatter, rettigheder, skoleforhold, sundhedsvæsen og meget andet. De fleste er som taget ud af et af de nordlige socialdemokratiers programmer. Udenlandske investeringer bliver hilst velkomne, men der er sat begrænsninger på sektorer og mængder, der må investeres, og der må kun udføres 15% af den investerede kapital, som fortjeneste årlig.

BAGGRUNDEN FOR KUPFORSØGENE I 74 OG 75: FORSKELLIGE TAKTISKE LINIER I BORGERSKABET

Genrejsningsplanen tager sigte på at gøre Portugal til et land, som bliver styret efter de mest moderne og udviklede kapitalistiske principper i Vest-europa. Det må være tilladt at stille sig skeptisk overfor om et land som Portugal, er i stand til at gøre dette spring, og slet ikke på de tre år som MFA har afsat.

Men MFA har ihverttilfælde sat planen ud i livet og ikke uden en vis effekt. I banksektoren er man allere-

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

de gået videre end planen forudsagde (staten dominerer nu hele sektoren), og dele af sværindustrien skal snarest gøres til statsvirksomheder (skrevet midt i April). Og det er omkring statsindgrebenes størrelse og retning, at modsætningerne indenfor borgerskabet spirer frem.

For at forstå dette må vi atter engang vende blikket tilbage til foråret -74, da alliancen Spinola—MFA sad ved magten, og det økonomiske og politiske program talte om »en ny økonomisk politik... de mindst privilegerede... kamp mod inflationen og en antimonopolistisk strategi«. Efterhånden som tiden gik dukkede modsætningerne om den konkrete udformning op på to områder.

1. Krigen i Afrika. MFA ønskede at Portugal skulle komme ud af kolonierne så hurtigt som muligt. Spinola kunne lade Guinea-Bissau glide, og til nød også Mozambique. Angola derimod, som er langt det rigeste af landene ville han — og dele af monopolkapitalen — holde på.

2. Den økonomiske politik. En stærk interesseorganisation, MDE/S,... der repræsenterede toppen af monopolkapitalisterne i landet, lagde i oktober -74 en plan frem, som tydelig viste hvilken vej, de ønskede kapitalens udvikling. (15) Planen gik ud på koncentreret kæmpeinvesteringer — statsmidler og udenlandske investeringer — til et lille antal projekter. De brugte slagordet »med investeringer på 30 milliarder skal vi skabe 100.000 arbejdspladser«. For det første ville det betyde at prisen ville

blive ca. fem gange så høj, som det verdensbanken sætter som norm. For det andet ville det blive projekter som de samme monopolkapitalister selv ville have hånd omkring. Dette ville, for det tredje føre til endnu stærkere koncentration af kapitalen, omkring monopolerne, end før kupet -74. Og som det fjerde ville det betyde at staten kun ville få en kontrollerende funktion, og ikke selv udvikle sig til monopolkapitalist.

Skillelinien mellem dette og MFAs linie er klar. Monopolerne regnede med, at kunne søbe så meget som muligt til sig, udenom de små kapitalister, og uden af skænke de politiske resultater af denne økonomiske politik en tanke. MFA ønskede at lægge op til en langsigtet taktik for kapitalens overlevelse. Objektivt set er dette naturligvis ikke i modstrid med monopolernes interesser. Men subjektivt ramte det dele af monopolkapitalisterne og de reagerede med reaktion, fra investeringsstop og anden økonomisk sabotage til forsøg på åben revolte.

Det er i dette lys, man skal se kupforsøgene i september -74 og marts -75. Gamle fascistiske politikere og officerer har sammen med en desperat kapitalist kastet sig ud i et på forhånd mislykket kup.

Det var ikke bare den organisatoriske styrke i MFA og fascismens upopularitet hos det portugisiske folk, der standsede kuppene. Muligvis skal den største støtte for regimet findes hos: CIP — det portugisiske industriforbund, der tæller mere end 40.000 kapitalister. CIP har indtil nu (April-red.) klart støttet MFAs politik, med daglige reklameindslag i

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

TV. Og CUF og Champalimaud er ikke blinde for de langsigtede interesser, selv om de ikke fik deres krav igennem i første omgang, har de heller ingen grund til at fortvivle objektivt set.

VI MÅ STILLE SPØRGS- MÅLET: FOR HVEM?

Skal man drage nogen konklusion af klassekarakteren af udviklingen i Portugal må det blive som følgende:

I de sidste år kom det fascistiske styre i Portugal ud i en uløselig krise. Baggrunden for denne krise var først og fremmest de afrikanske befrielsesbevægelser sejr over den portugisiske kolonialisme. Men samtidig har den statsstruktur, som herskede, stået i vejen for udviklingen af

kapitalismen og truet med at udløse en skarp klassekamp i selve Portugal. For at løse denne dobbelte krise, modsigelserne indenfor borgerskabet og det portugisiske proletariats, måtte borgerskabet have et redskab og en plan for løsningen af disse modsigelser. MFA tjener nu som redskabet og »genrejsningsplanen« som planen. Planen tager sigte på at løse begge modsigelser på en gang.

På samme måde som Caetano-fascisterne har styret beskæftiget sig meget med det portugisiske folk, især når det gælder vilkårene for at føre klassekamp. De borgerlige — »demokratiske rettigheder« er ikke gaver fra borgerskabet, men samme borgerskabs taktiske indrømmelser for at sikre sin egen fremtid, det vil sige et mere holdbart diktatur over arbejderklassen.

Arbejderklassen mobiliseres

Analysen har indtil nu koncentreret sig om den herskende klasse og dens problemer. Lad os nu se lidt på forholdene i arbejderklassen og folket.

Folkemasserne var undrende tilskuere til hændelserne d. 25. april 1974. Efter 48 år med fascisme kom redningen fra den kant, man mindst ventede det: fra den fascistiske hær. Selvsagt sluttede folket op om det første budskab MFA annoncerede: slut på krigen, demokrati og lønforhøjelse, osv. Glædesjubelen ville ingen ende tage. 1. maj var en kæmpemanifestation af den glæde,

som var blevet undertrykt igennem 48 år.

Det er et særkende for landet, at det næsten ikke har haft nogen faste organisationer eller politiske partier. Det eneste tilladte parti, det fascistiske ANP, var reelt kun en slags løge. »Under jorden« fandtes det forbudte, PCP, et ekstremt Moskva-tro revisionist parti, som kun havde den formelle struktur til fælles med et leninistisk parti. Her og der fandtes små marxist-leninistiske organisationer. Og i de fascistiske fagforeninger arbejdede ingen.

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

ARBEJDERKLASSEN ORGANISERER SIG TIL KAMP

Således så situationen ud op til kup-dagen for det fascistiske styres fald. Men dette billede ændrede sig utrolig hurtigt. På nogle få dage og uger opnåede de portugisiske arbejdere et organisatorisk niveau, som der står al respekt om. Overalt skød kamporganisationer frem og arbejderklassen viste sin kampvilje. Nogle eksempler: den 2. maj startede en bølge af husbesættelser. Den 7. maj var næsten hele tekstil-industrien i strejke, og arbejdere i andre industrier fulgte efter. Der blev skabt anti-fascistiske komiteer overalt, og i skoler, virksomheder og kontorer organiseredes fællesmøder, hvor der blev saneret ud blandt de gamle »fascist-venlige« chefer. Og befolkningen begyndte at arrestere PIDE-agenter på åben gade, hvor det var muligt.

Politiske partier sprang op af jorden som paddehatte — en kort tid var der op imod 16. Lederen af det i Vest-Tyskland stiftede Socialdemokrati (PS), Mario Soares kom hjem, og i hælene på ham P''C''P's central-komite, der havde tilbragt de sidste 15 år i Moskva. I løbet af sommeren og efteråret (-74) organiserede arbejderklassen en lang række aktioner og strejker for sine krav: bedre løn og arbejdsforhold, mod kapitalister, som truede med at lukke virksomheden og stikke af med pengene, mod fascistiske forsøg på at organisere reaktionen, mod krigen, mod NATO-øvelser ud for Portugals kyst, for

ordentlige boligforhold og meget andet. Borgerskabet startede med en økonomisk sabotage og fremkaldte derved mere arbejdsløshed. Mod dette mobiliserede nogle fagforeninger i Lissabon til en kæmpedemonstration den 7. februar i år. Arbejdsløsheden nærmer sig nu 300.000 eller over 10%.

Arbejderklassens kampkraft rakte langt ud over det, som MFA og borgerskabet havde forudset, og de forsøgte at slå bremserne i. Et efter et kom bestemmelserne, med sigte på at holde arbejderklassen i skak: forbud mod at kritisere MFA, »fagforeningsloven«, som skulle umuliggøre strejker, arrestation af progressive, forbud mod anti-krigs demonstrationer og endnu mere. Gang på gang blev hæren sendt ud for at standse strejker, fabriksbesættelser. Aviser blev suspenderet. Men disse indgreb var ikke særlig effektive. Det hændte endda at de soldater, der blev kommanderet ud for at sprede folkemasserne, gav sig til at diskutere med dem istedet, og i nogle tilfælde ligefrem støttede de kravene. Anti-strejkeloven havde arbejderklassens kampe frataget sin reelle virkning.

REVISIONISTERNE AFLEDER MOBILISERINGEN

Men borgerskabet havde et andet våben at sætte ind: revisionisterne i P''C''P. I begyndelsen havde partiet meget tiltro blandt folket. Som det eneste parti, der havde kæmpet mod fascismen. Medlemstallet gik op fra 5000 (i maj) til 40.000 (i oktober)

NEDERLAG FOR CAETANO-FASCISMEN...

efter P''C''P's egne opgivelser. Denne tillid fik en brat ende. Ledelsen i P''C''P kastede sig fra første færd ind i arbejdet for at standse massernes fortsatte selvstændige kamp.

Oprettelse af parallelle splittelsesorganisationer, trusler, i nogle tilfælde endda fysisk vold (særlig fra ungdomsorganisationen MJT), mødesabotage — listen kan gøres endnu længere.

P''C''P sad selv i regeringen, da forbudet mod anti-krigs demonstrationer blev gennemført, det var med til at lave anti-strejke loven, det gik i skrift og tale imod masserne i aviser, radio og fjernsyn. Alt i alt en gigantisk indsats i reaktionens tjeneste.

P''C''P VIL SKABE ET HIMMERRIGE FOR ARBEJDERARISTOKRATIET

P''C''P's politik efter den 25. april 1974 er helt i samklang med deres »to-fase« teori (16). Efter denne er Portugal nu inde i en fase, hvor det gælder om at stabilisere økonomien og samfundskræfterne, bygge en statsmonopolistisk sektor i produktionslivet og »udbygge demokratiet«, dvs. det borgerlige demokrati. Der har været spekulationer om, hvorvidt revisionisterne og socialimperialisterne i Kreml planlægger en statsovertagelse ved kup. Dette er på ingen måde ude af billedet. Alligevel lader det mere til, at revisionisterne satser mere på at blive arbejderaristokrati i det statsmonopolistiske byråkrati. Dette kan — og vil sikkert — blive kombineret med flere øko-

nomiske og kulturelle bånd til den socialimperialistiske blomst, således at Portugal efterhånden bliver bundet på samme måde som f.eks. Indien. Der kan også tænkes mere offensive planer, som f.eks. at få MFA med på et ét-parti system, der vil give revisionisterne mere råde-rum.

Dette er gisninger. Men i alle tilfælde kan det konstateres, at socialimperialisterne har flyttet sine positioner frem i Vest-Europa og det er tydeligt, at USA og NATO er opmærksomme på udviklingen. Derfor er også en intervention fra deres side en mulighed.

Det portugisiske folk står således i fare for at blive et offer for de to supermagters rivalisering. MFA har i sin udenrigspolitik været nølende. På den ene side ønsker det ikke at bryde de traditionelle bånd dvs. NATO. På den anden side taler de om at blive et »alliance-frit« land. Hvorledes dette udvikler sig vil afklares i den nærmeste fremtid.

(artiklen er hentet fra AKP(ml)s
tidsskrift Røde Fane 3/75)

NOTER.

1. *Francisco Martins Rodrigues: As classes sociais em Portugal, s. 5. stencil, Lisboa 1969.*
2. *Samme sted.*

3. *Correia de Oliveira, I Diario de Lisboa, august 1966.*
4. *Se Rogeiro Martins: Caminho de pais novo, Lisboa 1970.*
5. *Efter folketællingerne 1950 og 1970, fra Eugenio Rosa: Problemas actuais de economia portuguesa, Lisboa 1974, s. 144.*
6. *Efter Rosa s. 38.*
7. *Efter Rosa s. 88*
8. *Efter Joao Martins Pereira: Pensat Portugal hoje, Lisboa 1974, s. 74-75.*
9. *Efter Rosa s. 145-148.*
10. *Efter Luis Salgado de Matos: Investimentos estrategeiros em Portugal, Lisboa 1973, s. 145-204.*
11. *Efter L'Observateur de LOCDE (OECD) nr. 44, febr. 1970, citeret i Blasco H. Fernandes: Portugal straves de atraves de alguns dos numeros, Lisboa 1970, s. 41, og den bog, som vi har nævnt af Rosa.*
12. *Der findes flere mere eller mindre gode fremstillinger af MFA. Materialet her er fra Rodriques/Borga/Cardoso: O movimento dos capitae e o 25 de abril, Lisboa 1974*
13. *MRPP blev forbudt og AOC (valgfront for PCPml) blev suspenderet fra valget. Revisionistpartiet støttede forbudet.*
14. *Alle citater er — hvis ikke andet er nævnt — hentet fra regeringsdokumentet, »Programma de politica economia e social«, udgivet af O Governo Provisorio da Republika Portuguesa, Lisboa 1975.*
15. *Movimento Dinamizador Empresa — Sociedade (MDE/S) »Programma Economico«, Lisboa 1974*
16. *Se Programa e Estatutos do PCP, aprovados no VII Congresso (Extraordinario).*

Portugal- perspektiver

Den foregående artikel *Nederlag for Caetanofascismen, men fortsat borgerskabets diktatur* har først og fremmest belyst MFAs magtovertagelse den 25. april 1974 ud fra den økonomiske og klassemæssige udvikling i Portugal. Den beskæftiger sig også med begivenheder efter den 25. april, men standser i foråret 1975.

Vi vil i det følgende komme ind på nogle af de vigtigste begivenheder siden da. Men vi vil gå videre end til en analyse af udviklingen i Portugal, selv den skærpede og komplicerede klassekamp i Portugal afkaster centrale erfaringer, som er af væsentlig betydning for revolutionære. Selv om klassekræfterne og de politiske strømninger kun kan belyses, når man tager de *specifikke* portugisiske forhold i betragtning, så kan en analyse af den portugisiske udvikling ikke gennemføres medmindre man inddrager de *almene* historiske erfaringer og sætter udviklingen i Portugal i forhold hertil.

Udviklingen i Portugal finder sted i en verden, hvor den statsmonopolistiske kapitalisme befinder sig i en langvarig og dyb krise, og den finder sted under internationale betingelser, der er præget af USA-og socialimperialismens indbyrdes kamp og samarbejde om at opdele verden imellem sig.

Desuden opererer en række politiske strømninger i den portugisiske klassekamp, som modsvarer tilsvarende strømninger ikke alene i Europa, men i hele verden. At dette er tilfældet, er også blevet begrebet uden for Portugal selv. Anker Jørgensen og DKPéren Ib Nørlands valfart til henholdsvis Soares og Cunhal skulle være eksempel nok.

Dermed bliver en stillingtagen til Portugal et barometer for de politiske modsætninger også uden for Portugal.

Det kan næppe undre, at de vestlige kapitalistiske lande med USA og EF i spidsen ønsker en

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

udvikling, som de kalder »pluralistisk demokrati«; det kan heller ikke undre, at de kapitalistiske lande i Østeuropa med Sovjetunionen i spidsen støtter Cunhals revisionistparti; og det kan næppe heller undre, at marxister-leninister vender sig imod og bekæmper såvel de »pluralistiske demokrater« som Cunhals revisionister.

DKP har naturligvis været en energisk propagandist for de portugisiske revisionister, men hvorledes står det til med den ikke-DKP'ske »venstrefløj«? KFML har gentagne gange påpeget, at hverken VS eller KF (Kommunistisk Forbund - de tidligere VSere og tidligere »leninister«) har afgrænset sig fra revisionismen, men at de tværtimod tydeligere og tydeligere fungerer som halehæng til revisionismen. Ordet halehæng er det præcise udtryk for VS' faktiske alliance med DKP i fx. folketingsarbejdet og det præcise udtryk for KFs anbefaling om at stemme på bl.a. DKP ved valget i januar 1975; og i sidste nr. af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT (nr.3,1975,side 56-76) har vi påvist, at KF bag et tågeslør af forvrøvlet kritik af DKP *reelt* opfatter revisionistpartiet som et parti, der fører en begrænset klassekampspolitik.

Spørgsmålet er nu, om VS-KFs halehængslinje også viser sig i deres forhold til udviklingen i Portugal. Vi kan ikke specielt tage VS' og KFs fastlagte synspunkter op, for det er karakteristisk for begge organisationer, at de skyer fastlagte synspunkter som pesten. Derfor må vi nøjes med at se på nogle af de gennemgående *tendenser*, som »venstrefløjen« i og omkring VS-KF

lægger sig på i Portugal-spørgsmålet.

Med andre ord: I den følgende politiske vurdering af udviklingen i Portugal vil vi lægge vægt på samtidig at belyse disse »venstrefløj«stendensers stillingtagen. Og når vi netop tager dem op - og ikke DKPs eller socialdemokratiets holdninger, som er klare som vand, - hænger det sammen med to ting:

For det første er de særdeles energiske i deres bestræbelser for at »solidarisere« sig med den »anti-kapitalistiske« udvikling i Portugal.

For det andet *afslører* sig i bund og grund som et falsk venstre, der dækket af fraser som »kritisk støtte« og »omhyggelig og udogmatisk forståelse af bl.a. udviklingen i Portugal og dens betydning for den danske venstrefløj«(politisk revy, nr. 274) *reelt fungerer som revisionisternes »venstre«alibi.* - *De er nyrevisionister ind til marven!*

1. METODEN

Skal man analysere udviklingen i Portugal, må man tage sit udgangspunkt i den marxistisk-lenistiske videnskabelige metode. Denne metode afvises af nyrevisionisterne; politisk revy, som ihærdigt har dækket udviklingen i Portugal, har demonstreret nyrevisionisternes metode; i et svar på et læserbrev, der kritiserer politisk revys *opfattelse* af situationen i Portugal, lægger politisk revy sin metode frem.

Revyens redaktion skriver følgende, idet den starter med at citere fra det indsendte læserbrev:

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

»Vi må spørge politisk revy, hvad der er hovedsiden og hvad der er bisiden ved problemerne, siger de tre. (Læserbrevsforfatterne. vor anm.) Redaktionen nægter at svare på spørgsmål, der kræver, at man har taget sin stilling på forhånd, inden analysen og argumentationen starter. Vi nægter at tænke i et skema, hvis hovedformål er at sortere virkelighedens modsætningsfyldte fænomener i to kasser: en til det gode, en til det onde: »Hvem er ven og hvem er fjende, i Portugal, såvel som i Danmark.« (Igen redaktionens citat fra læserbrevet. vor anm.) I stedet forsøger vi at begribe tingenes modsætningsfyldte udvikling og bevægelse. Kommunistpartiet, Intersindical, Copcon: De er ikke entydige »venner« eller »fjender«. De er modsætningsfyldte. Og deres modsætninger må begribes - hvis den portugisiske arbejderklasse i sin kamp for at udvikle eller blot fastholde sine styrkepositioner og udvikle en realistisk alliancepolitik skal være i stand til at vurdere dem og forholde sig rigtigt til dem i bestemte historiske situationer, med bestemte styrkeforhold.« (politisk revy(pr), nr. 274, si. 15)

Kernen i pr-redaktionens angreb på læserbrevsforfatterne er, at de formaster sig til at spørge om, hvad der er hovedsiden ved problemerne. Det bliver fikst lavet om til, at læserbrevsforfatterne spørger efter »det gode« kontra »det onde«. Samtidig snakker redaktionen løst og fast om »tingenes modsætningsfyldte udvikling og bevægelse,« og om »dogmet om hovedmodsætningen«.

Når pr snakker om modsætningsfyldt udvikling og bevægelse, burde

den også overveje, hvad den selv forstår ved de ord, den bruger. Det er jo ikke således, at virkeligheden er et virvar af modsætninger, som ikke har indbyrdes forhold til hinanden. Skal man begribe blot de mest elementære forhold, må man undersøge hvilken af de modsætninger, der findes, der er hovedmodsætningen. Fx. i det danske samfund: Er modsætningen mellem borgerskabet og proletariatet hovedmodsætningen i forhold til modsætningen mellem monopolkapital og mindre kapital? Eller er modsætningen mellem borgerskabet og proletariatet hovedmodsætningen i forhold til modsætningen mellem småborgerskabet og proletariatet?

Og videre:

Tager vi igen modsætningen mellem borgerskabet og proletariatet, må man finde ud af, hvad der konkret er den dominerende side (hovedsiden), og hvad der konkret er den underordnede side (bisiden). Hvis man ikke tager sit udgangspunkt i denne analysemetode, kan man overhovedet ikke orientere sig.

Med andre ord: pr slår sig selv for munden, når det snakker om »tingenes modsætningsfyldte udvikling og bevægelse« og samtidig nægter at anvende en dialektisk metode til at analysere tingenes modsætningsfyldte udvikling og bevægelse.

Ved at forkaste en dialektisk metode til at analysere af tingene og samtidig smykke sig med, at man begriber, hvor modsætningsfyldt tingene er, lægger man et principløst opportunistisk tågeslør over den klassekampsudvikling, som man agter at beskrive.

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

Det slår også tydeligt igennem i det anførte citat. Ved at fremhæve, at Cunhals parti, Intersindical (det portugisiske LO) og COPCON (sikkerhedsstyrkerne) ikke »entydigt« er venner eller fjender, slører man to ting:

For det første bruger man ordet »entydigt«, som om marxister-leninister, når de spørger efter venner eller fjender, efter hovedside og biside, *benægter*, at der er modsætninger i Cunhals parti, Intersindical og COPCON. Det er jo svindel. Thi *netop* ved at erkende, at enhver ting er modsætningsfyldt, og at denne erkendelse *indebærer* en analyse af hovedside og biside, overordnede og underordnede aspekter, kan marxister på en og samme tid begribe, hvorledes siderne forholder sig til hinanden, og samtidig begribe hvad der er det dominerende aspekt ved tingen.

Fx. Cunhals parti: Her undersøger marxister naturligvis modsætningerne i Cunhals parti, men vi undersøger dem ikke forudsætningsløst. Vi undersøger, hvad der er *det dominerende* aspekt ved partiet, og her udfra tager vi stilling til modsætningernes udvikling indenfor partiet og mellem partiet og omverdenen. Det gør pr faktisk også, selvom de ikke vil være ved det, eftersom de opfatter PCP som et i hovedsiden revolutionært parti!

Det var den ene sløring. Nu den anden:

Ved at vende sig imod anvendelsen af de dialektiske begreber i forbindelse med analysen af en modsætningsfyldt udvikling og bevægelse, og ved at fordreje spørgsmålet om venner contra fjender til at være et moralsk

spørgsmål, giver man afkald på at tage et klassestandpunkt. Men det er jo klassekamp, der finder sted i Portugal - derom er pr vel enig - og derfor må *enhver modsætning, enhver fænomen, enhver handling, enhver bevægelse, ethvert parti* vurderes ud fra kampen mellem borger-skabet og proletariatet. Der er *faktisk venner og fjender i et klasse-samfund!*

Men dette søger pr at tilsløre ved simpelthen at snakke i de mest abstrakte vendinger om tingenes modsætningsfyldte udvikling og bevægelse og ved samtidig at hævde, at dette med hovedside og biside og venner og fjender kræver, at man *»har taget sin stilling på forhånd inden analysen og argumentationen starter.*« Dermed siger pr, at man går forudsætningsløst, uden en dialektisk metode, til et virvar af fænomener og modsætninger. Dermed er pr faldet pladask i den borgerlige relativismes sump!

Vi har opdaget, at pr i den senere tid har kørt en linje, hvor det prøver at bilde sig selv og andre ind, at først kan man skaffe sig en masse oplysninger om tingene, så kan man pumpe dem ud som informationer, og først *derpå* indtræder den politiske vurdering. Det er præcis den opfattelse, som redaktionen fremlægger i sin kommentar, således som det ovenfor er citeret.

Lad os konfrontere den med udviklingen i Portugal!

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

2. PORTUGAL OG DEN INTERNATIONALE KLASSEKAMP

Den ustabile situation, der har eksisteret i Portugal siden Caetanofascismens fald, har naturligvis specielt tiltrukket supermagternes og EFs opmærksomhed. Indtil Caetanofaldet var Portugal et sikkert NATO-land på den europæiske sydvestflanke. En svækkelse af den amerikanske imperialismes kontrol med indsejlingen til Middelhavet, og overhovedet en svækkelse af USA-imperialismens positioner ved Atlanterhavet, vil naturligvis blive mødt »med bekymring«, som det hedder i NATO-sprog.

Det militærstrategiske aspekt er imidlertid kun den ene side af sagen, omend det ikke må undervurderes. Det andet aspekt er USA-imperialismens økonomiske indflydelse såvel i samarbejde med som i konkurrence med den vesteuropæiske monopolkapital. Både økonomisk og politisk er USA-imperialismen trængt, og selv om Portugals løsrivelse fra den vestimperialistiske økonomi i sig selv skulle være af mindre betydning, vil en opgivelse af indflydelsen i Portugal uden sværdslag måske betyde, at dominobrikkerne endnu engang begynder at falde. Næste gang Spanien? Næste gang Italien?

Det er først og fremmest PS (det portugisiske socialistparti) og de åbent borgerlige partier, som konsekvent ønsker Portugal bevaret for NATO og den amerikanske imperialism. Hverken PS eller de øvrige partier skjuler dette.

Så langt så godt. Vi kan næppe blive uenige med VS, KF og de

øvrige nyrevisionister om, at det portugisiske folk er dårligt tjent med medlemskab af NATO og underordning under den amerikanske imperialism.

Men nyrevisionisterne taber ganske deres internationale orientering, når det drejer sig om den anden supermagt, Sovjetunionens interesse i Portugal. Når vi påstår, at socialimperialisterne ønsker at erstatte den amerikanske indflydelse med deres egen indflydelse, og når vi påstår, at socialimperialisterne gerne udfylder et økonomisk og strategisk tomrum, som måtte opstå, hvis amerikanerne blev smidt ud, fortæller man os, at Sovjetunionen faktisk har gjort sig meget lidt gældende, når det drejer sig om handelsaftaler, økonomisk indflydelse og forsøg på at oprette flådebaser.

Vi vil ikke her diskutere *omfanget* af sovjetisk handel og økonomisk indflydelse. Vi vil ikke engang hævde, at det spiller nogen væsentlig rolle for øjeblikket. Men vi vil til gengæld understrege, at *der i Portugal selv findes et politisk parti, nemlig PCP, som er loyalt overfor Sovjetunionen, og som erklærer, at det tilstræber en »vesteuropæisk model for socialismen«*. Det betyder atter, at en virkelig styrkelse af revisionistpartiet i Portugal gennem dets eventuelle overtagelse af magten vil få samme konsekvenser, som vi har set det for Østeuropas og Cubas vedkommende. Bliver Portugal en del af Sovjetunionens såkaldte socialistiske lejr, vil Portugal blive underlagt den »internationale arbejdsdeling«, som Sovjetunionen praktiserer i forhold til COMECON-landene og den tredje verden. Andetsteds i dette

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT bringer vi en artikel om, hvad den »internationale arbejdsdeling« har betydet for fx. Indien.

Med andre ord: Enhver vurdering af PCPs politik må indeholde en stillingtagen til det forhold, at PCP *er og erklærer sig som* en uadskillelig del af den Moskva-revisionistiske »verdensbevægelse«.

At et PCP-domineret Portugal således vil betyde, at den amerikanske imperialisme afløses af den sovjetiske, bekymrer ikke vore ny-revisionister. Naturligvis fordi de ikke mener, at Sovjetunionen er et imperialistisk land, og fordi de dermed blinde som muldvarpe stikker hovedet i løvens gab. Konsekvensen af deres standpunkter - eller mangel på standpunkter - i forbindelse med Sovjetunionens støtte til Cunhals parti er den, at ny-revisionisterne faktisk foretrækker et Portugal, der som Tjekkosllovakiet er »endegyldigt« indlemmet i den »socialistiske lejr«!

Men måske svigter den internationale logik?

3. PORTUGAL OG STATSMONOPOLISMEN

Cunhal-revisionisternes nære forhold til Sovjetunionen modsvarer fuldstændigt den revisionistiske politik, de fører i Portugal selv.

Men før vi ser på denne politik, er det nødvendigt - med udgangspunkt i den portugisiske udvikling - at se på nogle principielle spørgsmål omkring kapitalismens udviklingstendenser i 1970erne.

Det er i forbindelse med den skærpede internationale krise for kapitalismen tydeligt, at statens rolle kraftigt forstærkes, både som økonomisk faktor og som undertrykkelsesredskab. (Se artiklen *Statsmonopolismen og strejkekampene* foran i dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT)

Statens voksende rolle som overkapitalist støder i Danmark på en række barrierer, der skyldes den specifikke monopolkapitalistiske udvikling herhjemme. Der har eksisteret og eksisterer fortsat en *altdominerende privat sektor*, hvilket først og fremmest giver sig udtryk i, at den danske produktion næsten er totalt domineret af private kapitalister.

I Portugal har udviklingen været en anden; som det er påvist i den foregående artikel om den økonomiske baggrund for Caetano-fascismens fald, er den portugisiske monopolkapital blevet svækket, dels på grund af koloniernes frigørelse og dels på grund af fascisternes bevarelse af en forældet økonomisk struktur, som havde tydelige feudale træk.

Og ikke nok med det. Fascismens fald *medførte*, at det vaklende monopolborgerskab havde vanskeligt ved at dæmme op for et kraftigt opsving i massernes kamp. Set i lyset af den grundlæggende modsætning i verden i dag, modsætningen mellem socialisme og kapitalisme, åbnede fascismens fald op for en udvikling enten frem mod socialisme eller frem mod en stabilisering af kapitalismen. Monopolborgerskabet var svækket, arbejderklassen i bevægelse.

Hvilken form for kapitalisme vil være mest tidssvarende for det

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

samfund, Caetano-fascismen efterlod sig? Det vil den *statsmonopolistiske*. Den statsmonopolistiske kapitalisme optræder under mange forskellige former. Den kan optræde som i Sovjetunionen, hvor den traditionelle privatkapitalisme er forsvundet; klassegrundlaget for kapitalismen i Sovjetunionen er den *bureaukrat-kapitalistiske klasse af stats- og virksomhedsledere*.

Imidlertid er der sikkert nogen, som vil nægte, at Sovjetunionen er kapitalistisk, og de vil sikkert findes blandt dem, der ikke kan øjne farerne for, at Portugal indefrys i den socialimperialistiske interessessfære.

Lad os i derfor se på statsmonopolismens former i lande uden for Sovjetunionen. Både i Frankrig, Italien og andre vesteuropæiske lande findes der en ganske betydelig statsejet sektor.

Betyder eksistensen af en statsejet sektor, at forholdet mellem lønarbejder og kapital er sat ud af kraft f.eks. for Renault-fabrikernes vedkommende? Finder der ikke en udbytning sted på Renault-fabrikkerne? Ejersarbejderne det produkt, de fremstiller? Spørgsmålene skulle være lette at besvare.

Men netop denne erfaring fra den statsmonopolistiske udvikling må anvendes ved en analyse af udviklingstendenserne i Portugal. Læren er, at *nationaliseringer, godssers omdannelse til kooperative brug mv. ikke nødvendigvis fører i retning af socialisme, af folkeej, men ligesåvel kan være et led i en stabilisering af kapitalismen, støttet af et bureaukratkapitalistisk lag inden for den herskende klasse*.

Til nyrevisionisterne, som bestandigt skriver og taler sig varme, når de omtaler godsbesættelserne og nationaliseringerne i Portugal, må vi sige: Nationaliseringer og kooperative godser behøver ikke *nødvendigt* pege mere frem mod socialisme end de danske brugsforeninger og statsbaner eller de såkaldte østrigske kollektivbrug og de israelske kibbutz'er. Tværtimod kan nationaliseringer fungere som et *nødvendigt led* i en stabilisering af kapitalismen.

Vi ved, at f.eks. godsbesættelserne i Portugal i betydelig udstrækning har været og er massernes opgør med de fascistiske godsejere. Men spørgsmålet om, hvorvidt nationaliseringerne og godsbesættelserne *peger frem* mod socialisme, eller om de fungerer som en konsolidering af statsmonopolismen, kan ikke besvares ud fra nationaliseringerne og besættelserne selv.

Her må man se på styrkeforholdet mellem klasserne. Og i den forbindelse må man se på de politiske kræfter, der findes, ikke som kræfter, arbejderklassen som en abstrakt størrelse skal forholde sig til, men som kræfter, der *virker i og repræsenterer modsætninger i arbejderklassen selv*.

I denne forbindelse vil vi koncentrere os om de særlige problemer, som en kapitalistisk udvikling står over for i Portugal år 1975: Og disse særlige problemer kan ikke *reduceres* til et spørgsmål om *privatkapitalisme* over for socialisme.

Præcis denne reduktion foretager nyrevisionisterne. De ser, som om der i Portugal findes kræfter, der — først og fremmest omkring PS — peger frem mod et borgerligt demo-

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

krati og mulig genindførelse af fascismen. På den anden side findes kræfter, som peger væk fra borgerligt demokrati og fascisme, og disse kræfter repræsenteres i bred almindelighed af de »militante arbejdere«, dele af militæret, af PCP — og af f.eks. Goncalves' 5. provisoriske regering.

4. STATSMAGTEN I PORTUGAL

Nu ville nyrevisionisterne ligne sig selv dårligt, hvis de ikke tog det ene forbehold efter det andet. Og det gør de da også, netop når det drejer sig om vurderingen af statsmagten og de politiske kræfter.

Intetsteds får vi ganske klart at vide, hvilken *grundlæggende karakter*, statsmagten har. Men vi får så meget at vide, at man anser Goncalves-styret for i *hovedsiden* et positivt styre! Det udelukker dog ikke, siger nyrevisionisterne, »at der ikke eksisterer nogen fare for en selvstændiggjort og bureaukratiseret statsmagt i Portugal.« (pr's stjerne-skribent om Portugal, Ralf Pittelkow, i artikel i Minavisen, 1.9.75)

Men hvad forstås ved en »selvstændiggjort og bureaukratiseret statsmagt«? Hvilken klasse har magten i et samfund med en sådan statsmagt? Eller eksisterer der »statsmagter« uden klassegrundlag? Pittelkow giver intet svar. Han lader det bare svæve.

Imidlertid må vi have lov at drage den slutning af Pittelkows bemærkning, at den statsmagt, som eksisterede i Portugal, da Pittelkow skrev artiklen, *ikke* var en selvstændiggjort og bureaukratiseret statsmagt.

Han taler jo kun om, at der eksisterer en »fare« for, at en sådan statsmagt kan blive resultatet af udviklingen.

Hvad er det da for en statsmagt, der findes på Goncalves tid — ifølge Pittelkow?

Vi får svaret i følgende;

»Hvordan skulle de (bønderne — vor anm.) få en forestilling om at sætte sig ud over en kapitalistisk organisering af samfundet, hvis de ikke efterhånden får den fornødne selvtilid ved at forsøge og ved at blive støttet i forsøget? Og hvordan skulle denne proces komme i gang, hvis det ikke var gennem en anti-kapitalistisk statsmagt (anti-kapitalistisk i praksis og ikke kun i ord).«

Kort fortalt: Det var altså en anti-kapitalistisk statsmagt, som fandtes på Goncalves' tid.

Hvilket klassegrundlag havde så denne statsmagt?

Det svarer Pittelkow indirekte på ved at skrive, »at statsmagten ikke er vokset ud af arbejderklassens kamp, men er blevet etableret på et rent militært grundlag«.

Hvad kan man uddrage af disse særdeles upræcise udtalelser om statsmagten under Goncalves' regering?

At den *ikke* var et borgerligt demokrati, at den *ikke* var »selvstændiggjort og bureaukratiseret«, men at den var en anti-kapitalistisk statsmagt, etableret — ikke af arbejderklassen, men af *militæret*.

Ud fra elementær marxisme skulle det være indlysende, at en statsmagt, som *ikke* er vokset ud af arbejderklassens kamp, heller ikke har sit klassegrundlag i arbejderklassen. Den har sit klassegrundlag i

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

borgerskabet, eftersom statsapparatet — med militæret som kerne — nødvendigvis må være et redskab for borgerskabet, når det ikke er et redskab for arbejderklassen.

Et sådant ræsonnement vil sikkert blive kritiseret for at være udtryk for en rigelig firkantet logik. Men vi er beklageligvis nødt til at tage vort udgangspunkt i en sådan »firkantet« logik, netop for at vise, at det er nødvendigt at slå fast, hvad der er *hovedaspektet, det dominerende aspekt*, ved den portugisiske statsmagt, som Goncalves-styret administrerede.

Men dette betyder naturligvis ikke, at der ikke var modsætninger *inden for* statsmagten, modsætninger mellem arbejderklassen og bourgeoisiet.

Det skal vi vende tilbage til, men før vi gør det, må vi se på, hvorledes det slog igennem, at *det dominerende aspekt* ved den portugisiske statsmagt var, at den var borgerskabets statsmagt og dermed et redskab til undertrykkelsen af arbejderklassen.

5. ALLIANCEN MELLEM DELE AF MFA OG PCP MED »VENSTRE«HALEHÆNG

Den politiske konstellation, som udgjorde grundlaget for Goncalves-regiment, var en alliance mellem dele af MFA (med Goncalves som forgrundsfigur) og revisionistpartiet. Desuden fik Goncalves og revisionisterne »betinget« støtte fra en »venstrefront«, der bl.a. indbefatter MES (som VS opfatter som broderorganisation), LCI (trotskister af 4. internationale-typen), og PRB(RB) (KFs

foretrukne fæller). (Vi skal senere vende tilbage til denne »venstrefronts« seneste politik).

I denne alliance var PCP afgjort det politiske parti, som reelt havde den største indflydelse. Derfor er det væsentligt at undersøge PCPs rolle og politik.

Lad os anvende Pittelkows analyse af PCP til at belyse *hovedsiden* ved PCPs politik.

I pr nr. 272 skriver Pittelkow, at PCP »har set enheden i MFA som udtryk for en klassealliance.« Og det har set »MFA som en afgørende drivkraft i udviklingen af en anti-monopolistisk alliancepolitik.«

Desuden gik PCP ud fra, at der fandtes en alliance mod det styrtede fascistiske regime, og PCP lagde vægt på at bevare denne alliance. PCP ønskede ud fra sin strategi, — at vejen til socialismen først går gennem en demokratisk fase og derefter en socialistisk, — at arbejde for en »sikring og udvidelse af demokratiet mod fascismen.«

Og fortsat — stadig ifølge Pittelkow: Med henblik på at sikre denne politik modarbejde revisionisterne »aktivt de fleste af disse (strejkerne efter 25. april 74) strejker og tog i en række tilfælde den bureaukratiske grovfil i brug (tilsvining af de strejkende som reaktionære provokatører m.m.). Desuden havde PCPs repræsentant i den 1. provisoriske regering stemt for en lov, der forbød politiske strejker.«

Hvorledes udvikledes PCPs politik efter Spinolas fald?

Stadig ifølge Pittelkow: I nederlaget for Spinola skete der et sving mod venstre inden for statsmagten: »dette sving var ikke mindst

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

en styrkelse af PCP-tendensens position inden for MFA».

Hvad brugte partiet denne position til?

Pittelkow: »Det benyttede denne placering til kraftigt at udbygge sine positioner inden for statsapparatet, herunder massemediernes og til at befæste sin fagforeningsposition gennem den faglige enhedsorganisation Intersindical.«

Hvad skete der så videre?

Efter det andet kupforsøg i marts 1975 skete følgende:

»Med kraftig opbakning/pres fra arbejderklassen (gennem strejker, besættelser og demonstrationer) gik statsmagten, med PCP-tendensen som dominerende, i gang med nationalisering af banker, forsikringselskaber og en række andre foretagender, specielt inden for transport- og energiområdet, og med en agrarreform, der skal indebære nationalisering af al jordbesiddelse over 50 ha. samt andre foranstaltninger.

Og videre: »Samtidig har PCP-tendensen inden for statsmagten i en række tilfælde været tvunget til at acceptere forskellige former for social selvtægt fra arbejderklassens side. Det gælder landbesættelserne i Alentejo-provinsen, som PCP først i en række tilfælde modarbejdede, men siden hen har støttet.« Derpå nævner Pittelkow en række andre besættelser, som der ikke er blevet grebet ind over for, bl.a. besættelsen af avisen Republica. (se herom senere)

Sammenfattende siger Pittelkow:

»PCP ser generelt ikke med begejstring på disse former for selvtægt, men der har altså ikke været politisk grundlag for at forhindre dem.

Partiet har selv satset på massemobilisering gennem partiapparatet og gennem udnyttelse af positionerne inden for fagforeningsapparatet og massemediernes. Det er en massemobilisering med bureaukratiske træk. Således har der for nyligt været holdt Intersindical-kongres på et tidspunkt, hvor der endnu ikke har været afholdt valg i en række fagforeninger, og hvor der ikke har været en generel diskussion i basis af kongressens vigtigste spørgsmål.«

Det er en ganske rimelig beskrivelse af revisionisternes mål og midler, som Pittelkow her lægger frem. Den viser, at PCP stræber efter det »antimonopolistiske demokrati« ved at infiltrere statsmagten, ved at sætte sig på bureaukratiet, ved at alliere sig med den eksisterende militærmagt, ved at sikre sig herredømmet over det faglige apparat gennem det bureaukratiske portugisiske LO, Intersindical, og ved at skaffe sig kontrol med pressen.

Det er vaskeægte revisionisme, når revisionismen er i offensiven — og det var den under Goncalves.

Pittelkow her ud fra en forenklet kapitalisme-opfattelse. At PCP går over til at støtte landbesættelser og nationaliseringer, siger ikke noget i sig selv om, at dermed er PCP drejet »til venstre«. Når det ikke støttede nationaliseringer i så stort omfang under Spinola, så hang det — som Pittelkow selv siger det — sammen med, at man ville sikre sig en rolle i Spinolas alliance.

Men hvorfor skulle man fastholde denne linie, når Spinola kommer i defensiven og til sidst ryger ud? Hvorfor skulle man fastholde denne linie, når man kommer i offensiven

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

under Goncalves?

Tværtimod: *Det er politisk logisk, at PCP støtter statsovertagelse af banker, transport mv. og besættelse af godser, eftersom det økonomiske grundlag for det bureaukrati, PCP systematisk prøver at indtage, netop er en nationaliseret økonomi. Det er netop dette, der er kernen i en effektiv statsmonopolistisk kapitalisme.*

Når Pittelkow af sin egen skildring af PCPs politik når frem til den konklusion, at PCP »har været en meget væsentlig kraft i et mobiliseringsarbejde mod storkapitalen og de fascistiske kræfter« — trods alt det negative Pittelkow har remset op —, så kan han kun nå frem til denne konklusion, fordi han er ude af stand til at begribe, at netop alle de bureaukratiske træk, han selv viser, at PCP har, er hovedsiden ved PCPs politik. Og han er ude af stand til at begribe, at netop fordi PCP agter at anvende den borgerlige statsmagt til at nå målet, så er det nødvendigvis de bureaukratiske træk, der dominerer over alt andet i PCPs politik.

Det er da klart, at PCP går imod den »gammeldags« kapitalisme og fascisme, men det gør PCP ved at udnytte modsætningerne inden for borgerskabet, og ved at forsøge at erstatte den kriseramte privatkapitalisme med statskapitalismen.

Når PCP derfor pludselig støtter nationaliseringer i stedet for at modarbejde dem, så skyldes det naturligvis, at PCP er i offensiven, og at PCP kan realisere sin dobbelttaktik: at ride på ryggen af massernes antikapitalistiske kamp og samtidig styrke den statslige kontrol. Dermed kan PCP bruge nationalise-

ringerne til egne bureaukratiske formål!

Og når PCP-politikken er blevet kritiseret for »manglende konsekvent (!) støtte til arbejdernes selvstændige kampe«, så er det et eksempel på en mildest talt foruroligende politisk naivitet (eller det, der er værre), thi hvem i alverden kunne overhovedet forvente, at revisionisterne ud fra deres linie og metoder skulle have den mindste interesse i at støtte arbejderklassens kamp?

Kernen i alt dette er, at Goncalves-PCP-regimet aldeles ikke var en anti-kapitalistisk statsmagt, der kunne fungere som en slags paraply over arbejderklassens »selvstændige kamp«. Tværtimod var Goncalves-PCP-regimet et udtryk for en statsmonopolistisk politik, og de resultater, en statsmonopolistisk politik under revisionistisk ledelse fører til, kan man se i Sovjetunionen og i de lande, Sovjetunionen økonomisk, politisk og militært behersker.

Men pr kalder det »kynisme«, når marxister-leninister taler om socialfascisme, og pr vil bortcensurere artikler, »der ligestiller Salazars, Caetanos og Cunhals "gerninger"«. Og Pittelkow kommenterer Azevedoregeringens indsættelse med de socialdemokratiske blodhunde, Noske og Eberts triumferende »Orden hersker i Berlin« efter nedslagtningen af tyske arbejderes opstand 1918-19. Og dermed afslører pr og Pittelkow, at de ville foretrække og »kritisk« støtte et Goncalves-Cunhal-regime, hvis resultat uundgåeligt ville være den »orden«, der hersker i Sovjetunionen, Polen og DDR. Også idag hersker ordenen i Berlin — på begge

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

sider af muren! Det er »kynisme« at lukke øjnene for virkeligheden!

Hvis der er den mindste revolutionære gnist tilbage i pr — hvordan tror pr da, at det ville gå et blad som pr, hvis Goncalves-Cunhal-ordenen havde sejret? Hvis den sejrede i Danmark, som den har sejret i Sovjetunionen, Polen og DDR?

Måske kunne pr tænkes at svare: Jamen, er ikke Republica et eksempel på de muligheder, arbejderklassen havde under Goncalves-Cunhal?

6. REPUBLICA-SAGEN

Den opfattelse, at Goncalves sammenlignet med Azevedo er som rødt kontra brunt, er slået tydeligt igennem i forbindelse med debatten omkring besættelsen og overtagelsen af Republica.

Republica var den eneste legale anti-fascistiske avis under Caetano. Det udkom under store vanskeligheder, og en række af Republicas journalister blev forfulgt og undertiden kastet i fængsel. Efter april-opgøret med Caetano søgte PS, som bl.a. havde redaktionel indflydelse, at gøre Republica til en ren socialdemokratisk partiavis.

Efterhånden skærpedes modsætningerne på bladet, og i maj 1975 blev det lukket — i følge den nuværende ledelse af Republica var det den gamle redaktion, som bad om at få bladet lukket. Efter en del tovtækkeri — og nu følger vi pr (nr. 271) — »beslattede arbejderne at udgive avisen på egen hånd. Det skete i følge Mario Soares på trods af et direkte forbud fra revolutionsrådet (MFAs udøvende statsorgan). Konfronteret

med denne beslutning vedtog Revolutionsrådet at indsætte en militær administrations-kommission... Med denne struktur: arbejderne fastlæggelse af bladets indhold og en militært ledet administration udkom det første nummer af bladet den 10. juli.»

Pr har spurgt en af de nuværende journalister på bladet om militærkommissionens funktion, og svaret er følgende:

»I dag er suveræniteten (ledelsen) i hænderne på alle de ansatte i fællesskab. Samtidig er der en militær administrationskomite. Men indtil videre har den kun beskæftiget sig med den økonomiske og kommercielle administration.«

Hvordan opfatter pr nu Republicas besættelse og nuværende politiske linie? Her er Pittelkows og Jespersens kommentar:

»Under PS-ledelsen krævede Republica-arbejderne ytringsfrihed for arbejderne og i arbejderne interesse i stedet for parti-blad-kapitals ytringsfrihed, hvis reelle indhold var bestræbelsen på at fastholde arbejderklassens kamp inden for borgerligt demokratiske rammer og på at skære informationerne til efter de særlige partiinteresser inden for disse rammer. For arbejderne betød ytringsfrihed: viderebringelse af arbejderklassens sociale erfaringer. For PS-ledelsen betød den: viderebringelse af partiledelsens socialdemokratiske politik. Arbejderne opfattelse er nu blevet realiseret i det nye Republica.«

Skal man tage denne forklaring for gode varer, så går den ud på, at under PS var Republica organ for socialdemokratisk politik, men under Republica-arbejderne ledelse bliver

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

det til »viderebringelse af arbejderklassens sociale erfaringer.«

Tilsyneladende er Republica kun en formidler af »erfaringer«; men hvad menes der præcis med det? Erfaringer er som bekendt ikke tilfældigt opsnappede indtryk. Erfaringer bearbejdes, og *erfaringer bearbejdes ikke tilfældigt.*

Dertil kan så svares, at arbejderklassens repræsentanter på Republica — og det er altså tilfældigvis Republicas arbejdere — bearbejder erfaringerne ud fra arbejderklassens interesser. Jamen: Hvad er arbejderklassens interesser? Der er mange politiske linier i Portugal, som udgiver sig for at varetage arbejderklassens interesser?

Med andre ord: Den overfladiske floskel om, at Republica nu ikke længere er en partiavis, men anvendes til »viderebringelse af arbejderklassens sociale erfaringer,« dækker og kan ikke dække andet end, at Republica har en bestemt linie. Vi formoder således ikke, at den viderebringer eventuelle fascistiske synspunkter, som arbejdere måtte have! Vi formoder heller ikke, at bladet er fyldt op med arbejderklassens »socialdemokratiske« sociale erfaringer — omend en del — i følge pr selv — går rundt med sådanne erfaringer!

Kommer man en smule under overfladen, røbes det da også tydeligt, *hvor* Republica er placeret, hvad der er *hovedsiden* ved Republicas virksomhed. Går man ned under pr's megen tågesnak om »borgerlig offentlighed« kontra »proletarisk offentlighed« — som om der fandtes »offentligheder« uden klassekamp *inden for* disse offentligheder selv —,

så finder man ud af, at Republica-sagen drejer sig om andet end arbejdernes ønske om at formidle »sociale erfaringer.«

Her er pr's egen vurdering — blot tre spalter længere fremme end historien om de »sociale erfaringer«:

Sidenhen — efter Spinolas udskillelse — trådte modsætningerne mellem PS (og en PS-tendens i MFA) og den ikke-sympatiserende del af MFA + PCP stadig klarere frem. Republica-sagen må ses som et afgørende led i udviklingen af denne modsætning. (Vor understregning)

Og vi spørger:

Hvad er så hovedsiden i Republica-sagen? hvad er det væsentligste aspekt? Er det »proletarisk offentlighed« kontra »borgerlig offentlighed«? Er det »viderebringelse af arbejderklassens sociale erfaringer« kontra PS-ledelsens synspunkter?

Eller er sagen i al sin enkelhed den, *at grunden til, at den indsatte militærkommission ikke griber ind, og at grunden til, at Republica fik en solidaritetserklæring fra Goncalves (nævnt i pr), skyldes, at Republica grundlæggende set var solidarisk med den kurs, Goncalves og PCP førte??*

Nej, siger man så. For Republica blev ikke overtaget af PCP! Republica kritiserer også PCP! Republica kritiserer også PCP! Republica taler om PCPs »bureaukratiske politik«!

Eller som journalisten ved Republica sagde til pr:

»Partiets (PCPs) holdning er: kritisk støtte. Kritisk, tror jeg, fordi de frygter, at vi er med i en udvikling, der vil overhale deres bureaukratiske politik. Men lad os sige 80% støtte.

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

Og om Republica-sagen står den nøgne kendsgerning tilbage, at statsmagten støttede overtagelsen af Republica og godkendte Republicas linie, fordi Republica grundlæggende støttede Goncalves-Cunhal-alliancen. Hvilket heller ikke er ejendommeligt, eftersom de folk, der satte sig på Republica, ganske vist ikke var PCP'ere, men repræsentanter for den »venstrefløj«, som »kritisk støttede« PCP.

At man så bruger kritik af PCP i Republica som et *bevis* for, at man med overtagelsen af Republica havde fået noget nær arbejderklassens selvstændige avis til »viderebringelse af sociale erfaringer«, er enten naivt eller vildledende. Netop den flydende situation i Portugal, forbundet med den langvarige kamp for demokratiske rettigheder, har skabt betingelser for, at kritik kan komme til orde, og Republicas »selvstændighed« skal ses i denne sammenhæng; Republica-journalisten siger jo, at der ikke alment er censur — *»heller ikke over for regeringens avis, når den kritiserer MFA«*. Republicas kritiske loyalitet er altså ikke noget enestående.

Det er, hvad der er tilbage af den opreklamerede Republica-sag: At folk på Republica overtog avisen fra PS med regeringens støtte, og at avisen i hovedsagen var loyal over for Goncalves-regimet.

Og man skal være lovlig blåøjet for at overse, at det grundlæggende ved Republica netop var denne loyalitet, eftersom hverken PCP eller Goncalves har holdt sig tilbage, når det drejer sig om repression — f.eks. ved valget, hvor det blev forbudt venstreorganisationer at opstille. Endvidere vil vi endnu engang minde om,

hvorledes Cunhals broderpartier rundt i verden administrerer »den proletariske offentlighed«.

7. AZEVEDO-REGERINGEN

Kampen for demokratiske rettigheder i Portugal bliver kun tilsløret, hvis man bruger Republica-sagen som et eksempel på, at arbejderklassen har vundet en styrkeposition, eftersom denne styrkeposition befandt sig i behageligt ly af Goncalves-styrets bajonetter.

Derfor var kampen om Republica i sidste ende et udtryk for modsætningerne inden for det portugisiske borgerskab. Den var udtryk for kampen mellem det revisionistiske bureaukrati med dets statsmonopolistiske stræben og det socialdemokratiske bureaukrati med dets vestkapitalistiske stræben. I stedet for at være et led i kampen for arbejderklassens magtovertagelse kom Republica, støttet af Goncalves, ikke til at blive andet end et led i Cunhal-Goncalves offensive taktik over for PS, og samtidig blev Republica for PS intet andet end et påskud til at reorganisere sig med henblik på come back.

Republica selv blev et »venstre«-ali-bi for revisionisterne og medvirkende til at stive den skrøbelige alliance med »venstre«-halehængen af.

Sidenhen — i september — er situationen ændret. I Lissabon er der dannet en 6. provisorisk regering, som genspejler valgresultatet. PS er blevet dominerende sammen med de PS-sympatiserende kredse inden for MFA; det åbent borgerlige parti,

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

PPD, har ligeledes fået ministre i regeringen. PCP har fået én minister, som de ved lejlighed kan trække ud, når det synes, at nu er det sandelig »for galt«.

Den sjette provisoriske regering repræsenterer den socialdemokratiske genrejsning af kapitalismen, og EF har med ord og kontanter hilst det nye »pluralistiske demokrati« velkomment.

Azevedo-regeringen er straks stødt på en dobbeltild. Dels er det indlysende, at Cunhal-partiet så langt fra er en »ægte« alliancepartner, og revisionisterne har betydelig indflydelse i militæret, i dele af administrationen og via Intersindical. Dels støder det på massernes kamp; faren for, at godsejere vender tilbage, er til stede, og nationaliseringerne er truede.

Hvorfor mener vi nu, at masserne vil forsvare nationaliseringerne og godsbesættelserne?

Det er klart, at en del af nationaliseringerne og godsbesættelserne har været udtryk for, at militante dele af arbejderklassen siden 25. april 74 er slået ind på en antikapitalistisk kurs. Senere udnyttede Goncalves-Cunhal-regimet denne kurs med henblik på at sikre sit eget statsmonopolistiske magtgrundlag. Men det betyder ikke, at der ikke i den portugisiske arbejderklasse i by og på land findes en kraftig politisk mobilisering mod kapitalismen. Det betyder blot, at en forudsætning for, at denne antikapitalistiske mobilisering, der er kommet til udtryk i f.eks. godsbesættelserne, kunne fortsætte, var, at man måtte gå til kamp mod Goncalves-styrets anvendelse af nationaliseringer og besættelser til indførelse af

statskapitalismen. Og det vil atter sige, at alle de, som snakker så højlydt om arbejderklassens »selvstændige« kamp og organisering, ved at støtte Goncalves *støttede en linie, som reelt saboterede massernes antikapitalistiske kamp.*

Det er imidlertid klart, at dette spørgsmål — Goncalves' og Cunhals statsmonopolistiske udnyttelse af massernes kamp — ikke i øjeblikket er det primære spørgsmål. Der er sket et regeringsskifte, og det primære spørgsmål er nu blevet forsvar for godsbesættelser og nationaliseringer.

Men kan dette forsvar finde sted i samvirke med PCP og overhovedet de dele af MFA, som bakkede op om Goncalves?

Det kan det naturligvis ikke, medmindre man endnu engang vil styrke den statsmonopolistiske tendens inden for borgerskabet.

Ikke desto mindre fremturer pr fortsat med sit forsvar af PCP. I nr. 274 snakkes der stadigvæk om PCPs »tendens« til at erstatte arbejderklassens *»selvstændige fastlæggelse af kampmål og kampformer med bureaukratiske magtpositioner...«* Tendens til at erstatte...! Og klart som vand erklæres det, at PCPs politik er en *revolutionær* politik med bureaukratiske og sekteriske træk!

Og: PCP *»vil i regeringen i bedste fald være et gidsel, i værste fald et redskab for socialdemokraterne til disciplinering af arbejderklassen...«* — som om revisionisterne ikke evnede denne »disciplinering« selv.

Men hvorledes har da de »venstrefløj«, som »kritisk« allierede sig med Cunhal-Goncalves optrådt efter Azevedo-regeringens indsættelse?

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

Denne »venstrefløj« har dannet *Den revolutionære Enhedsfront (FUR)*, som har udsendt et manifest den 10. september 1975. (Se pr 275)

FURs manifest er fyldt med store og revolutionære ord; det snakker om at »*ødelægge statsapparatet og opbygge folkemagt*«, det kalder sig en »*revolutionær kampplatform*«, og det betyder, at FUR, aldrig kan »*erstatte arbejderklassens og de arbejdende massers selvstændige organisering*.«

Imidlertid er FUR-manifestet mest interessant for, hvad det *ikke* snakker om. Det angriber socialdemokraterne og alle reaktionære kræfter, men om PCP — som trods alt har ganske net indflydelse trods drømmesyner om det modsatte — siger det *ikke ét eneste ord*. Det snakker om »*arbejderkontrol*«, men det siger ikke ét eneste ord om, hvorledes man skal forholde sig til fagbevægelsen — og det vil sige til det revisionistiske Intersindical-bureaukrati.

Og det er unægteligt mere interessant end ét hundrede fraser om arbejderkontrol, selvstændig kamp og revolution.

Kendsgerningen er da også den, at en af frontens organisationer er den revisionistiske nordportugisiske dækorganisation MDP! Den gamle alliance mellem »venstrefronten« og PCP kan genoprettes, så snart PCPs gæstebesøg i Azevedos regering er afsluttet. Det er korrekt, når Pittelkow skriver at »*MDPs forbliven i Den revolutionære Enhedsfront peger sammen med andre ting på, at PCP kører en dobbelttaktik i den nuværende situation: på den ene side deltagelse i regeringen og på den anden side deltagelse i modstanden*

mod de kræfter, der står bag regeringen.« (De sidder nu også i regeringen. Vor anm.) — Og den direkte og indirekte alliance med »venstrefronten« har åbenbart ført til, at »venstrefronten« med sin tavshed om PCP fortsat er halehæng til PCP, dækket af et hav af revolutionært klingende fraser.

Og endelig slutter manifestet med en ejendommelig formulering; om de øjeblikkelige mål siger det, at et af dem er »*kampen for dannelsen af en revolutionær enhedsregering*.«

Hvad er det for en enhedsregering, FUR tænker på? En af FURs organisationer, det trotskistiske LCI anbefaler en »*arbejderenhedsfront, der må indbefatte både PS og PCP*.« Og disse to partier skal så sammen med noget, trotskisterne kalder »arbejderorganisationerne«, danne regering! (Information, 8.10)

Er det en sådan regering, FUR tænker på? Eller tænker FURs medlemsorganisationer på forskellige regeringer? Det kan ikke anes af manifestet!

8. PORTUGAL, NYREVISIONISTERNE OG »VENSTREFLØJEN« I DANMARK

Vi har i de forrige afsnit taget en række principielle spørgsmål op i forbindelse med nyrevisionisternes store propagandalarm omkring Portugal. Derigennem har vi prøvet at trække nogle af hovedproblemerne i den portugisiske udvikling frem: De forskellige former for kapitalistisk genrejsning, herunder nationalise-

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

ringernes og gudsbesættelsernes modsætningsfyldte rolle, partiernes placering, linien under de to regeringer og den nyrevisionistiske linie i Portugal — og Danmark.

Men der mangler en stillingtagen til de perspektiver, der findes for det portugisiske folks kamp.

Vi har i den sammenhæng understreget, at den portugisiske klassekamp må ses i nøje sammenhæng med supermagternes internationale rivalisering; i Portugal selv er der partier, som hver for sig læner sig op ad de to supermagter.

Men en tredje tendens har vist sig. **DET ER FORSTÅElsen FOR; AT EN VIRKELIG ØKONOMISK UAFHÆNGIGHED KAN OPNÅS VED AT STØTTE SIG PÅ DE SOCIALISTISKE LANDE** (og det er *ikke* Sovjetunionen) og Den tredje Verden. I COPCON-dokumentet, som er forfattet af Carvalho-fløjen inden for det portugisiske militær, understreges det, at Portugal — for at opnå sand økonomisk uafhængighed — må *»støtte sig til landene i den Tredje Verden og fortrinsvis samarbejde med de gamle portugisiske kolonier...«* og man understreger i dokumentet *»først og fremmest solidariteten fra de arbejdende klasser og folkene i den Tredje verden.«*

COPCON-dokumentets sociale basis er dele af MFA. Og selv om det udtrykker en rigtig linie i internationale spørgsmål — i hvert fald på papiret —, så skal dokumentet, som også bruger mange og store revolutionære ord, ses i nøje sammenhæng med, at det tager sigte på at *bevare* alliancen MFA-folket og sikre MFA en ledende rolle som provisorisk magt i en overgangsperiode. Det er

MFA, som skal — formelt sammen med *»ægte revolutionære organisationer«* — styre landet. Magten skal altså forblive hos militæret, som skal fungere som formynder i en overgangsperiode.

Men uanset Tredje Verdens-tendensen inden for det portugisiske borgerskab og dele af arbejderklassen og folket, står hovedslaget fortsat — i internationalt perspektiv — mellem partier, der vil knytte Portugal til den ene eller anden supermagt.

Her overfor står en konsekvent kamp mod begge supermagter og mod de partier, som læner sig til dem.

Men hvorledes er perspektiverne for den indre udvikling i Portugal?

Situationen er kompliceret, og i skrivende stund kan det ikke udelukkes, at modsætningerne ender i borgerkrig. Udgangspunktet for en national, demokratisk og revolutionær socialistisk linie styrkes ikke ved dette tragiske perspektiv. Det tragiske er nemlig, *at en borgerkrig i dag i Portugal vil blive en krig, hvor arbejderklassen og store dele af det øvrige folk vil blive ledt til indbyrdes kamp under ledelse af to fraktioner inden for borgerskabet.*

Derfor må kampen for at undgå borgerkrig, for demokratiske rettigheder, for opbygning af demokratiske faglige kamporganisationer, for en uafhængig udenrigspolitik og for dannelsen af en revolutionært parti, der kan lede denne kamp, stå i centrum.

Og lad os i den forbindelse sige:

En dag vil vore hjemlige fortalere for arbejderklassens *»selvstændige kamp«* blive stillet over for den

PORTUGAL-PERSPEKTIVER

barske kendsgerning, at arbejdsråd *i sig selv*, »selvstændig organisering« og »proletarisk offentlighed« er skrivebordsnak i forhold til den kendsgerning, at det er de politiske linier, som er afgørende og ikke organisationsformen. Kommunistisk (ikke revisionistisk) ledede arbejdsråd er det diametralt modsatte af revisionistisk ledede arbejdsråd. Tro ikke, at ordet »selvstændig« maner kampen mellem borgerskabet og proletariatet *inden for* arbejderklassen i jorden. Tro ikke, at ordet »selvstændig« er andet end en besværgelse. »Selvstændig« — i forhold til hvad? — Vi advarer mod tomme ord!

Men måske har nyrevisionisterne røbet sig, når de i deres »Portugal-Solidaritet« — udsendt af KF — lader et interview med arbejdere på et landbrugskooperativ ende med, at interview'eren spørger om samarbejdet mellem PCP'ere og PS'ere på kooperativet. Dertil svarer arbejderne:

»Her er ingen modsætninger. Alle de modsætninger kommer ikke fra arbejderne, men fra toppen i de to partier. Her er alle arbejdere. Det er det vigtigste, og vi har ikke noget at gøre med ledelsernes problemer.« (Portugal-solidaritet, nr. 1, 1975, s.2)

Med det kendskab, vi har til KF'ere, tror vi faktisk ikke, at det er

en tilfældighed, at interview'et ender på den måde; vi tror, at KF synes vældigt godt om det svar.

Og så er det vi må sige:

De arbejdere, som udtaler sig som citeret, har læsrevet sig selv fra klassekampen; de har som strudsen puttet hovedet i busken; de gemmer sig for de politiske realiteter; de er ofre for Soares og Cunhal; de er ofre for en blodig og nytteløs borgerkrig, som måtte komme.

Nyrevisionisternes Portugal-linie viser med al tydelighed, at der ikke findes et eller andet udefinerbart »revolutionært venstre« i Danmark. Den viser, at dette »revolutionære venstre«, når det skal forholde sig til skærpet klassekamp, til revisionisterne i praksis og til de internationale betingelser, hvorunder kampen finder sted i Portugal, klart og utvetydigt lægger sig på en regulær revisionistisk linie, karakteriserer et militærtbureaukratisk regime som anti-kapitalistisk, kalder revisionisterne for revolutionære med bureaukratiske pletter og under dække af tågesnak om arbejderklassens »selvstændige kamp og organisering« bekæmper leninismen og dens erfaringer omkring partiet og proletariatets diktatur.

14.10.1975

KORT OM BØGER

*Dino Raymond Hansen:
Mao-Dokumenter 1956-74
(Tiderne Skifter, 1975)*

Bogen udsendtes i foråret. Det var året efter at lignende bøger var udsendt i Vesttyskland og i Storbritanien.

Herhjemme blev bogen modtaget overordentlig positivt af anmelderne i de forskellige dagblade. Disse 115 tekster, der for langt den største del var ukendte, vakte stor interesse. Men *hvor* de var hentet blev glemt eller reduceret til et meget overskueligt problem. Det meget store arbejde og den store omhyggelighed, der karakteriserer Dino Raymond Hansens arbejde med teksterne, har åbenbart viftet enhver tvivl til side i spørgsmålet om teksternes ægthed.

Men det er ikke helt ligegyldigt. Forfatteren præsenterer selv sine kilder til disse tekster som resultatet af formodentlig amerikansk og ihvertfald taiwanesisk efterretningsvirksomhed. At teksterne altså er formidlet af hhv. den amerikanske og den taiwanesiske efterretningstjeneste stiller naturligt nogle spørgsmål om, hvilken *kilde*værdi teksterne

indeholder. En diskussion af kinesisk politik med udgangspunkt i tekster viderebragt af imperialistiske agenter og deres bureauer stiller én i et dårligt udgangspunkt. Hvordan sikrer man sig at teksterne er ægte? Man kan f.eks. sammenligne de dele af teksterne, der i deres helhed er ukendte, som i uddrag er offentliggjort i den kinesiske presse eller i taler som citater fra Mao.

Det har Dino Raymond Hansen også gjort, og han finder en slående lighed. Hele bogen igennem er de dele af teksterne, som er offentliggjort i Kina, markeret af den danske udgiver.

Men det er jo ikke noget bevis på kildernes ægthed, at man finder 10 linier fra dem gengivet i den kinesiske presse. Teoretisk set kunne de resterende linier være det rene opspind. Om det er så slemt, er det rent faktisk umuligt at konstatere. Hvad de offentliggjorte citater i den kinesiske presse kan vise, er udelukkende at det netop citerede er enten i overensstemmelse med eller i modstrid med ens egen kilde.

Efter udgivelsen af Dino Raymond Hansens bog dukkede endnu et brud-

stykke fra en af de "hemmelige" tekster op i den kinesiske presse. Ved at sammenligne indholdet i det, der offentliggjordes i »Formand Maos vigtige instrukt angående teori-spørgsmålet«, udsendt af den Kinesiske Folkerepubliks Ambassade i Danmark, maj 75, s.24 og det, der står i »Mao-dokumenter« s. 719, vil vi måske se nogle af de vanskeligheder, der rejser sig.

I Mao-dokumenter står der på s. 719 i et dokument, hvor Mao bl.a. taler om kulturrevolutionen (dokumentet er fra KKP's 9. Centralkomitees 1. plenum i 1969): »Det er afgørende, at den store proletariske Kulturrevolution stadig bliver fortsat. Vor basis er endnu ikke blevet konsolideret. Mine egne iagttagelser berettiger mig ikke til at sige, at dette gælder for alle fabrikker eller for det overvejende flertal af fabrikkerne, men i et betydeligt antal tilfælde er ledelsen ikke i hænderne på sande marxister lige så lidt som den er i arbejdermassernes hænder. Dermed har jeg ikke sagt, at fabrikernes ledelser var blottet for gode mennesker før — der *var* gode mennesker.«

Det samme stykke lyder i pjecen fra den kinesiske ambassade: »Det ser ud til, at det ikke var gået uden gennemførelsen af den store proletariske kulturrevolution, for vor basis var ikke solid. Hvis jeg skal dømme ud fra mine egne iagttagelser, så er jeg bange for, at det var sådan i et ganske stort flertal af fabrikkerne — jeg mener ikke alle fabrikkerne eller det overvejende flertal af dem — at ledelsen ikke var i hænderne på ægte marxister og ikke var i hænderne på arbejdermasserne. Dermed har jeg

ikke sagt, at der ikke var gode folk blandt dem, der havde ansvaret på fabrikkerne.«

Hvis man læser disse to citater grundigt igennem, vil man se, at de giver to vidt forskellige indtryk af, hvad Mao mener. I det første mener han, at et »betydeligt antal fabrikker« ikke *er* i marxisters eller massernes hænder, i det andet mener han, at et betydeligt antal ikke *var* i marxisters eller massernes hænder. En ikke helt ubetydelig forskel, efter tre års voldsom klassekamp og kulturrevolution!

I »Mao-dokumenter« siger Mao derfor også, at »vor basis *er* endnu ikke konsolideret« og i pjecen fra den kinesiske ambassade siger han, at »det var ikke gået« uden kulturrevolutionen »for vor basis *var* ikke solid«. I Dino Raymond Hansens bog får man indtryk af, at situationen er ret alvorlig og at der ikke er nået de store fremskridt for den proletariske revolution, i den kinesiske det stik modsatte indtryk.

Et sådant eksempel er nok til, at man stiller spørgsmål ved teksternes ægthed. Det er alment kendt *hvor* små ændringer, der skal til, for at give den stik modsatte mening. Og det er også alment kendt, at man har folk, der er specialt uddannede til at lave sådanne ting, bl.a. i CIA. Somme tider med det resultat at tekster udsendes i Maos navn selvom han aldrig har produceret dem. Om Dino Raymond Hansen er offer for noget sådant er umuligt at bevise. Men han burde have taget det problem mere alvorligt før han udsendte bogen

V.F.

BESØG BOGBUTIKKEN '1. MAJ'

Progressiv litteratur, plader, tidsskrifter, plakater m.m.
Åbningstider: Mandag—torsdag 13—17.30, fredag 13—19,
lørdag 11—13.

Rosenborggade 5, kld. 1130 København K.
tlf. (01) 12 87 97.

LÆS KOMMUNIST

Udgivet af Kommunistisk Forbund Marxister-Leninister
Abonnement pr. år 20 kr., for institutioner 35 kr.
Indsættes på GIRO 6 14 08 07, KOMMUNIST, Ravns-
borg Tværgade 7, tv. 2200 København N.

fra

MARXISTISK · LENINISTISK FORLAG

OM STREJKER

Den første artikel *Lenin: om strejker* sammenfatter erfaringerne fra de første store strejkebevægelser i Rusland. Lenin understreger, at "strejken er en skole i krigsførelse — ikke selve krigen". Dermed understreger han, at såfremt strejkekampen ikke knyttes sammen med den politiske kamp, vil dens værdi være begrænset.

Læren af de økonomiske kampe er en resolution, vedtaget af Røde Faglige Internationale på dennes konference i Strassbourg i 1928. Resolutionen er vedtaget på baggrund af fascismens opmarch, på tærsklen til den store økonomiske verdenskrise, og den behandler specielt forholdet til den del af fagbevægelsen, som domineredes af de socialdemokratiske klassesamarbejdsfolk. Røde Faglige Internationale var en sammenslutning af revolutionære fagforbund og arbejdede under ledelse af Kommunistisk Internationale (KOMINTERN) (også kaldet III. Internationale).

I *J. Stalin: Klassekampen* behandles de russiske strejkekampe umiddelbart efter århundredeskiftet. Stalin understreger, at en skærpelse af strejkekampen fører til en stærkere organisering både i arbejderklassen og fra klassefjendens side. Skal kampen yderligere skærpes, er det derfor nødvendigt, at strejkerne får en tydeligere og tydeligere politisk karakter.

I *Engels: en rimelig dagløn for et rimeligt dagværk* fra 1881 kritiserer Engels parolen 'rimelig dagløn for et rimeligt dagværk', for hvad er rimeligt? Nej, kampen for at sælge arbejdskraften så dyrt som muligt må ses i perspektivet ARBEJDSMIDLERNE - RÅSTOFFERNE, FABRIKKERNE, MASKINERNE — OVER I DET ARBEJDENDE FOLKS EGNE HÆNDER! (Pjecen koster 8,- kr.)